TOIVAKKA

Elämisen elementit.

TALOUSARVIO 2027
TALOUSSUUNNITELMA 2027–2029

SISÄLLYSLUETTELO

1. Kunnanjohtajan katsaus 1
2. Strategia 4
3. Talousarvion valmistelun taustatietoja 5
3.1. Talousarvio ja -suunnitelma 5
3.2. Talousarvion rakenne ja sitovuus 7
3.3. Talousarvion 2027 yleiset tavoitteet 8
3.4. Talousarviomuutokset 8
3.5. Yleinen taloustilanne 9
3.6. Kuntatalous 10
3.7. Toivakan talouden kehitys 12
3.8. Verotulot ja valtionosuudet 15
3.8.1. Kunnallisveroennuste 15
3.8.2. Yhteisö- ja kiinteistöveroennuste 15
3.8.3. Valtionosuudet 16
4. Kuntakonserni 19
4.1. Kiinteistö Oy Toivakanhaka 21
4.2. Toivakan Lämpö Oy 25
5. Käyttötalousosa 26
5.1. Tarkastuslautakunta 26
5.2. Keskusvaalilautakunta 27
5.3. Kunnanvaltuusto 28
5.4. Hallintopalvelut 29
5.4.1. Kunnanhallitus 30
5.4.2. Hallinto- ja talouspalvelut 33
5.4.3. Henkilöstöpalvelut 35
5.4.4. Elinvoimapalvelut 37
5.5. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 40
5.5.1. Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallinto 40
5.5.2. Perusopetus 43
5.5.3. Esiopetus 48
5.5.4. Vapaa sivistystyö 50
5.5.5. Kulttuuri- ja kirjastopalvelut 51
5.5.6. Vapaa-ajan palvelut 55
5.5.7. Varhaiskasvatus 59
5.5.8. Nuorisopalvelut 63
5.5.9. Hyvinvointipalvelut 66
5.6. Kuntaympäristölautakunta 69
5.6.1. Lupa- ja ympäristöjaosto 72
5.6.2. Kuntaympäristöpalvelujen hallinto 76
5.6.3. Yhdyskuntasuunnittelu 78
5.6.4. Jätehuolto 80
5.6.5. Yhdyskuntatekniset palvelut (liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet) 81
5.6.6. Liikuntapaikat 82
5.6.7. Toimitilapalvelut (kiinteistöt, siivous-, kiinteistön- ja ruokahuoltopalvelut) 84
5.6.8. Maa- ja metsätilat 86
5.6.9. Vesi- ja viemärihuoltolaitos 88
6. Investointisuunnitelma 2027 – 2029 90

7. Tuloslaskelmaosa 91
8. Käyttösuunnitelmat 93
9. Rahoitusosa 95
10. Vuosikello 97

1. KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Toivakan vuoden 2027 talousarviota valmistellaan toiveikkaassa, mutta toimintaympäristön muutokset tunnistavassa tilanteessa. Toivakan kunnan saamat valtionosuudet laskevat lähes yhden tuloveroprosentin verran (386 629 euroa). Keskeinen syy valtionosuuksien laskulle on se, että Toivakan kunnan väkiluku laski vuonna 2025 41 henkilöllä. Myönteistä on se, että Toivakan kunnan useiden vuosien aikana tekemät toimenpiteet ovat alkaneet vaikuttaa siten, että väkiluvun alenema on saatu taitettua, ja väkiluku on kääntynyt jopa hienoiseen kasvuun.

Toivakan kunnan päivitetyn kuntastrategian yksi seurattavista tavoitteista on kasvattaa kunnan väkilukua kohti 2600 asukasta. Väkiluku on talousarvion valmistelun yhteydessä noussut vuoden 2026 aikana tilikauden 2025 lopun 2308 asukkaasta jo yli 2320 asukkaaseen. Suunta on siis oikea, ja vaikuttavien kasvutoimenpiteiden suunnittelua ja toteuttamista jatketaan kohti kuntastrategian tavoitetta.

Toivakan kunnan syksyllä 2026 päivitetyn strategian keskeisenä tavoitteena on sitoa kunnan palvelualueiden tavoitteet (hallintopalvelut, kuntaympäristöpalvelut sekä sivistys- ja hyvinvointipalvelut) kuntastrategiassa valittujen, koko kunnan yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen sekä seurantaan. Palvelualueet kuvataan kuntastrategiassa hyvinvoinnin tekijöiksi, joilla on yhteiset tavoitteet (kestävyys, hyvinvointi, elinvoima sekä infrastruktuuri). Kunta ei toimi erillisenä hallinnollisena yksikkönä vaan myös kunnan asettamiin tavoitteisiin pääseminen edellyttää seurakuntien, seurojen, yhdistysten, järjestöjen, yritysten ja yksilöiden saamista mukaan. Tämän vuoksi kuntastrategiaan hyvinvoinnin tekijöiksi on kuvattu palvelualueiden rinnalla myös yhteisö.

Kun kunnassa on jaettu omistajuus yhteisistä tavoitteista, pystymme parhaiten toimimaan yhteisten tavoitteiden hyväksi ja lunastamaan käytännössä kuntastrategiassa kuvatun vision:

”Yhdessä toimiva Toivakka tuntuu kodilta – Toivakka on kasvava ja yhteisöllinen hyvinvointikunta, jossa hyvä arki kuuluu kaikille.”

Yhteiset tavoitteet ohjaavat kunnan toimintaa

Kunnan investointisuunnitelman painotukset vesihuollon varautumiseen sekä saneeraukseen palvelevat kaikkia kunnan yhteisiä tavoitteita. Kyse on sosiaalisesta, taloudellisesta sekä ekologisesta kestävyydestä, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, elinvoimatyöstä sekä toimivasta infrastruktuurista huolehtimisesta. Myös liikenneväyläinvestoinnit aina uudesta asfaltoinnista katusaneeraukseen ja Toivakantien turvallisuuden lisäämiseen palvelevat kaikki tavoitetasoja.

Paikkalanvuoren urheilukentän pitkään puhuttu ja odotettu perusparannustyö on tarkoitus aloittaa hankesuunnitelman kautta vuoden 2027 aikana. Työn tarkoituksena on parantaa erityisesti lasten ja nuorten liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia, tarjota omalla kylällä sellaiset joukkue- ja yksilölajipuitteet, että vanhempien harrastuskuljettamisen tarve muiden kuntien liikuntapaikkoihin vähenee. Liikunnallisen elämäntavan edistäminen, seurajoukkuekulttuurin synnyttäminen, tapahtumat ja kunnan elinvoimasta viestiminen edellyttävät investointia tavoitteille edellytykset luovaan infrastruktuuriin. Kunnalla on mahdollisuus saada hankesuunnitelman käytännön toteutukseen julkista sekä yksityistä rahoitusta, joka luo edellytykset kunnan omille investointipanostuksille talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosina.

Kestävyyden, hyvinvoinnin, elinvoiman ja toimivan infrastruktuurin huomioiminen tarkoittaa myös digitaalisten palveluiden ja asioinnin kehittämistä. Digitoidun pysyvästi säilytykseen tarkoitetun arkistointi Kansallisarkistoon alkaa vuoden 2027 aikana. Toivakan kunta on mukana Enemmän vähemmällä -hankkeessa, jossa pyritään tunnistamaan kunnan toiminnoissa automatisoitavat toimenpiteet ja luomaan kyvykkyyttä hyödyntää tekoälyn tuomia mahdollisuuksia. Kunnan nettisivut on tarkoitus päivittää vuoden 2027 aikana, jolloin kunnan tietosisältöä on mahdollista selkeyttää ja jäsentää vastaamaan kuntalaisten tarpeita.

Suomen talous ja julkinen talous

Suomen talouden kehitys vaikuttaa luonnollisesti myös Toivakan kunnan talouden kehitykseen, erityisesti verotulojen, työttömyyden ja sekä julkisen talouden sopeuttamistarpeen kautta. Valtionvarainministeriön syksyn 2026 ennusteen mukaan bruttokansantuote kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2026, 1,8 prosenttia vuonna 2027 ja 1,5 prosenttia vuonna 2028. Kotitaloudet ovat vielä varovaisia kulutuksessaan, mutta ostovoiman ja luottamuksen vahvistumisen odotetaan tukevan kulutusta erityisesti vuonna 2027. Puolustushankinnat, datakeskukset ja energiasiirtymä lisäävät investointeja. Asuntorakentaminen on sen sijaan edelleen vähäistä, ja sen elpymistä odotetaan vasta vuonna 2027

Talouskasvu näkyy työllisyydessä viiveellä. Työllisyyden arvioidaan heikkenevän vielä vuonna 2026 ja alkavan kasvaa vuonna 2027. Työttömyysasteen ennustetaan ylittävän 10 prosenttia vuonna 2026. Korkea työttömyys rasittaa kuntataloutta erityisesti työllisyyspalvelujen ja työttömyysetuuksien rahoitusvastuun kautta. Toivakan kunnan tavoitteena on säilyttää alhainen työttömyys. Olemme onnistuneet saavuttamaan maakunnan matalimman työttömyysasteen (8,3-9,5 % vaihteluvälillä) ja tästä iso kiitos kuuluu myös eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen paikallisille työntekijöille, jotka yhdessä kunnan kanssa tekevät päivittäin paljon sen eteen, että jokaiselle kuntalaiselle löytyy työtä tai työhön ohjaavaa/valmentavaa palvelua ja tukea.

Talouskasvusta huolimatta julkisen talouden näkymä on vaikea. Julkisyhteisöjen alijäämä oli 3,8 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2025, ja sen ennustetaan kasvavan 4,2 prosenttiin vuonna 2026. Vuosina 2027–2030 alijäämän arvioidaan pysyvän noin 4,5 prosentissa. Menojen kasvu, heikko työllisyyskehitys ja verokevennykset hidastavat julkisen talouden tasapainottumista. Julkisen velan suhteen bruttokansantuotteeseen ennustetaan nousevan noin 90 prosenttiin vuonna 2026 ja lähes 98 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Toivakan kunnassa varaudutaan myös alijäämäiseen tulokseen vuonna 2027, mutta kunta on aikaisemminkin onnistunut kääntämään alijäämäiseksi ennakoidun tuloksen plussan puolelle. Kaikki riippuu pitkälti työllisyys- ja taloustilanteen kehityksestä sekä energiainflaatiosta sekä korkokehityksestä, jotka vaikuttavat suoraan sekä yksityiseen että julkiseen talouteen.

Kuntatalouden haasteet

Kuntatalouteen vaikuttaa myös vuonna 2027 järjestettävien eduskuntavaalien jälkeen muodostettava hallituksen ohjelma ja erityisesti ”velkajarruun” liittyvä sopeutustarve sekä sopeuttamistoimenpiteet. Velkajarrua valmistelleen parlamentaarisen työryhmän arvion mukaan seuraavalla vaalikaudella tarvitaan 8–11 miljardin euron nettosopeutus. Kuntatalouden osuudeksi on arvioitu noin miljardia euroa, mutta kuntien kokonaispaine voi muodostua tätä suuremmaksi, jos valtionrahoitusta vähennetään. Sopeutus voi vaikuttaa kuntiin myös välillisesti verotulojen ja työttömyydestä aiheutuvien menojen kautta.

Toivakka on pystynyt välttämään suurimmat Keski-Suomen hyvinvointialueen palvelutuotantoon sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin liittyvät riskit, ja olemme pystyneet hyvässä ja tiiviissä vuorovaikutuksessa hyvinvointialueen kanssa neuvottelemaan sekä palveluiden että vuokrarakennusten jatkosta. Toivakalla on edellytykset toimia monissa palveluissa myös kokeilukuntana, kuten toimimme omalääkärimallin osalta.

Lapset, perheet ja elinvoima

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi säilyy Toivakan keskeisenä painopisteenä. Varhaiskasvatuksen ja koulun toimivat tilat, turvallinen arki sekä saavutettavat vapaa-ajan mahdollisuudet ovat samalla kunnan elinvoimatekijöitä. Toivakan kunnassa käytössä oleva rakentajan raksaraha on voimassa määräajan 1.6.2024 – 31.5.2027, ja sitä esitetään jatkettavaksi toistaiseksi voimassa olevana etuna määräajan päättymisen jälkeen. Raksarahan sisältöä muokataan siten, että se tukee myös omakotitalojen vuokraamista. Muksuraha säilyy käytössä olemassa olevilla ehdoilla.

Toivakan vahvuus on mahdollisuus toimia lähellä kuntalaisia. Kunnan, yhdistysten, yritysten ja muiden kumppaneiden yhteistyö tuo kuntaan toimintaa, tapahtumia ja näkyvyyttä. Vuonna 2027 tätä yhteistyötä jatketaan entistäkin vahvemmin.

Henkilöstö ja yhteistyö

Kunnan palvelut syntyvät henkilöstön työstä. Vuonna 2027 jatkamme työkyvyn, esihenkilötyön ja palvelualueiden välisen yhteistyön kehittämistä. Henkilöstön havainnot työn sujuvuudesta ja palvelujen tarpeista ovat tärkeitä myös silloin, kun toimintaa ja taloutta sovitetaan yhteen. Olemme saaneet kuntaan merkittäviä uusia vahvistuksia virka-apulaisrehtorin ja hallinto- ja henkilöstöjohtajan virkojen perustamisen myötä, ja uutta voimaa ovat tuoneet myös uusi kuntaympäristöjohtaja sekä päiväkodinjohtaja. Kunnassa on pystytty uusien virkojen myötä varautumaan entistä paremmin poikkeustilanteisiin sekä jakamaan erilaisia työtehtäviä useampien henkilöiden kesken. Johtoryhmä- ja esihenkilöryhmätyöskentelyn lisäksi kehitämme erilaisia uusia tapoja lisätä sisäistä viestintää ja osallisuutta koko henkilöstölle.

Vuoden 2027 talousarviossa on tehty valintoja, jotka kantavat yhtä vuotta pidemmälle. Tavoitteena on Toivakka, jossa arjen palvelut toimivat, kunnan talous pysyy hallinnassa ja tulevaisuutta voidaan rakentaa luottavaisesti myös epävarmassa toimintaympäristössä.

Käytössämme on osaava kunnan henkilöstö, yrittäjien ja kuntalaisten yhdessä luoma pöhinä, kyläyhdistysten aktiivisuus, seurakuntien läsnäolo ja tuki, seurojen ja yhdistysten luoma yhteisvastuullisuus sekä koko kuntayhteisön yhteiset arvot ja tavoitteet.

Touko Aalto

Kunnanjohtaja

2. STRATEGIA

Kuntastrategia on kunnanvaltuuston hyväksymä strategia, josta kunnan kaikki keskeisin päätöksenteko, suunnittelu ja kehittäminen johdetaan. Kuntalain 37§ mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategia tulee tarkistaa vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.

Toivakan kuntastrategia on päivitetty valtuustokauden 2021-2025 alussa ja kunnanvaltuusto on sen hyväksynyt 14.2.2022, §:ssä 5. Kuntastrategia on laadittu vuosille 2022-2030.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 7.9.2026 kokouksessa päivitetyn Toivakan kunta strategian vuosille 2022-2030..

3. TALOUSARVION VALMISTELUN TAUSTATIETOJA

Kuntalain taloutta koskevat uudet säädökset ovat tulleet voimaan 1.5.2015. Lain 110 §:ssä on säädökset talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelusta.

3.1. Talousarvio ja -suunnitelma

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.

Kunnan talousarvion liitteenä voi olla keskeisimpien tytäryhteisöjen talousarviot (JHS 199 Kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja -suunnitelma).

Kuntastrategian ottamisesta huomioon kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa säädetään kuntalain 110 §:ssä. Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa (KuntaL 37 §). Toivakan kuntastrategian päivitys on hyväksytty kunnanvaltuustossa 7.9.2026 ja se huomioidaan tämän talousarvion tavoiteasetannassa.

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerejä on uudistettu. Uusia rajaarvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määräajassa ja jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa voidaan käynnistää arviointimenettely.

Lisäksi arviointimenettely voidaan käynnistää, jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:
1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia.

2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti

3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla

4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Kokonaiskuva

Vuosi	Tulovero %	Asukasluku
2023	8,36	2 368
2024	9,40	2 349
2025	9,40	2 307

Kriteerien täyttyminen

Kunta luokitellaan kriisikunnaksi, mikäli näistä kriteereistä toinen täyttyy tai seuraavista kaikki neljä kriteeriä täyttyy kahtena vuotena peräkkäin

Kunnan taseessa kattamatonta alijäämää	Ei
Konserni alijäämäinen	Ei

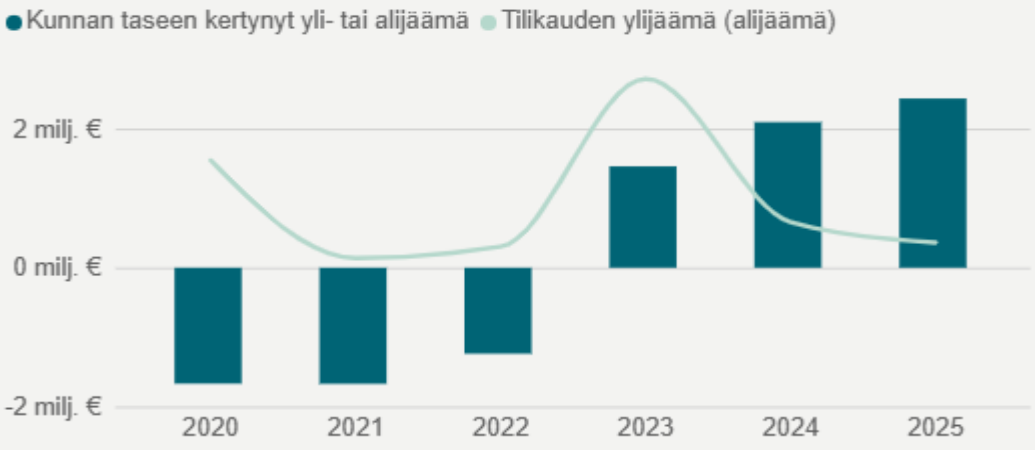
Lainanhoitokate alle 0,8	Ei
Lainojen määrä yli 50% keskiarvosta	Ei
Veroprosentti yli 2% keskiarvon	Ei
Vuosikate alle 80 % poistoista	Ei

Kartta

Kunnan tiedot

Raportointikausi	Kunnan taseen kertynyt yli- tai alijäämä
2020	-1 668 000 €
2021	-1 670 937 €
2022	-1 237 464 €
2023	1 458 801 €
2024	2 094 914 €
2025	2 435 651 €

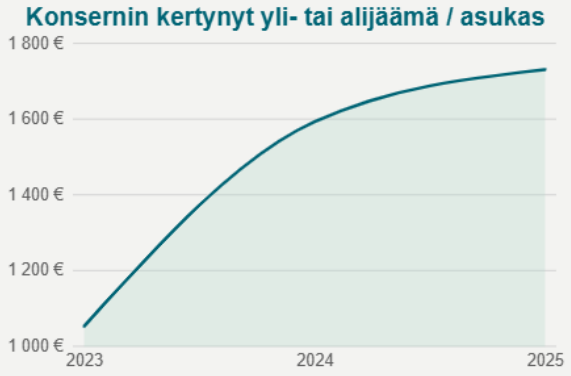
Edellisten tilikausien yli- tai alijäämä ja tilikauden yli- tai alijäämä

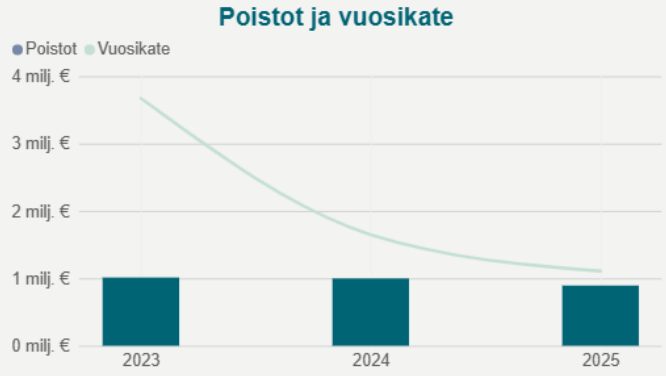

Kuntakonsernin tiedot

Raportointikausi	Konsernin kertynyt yli- tai alijäämä / asukas
2023	1 052 €
2024	1 592 €
2025	1 729 €

Raportointikausi	Lainanhoitokate	Lainojen ero keskiarvoon	Veroprosentti-vertailu	Vuosikate /poistot
2023	2,7	-42,5 %	1,03	362,5 %
2024	1,6	-59,7 %	1,93	165,0 %
2025	1,3	-64,7 %	1,86	124,0 %

Kuntalaissa määritellään edelleen tunnuslukujen raja-arvot, jotka kuvaavat kunnan erityisen vaikeaa taloudellista asemaa. Kuntien olisi tarpeen tunnistaa myös tilanteet, joissa kunta on lähellä raja-arvon täyttymistä. Hallituksen esityksessä on esitetty myös väljemmät raja-arvot (ns. keltaiset valot), jotka eivät vielä johda arviointimenettelyn käynnistämiseen, mutta joiden täyttyessä kunnan tulisi kiinnittää erityistä huomioita taloutensa kehitykseen ja analysointiin. Talouden tasapainossa pitäminen edellyttää huolellista taloudenhoitoa, kun kunnan oman toiminnan tuotot ovat supistuneet.

3.2. Talousarvion rakenne ja sitovuus

Toivakan kunnan taloussuunnitelma on laadittu vuosille 2027–2029. Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi. Talousarvio jakautuu käyttötalouteen, tuloslaskelmaosaan, investointeihin ja rahoitusosaan. Talousarvion tuloslaskelma- ja rahoitusosa kuvaavat kunnan kokonaistaloutta, käyttötalous- ja investointiosalla taas ohjataan toimintaa.

Kunnanvaltuusto päättää käyttötalousosan tehtävät, joille se asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tuloslaskelman toimintakate, verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot ja -kulut ovat sitovia. Lyhytaikaisia rahoitusinstrumentteja, kuten esim. kuntatodistuksia ei lasketa mukaan ottolainojen nettomuutokseen.

Talousarviota ja sen määräyksiä on noudatettava toiminnassa. Tilivelvolliset vastaavat vastuualueidensa taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta. Tilivelvollisten viranhaltijoiden on valvottava, että vastuualueen toiminnassa noudatetaan hyväksyttyä talousarviota ja käyttösuunnitelmaa sekä niihin liittyviä tavoitteita. Toimintaa ja taloutta tulee sopeuttaa siten, että asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Mikäli on ilmeistä, ettei asetettuihin tavoitteisiin päästä, tulee asia välittömästi saattaa toimielinkäsittelyyn siten, että valtuusto voi

päättää talousarvioon sisältyvien määrärahojen ja tavoitteiden muutokset kyseisen talousarviovuoden aikana.

Toivakan kunnan tilivelvollisia viranhaltijoita ovat

kunnanjohtaja

hallinto- ja henkilöstöjohtaja

rehtori-sivistysjohtaja

kuntaympäristöjohtaja

päiväkodin johtaja

Vuoden 2027 talousarvio on nettositova lautakuntatasolla eli lautakuntien toimintakate on valtuuston nähden sitova. Talousarvion sitovuus valtuustoon nähden vuonna 2027 koskee vain ulkoisia menoja ja tuloja edellä kuvatun mukaisesti.

3.3. Talousarvion 2027 yleiset tavoitteet

Talousarviossa asetettavien tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä. Mittarit voivat olla määrällisiä tai laadullisia.

Kunnan yleiset tavoitteet ohjaavat koko kunnan toimintaa ja palvelualueiden tavoitteiden asettamista. Tavoitteiden ja määrärahaesitysten tulee olla linjassa siten, että tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista.

Palvelualuekohtaiset tavoitteet esitetään käyttötalousosan yhteydessä. Tavoiterunko pohjautuu kuntastrategiaan.

Kuntalain 110 §:n mukaan tavoitteet tulee sitoa niihin osoitettuihin voimavaroihin. Tämä tarkoittaa, että talousarviossa osoitetaan toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Toisaalta tavoitteiden tehtävänä on osoittaa, mitä vaikutuksia varojen käytöllä on tarkoitus saada aikaan.

Talousarvion 2027 pääpainopistealueet toiminnassa ja taloudessa

- kunnan talouden vahvistaminen ja talouden kestävyydestä huolehtiminen
- vesihuollon infrastruktuurin saneeraus- sekä kuntokartoitustyön aloittaminen
- ennaltaehkäisevä toiminta ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen
- osallistuminen aktiivisesti kunta- ja seutuyhteistyöhön, kunnan edunvalvonta sekä yhteistyön rakentaminen hyvinvointialueen kanssa
- digitalisaation hyödyntäminen työmenetelmien kehittämiseksi
- yritys- ja omakotitonttimyynnin ja markkinoinnin tehostaminen
- yritystoiminnan ja elinvoiman kehittäminen
- harrastusmahdollisuuksien ja kulttuuritarjonnan ylläpitäminen ja lisääminen
- osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

3.4. Talousarviomuutokset

Toimielimet voivat tehdä määrärahasiirtoja sitovuustason sisällä. Perusteluista poikkeava toiminta, hanke tai hankinta vaatii kunnanvaltuuston myöntämän määrärahan. Poikkeuksena

lisämäärärahan hakemiselle ovat sellaiset kesken talousarviovuotta aloitettavat projektiluontoiset toiminnot, joille on talousarviossa varattu määrärahaa ja siten hyväksytty jo valtuustossa. Mikäli kyseessä oleville toiminnoille saadaan menojen katteeksi kokonaisuudessaan ulkopuolinen rahoitus tai mikäli toiminnon omavastuuosuudelle on talousarviossa varattu määrärahaa, voidaan tällaiset projektiluontoiset toiminnot hyväksyä ko. toimielimessä.

Talousarviovuoden aikana voi olla perusteltua tehdä toiminnallisia muutoksia, jolloin tulee tarve siirtää määrärahoja sitovuustasolta toiselle. Silloin, kun ei synny lisämäärärahatarvetta, voidaan määräraha siirtää sitovuustasolta toiselle ilman kunnanvaltuuston päätöstä. Päätöksen tekee se toimielin, jolle kulloinkin kysymyksessä olevan asian päätösvalta kuuluu. Talousarviossa hyväksytyt toiminnalliset tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia ja ne kuuluvat talousarvion perusteluosaan. Tuloslaskelmaosaan sisältyy valtuustoon nähden sitovia määrärahoja kuten verotulot, valtionosuudet sekä korkotulot ja -kulut. Muilta osin tuloslaskelmaosa on luonteeltaan perusteluosaan kuuluva.

Investointiosassa valtuuston sitovat määrärahat ovat investoinnit brutto/investointi. Investointiosassa esitetään investointien kokonaiskustannusarvio ja ehdotettu talousarvio- ja suunnitelmavuosien määrärahat. Investointihankkeelta toiselle tehtävistä määrärahasiirroista päättää kunnanvaltuusto. Tilikauden käyttämätön määräraha ei siirry seuraavalle vuodelle muutoin kuin investointikohteen jäädessä keskeneräiseksi.

3.5. Yleinen taloustilanne

Yleinen taloudellinen tilanne

Suomen talouden kasvu on vahvistunut vuoden 2026 aikana aiemmin ennakoitua nopeammin. Valtiovarainministeriön syksyn 2026 ennusteen mukaan bruttokansantuote kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2026, 1,8 prosenttia vuonna 2027 ja 1,5 prosenttia vuonna 2028. Talouden näkymät ovat kohentuneet sekä yrityksissä että kotitalouksissa, mutta elpyminen on edelleen epätasaista.

Kotitalouksien kulutusta rajoittaa edelleen varovaisuus. Ostovoiman vahvistumisen ja luottamuksen paranemisen arvioidaan kuitenkin vauhdittavan yksityistä kulutusta erityisesti vuonna 2027. Investointeja lisäävät puolustushankinnat, datakeskukset ja energiasiirtymään liittyvät hankkeet. Asuntorakentaminen pysyy heikkona vuonna 2026, ja sen elpymisen odotetaan alkavan vuonna 2027.

Työmarkkinoiden toipuminen seuraa talouskasvua viiveellä. Työllisten määrän arvioidaan vähenevän vielä vuonna 2026 ja kääntyvän kasvuun vuonna 2027. Työttömyysasteen ennustetaan olevan vuonna 2026 yli 10 prosenttia. Korkea työttömyys hidastaa kotitalouksien taloudellisen tilanteen paranemista sekä verotulojen kasvua.

Talouskehitykseen liittyy edelleen huomattavaa epävarmuutta. Kansainvälisen kysynnän heikkeneminen, kauppapolitiikan muutokset ja geopoliittiset jännitteet voivat hidastaa kasvua. Energian kallistuminen voi puolestaan heikentää ostovoimaa ja lisätä yritysten kustannuksia. Ennustettua vahvempi kotimainen kysyntä ja investointihankkeiden toteutuminen voivat kuitenkin nopeuttaa kasvua.

Talouskasvun vahvistuminen ei yksin riitä korjaamaan julkisen talouden rakenteellista epätasapainoa. Julkisyhteisöjen alijäämä oli vuonna 2025 yhteensä 3,8 prosenttia suhteessa

bruttokansantuotteeseen. Alijäämän ennustetaan olevan 4,2 prosenttia vuonna 2026 ja 4,5 prosenttia vuonna 2027. Talouskasvu vahvistaa veropohjaa, mutta puolustus- ja korkomenojen kasvu sekä verotuksen kevennykset vaikeuttavat julkisen talouden tasapainottamista.

Valtionhallinto säilyy julkisen talouden alasektoreista alijäämäisimpänä. Sen alijäämän arvioidaan olevan 4,9 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2026 ja 4,4 prosenttia vuonna 2027. Vuoden 2027 rahoitusasemaa parantaa tilapäisesti Valtion eläkerahastosta tehtävä noin miljardin euron kertaluonteinen siirto. Siirto ei kuitenkaan paranna koko julkisen talouden rahoitusasemaa vastaavasti, sillä se pienentää työeläkelaitosten ylijäämää.

Julkinen velkaantuminen jatkuu koko ennustejakson ajan. Julkisyhteisöjen velkasuhteen arvioidaan nousevan 90,1 prosenttiin vuonna 2026 ja 91,2 prosenttiin vuonna 2027. Vuoteen 2030 mennessä velkasuhteen ennustetaan kohoavan lähes 98 prosenttiin. Velkaantumisen jatkuminen kaventaa julkisen talouden liikkumavaraa ja korostaa tulojen ja menojen kestävän tasapainon merkitystä.

Lähteet: Valtiovarainministeriö, *Taloudellinen katsaus: Syksy 2026* sekä *Valtion talousarvioesitys 2027, taloudelliset lähtökohdat*.

3.6. Kuntatalous

Kuntatalouden tilanne

Kuntatalouden näkymät pysyvät haastavina vuonna 2027, vaikka Suomen talouden kasvu on vahvistunut. Henkilöstökustannusten nousu, korkea työttömyys ja investointitarpeet kasvattavat kuntien menoja. Samanaikaisesti valtionosuuksiin kohdistuvat vähennykset rajoittavat tulorahoituksen kehitystä. Kuntien taloudellinen tilanne ja mahdollisuudet vastata menopaineisiin vaihtelevat huomattavasti.

Vuoden 2025 alussa toteutettu työvoima- ja elinkeinopalvelujen uudistus lisäsi kuntien tehtäviä ja laajensi niiden vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksesta. Korkea työttömyys on kasvattanut uudistuksesta aiheutuvia kustannuksia. Työllisyyskehitys vaikuttaa kuntatalouteen aiempaa voimakkaammin sekä verotulojen että työttömyysmenojen kautta. Työttömyyden pitkittyminen lisää kuntien rahoitusvastuuta ja korostaa vaikuttavien työllisyyspalvelujen sekä työllisyysalueiden ja kuntien yhteistyön merkitystä.

Kuntatalous vuonna 2027

Valtion vuoden 2027 talousarvioesityksessä kuntien valtionapuihin osoitetaan noin 5,8 miljardia euroa, mikä on noin kolme prosenttia vähemmän kuin vuonna 2026. Valtionavuista noin 4,8 miljardia euroa muodostuu laskennallisista valtionosuuksista, noin 0,6 miljardia euroa verotulomenetysten korvauksista ja noin 0,4 miljardia euroa muista valtionavuista.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen ehdotetaan noin 3,4 miljardia euroa, mikä on 110 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa. Vuoden 2027 indeksikorotus on 3,5 prosenttia, mutta siihen tehdään 2,8 prosenttiyksikköä vastaava vähennys. Indeksikorotuksen vaikutus valtionosuuksiin jää siten olennaisesti kustannustason arvioitua nousua pienemmäksi. Lisäksi valtionosuuksia pienentävät muun muassa valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus sekä kuntien perustoimeentulotuen rahoitusosuuden kasvu.

Hallituksen päätösten yhteisvaikutuksen arvioidaan heikentävän kuntataloutta noin 150 miljoonalla eurolla vuonna 2027 verrattuna vuoteen 2026. Valtiovarainministeriön arviossa koko vaalikauden päätösten nettovaikutus on kuitenkin vuonna 2027 noin 50 miljoonaa euroa kuntataloutta vahvistava. Vaikutukset jakautuvat kuntien kesken eri tavoin.

Kuntien menokehityksessä keskeinen tekijä on henkilöstökustannusten kasvu. Palvelujen ja palveluverkon sopeuttaminen väestökehitykseen vie aikaa, minkä vuoksi palvelutarpeen väheneminen ei välittömästi alenna kustannuksia. Talouden tasapainottaminen edellyttää siten pitkäjänteisiä ratkaisuja henkilöstön, toimitilojen ja palvelujen järjestämisen osalta.

Taloussuunnitelmakauden näkymät

Kuntatalouden tilanteen arvioidaan kohenevan vuosikymmenen loppua kohti, kun osa määräaikaisista valtionosuusvähennyksistä päättyy ja menojen kasvuvauhti hidastuu. Talouskasvu ei kuitenkaan poista kuntien rakenteellisia ongelmia. Erityisesti alle 5 000 asukkaan ja väestöä menettävien kuntien taloutta rasittavat väestön väheneminen, ikärakenteen muutos ja korkeat palvelujen yksikkökustannukset. Suurissa kaupungeissa taloudellisia paineita puolestaan lisäävät merkittävät investointitarpeet.

Kuntatalouden tulorahoitus ei riitä kattamaan investointeja, ja toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan pysyvän negatiivisena ennustejaksolla. Tämä lisää tarvetta rahoittaa investointeja lainanotolla tai kassavaroilla. Investointien ajoittaminen ja mitoittaminen kunnan taloudelliseen kantokykyyn ovat keskeisiä keinoja hallita velkaantumista.

Vuoden 2027 talousarviossa ja taloussuunnitelmassa korostuvat menojen kasvun hallinta, palveluverkon sovittaminen väestökehitykseen sekä riittävän tulorahoituksen ja maksuvalmiuden turvaaminen. Talouden suunnittelussa on varauduttava myös siihen, että verotulot, työttömyysmenot tai valtionrahoitus kehittyvät ennakoitua heikommin. Tasapainon saavuttaminen edellyttää kuntakohtaista arviointia sekä toiminnan tehokkuutta että tulopohjan kestävyyttä vahvistavista ratkaisuista.

Lähteet: Valtiovarainministeriö, *Kuntatalousohjelma vuodelle 2027: Syksy 2026*, *Kuntatalousohjelma vuosille 2027–2030: Kevät 2026* sekä *Valtion talousarvioesitys 2027, kuntatalous*.

3.7. Toivakan talouden kehitys

Kunnan toimintaympäristö

Väestö

Kunnan väkimäärä on pysynyt yli 2300 kuntalaisen molemmin puolin viime vuosina.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Toivakka						
Väkiluku	2 401	2 387	2 407	2 368	2 349	2 307
Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta, %	0,5	-0,6	0,8	-1,6	-0,8	-1,8
Alle 15-vuotiaita, %	18,7	18,2	17,6	17,5	16,7	15,6
15-64-vuotiaita, %	53,1	53,1	53,2	52,6	53,2	54,5
Yli 64-vuotiaita, %	28,2	28,7	29,2	29,9	30,1	29,9
Kuntien välistä muuttovoittoa/-tappiota, henkilöä	13	-4	14	-22	-14	.
Perheitä	665	659	666	643	645	.
Asuntokuntia	1 088	1 089	1 104	1 096	1 077	.

Väestöennuste kunnittain ja maakunnittain vuoteen 2040 - Muuttoliikkeen sisältävä laskelma

	Vuosi					
	2003	2005	2010	2020	2030	2040
Toivakka	2 390	2 395	2 408	2 471	2 519	2 498

Väestöennuste 2024: Väestöllinen huoltosuhde muuttujina Alue, Tiedot ja Vuosi

	Väestöllinen huoltosuhde (ennuste 2024)			
	2030	2035	2040	2045
Toivakka	84,7	85,4	85,6	85,0

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa alle 15-vuotiaden ja 65 vuotta täyttäneiden osuutta suhteessa 15–64 vuotiaaseen väestöön. Se kertoo, montako lasta tai vanhuuseläkeläistä on sataa työikäistä kohti. Mitä alhaisempi luku on, sitä parempi huoltosuhde alueella on.

Lähde: Tilastokeskus

Elinkeinot ja työllisyys

Toivakan kunnan työpaikkaomavaraisuus oli viimeisenä tilastointivuonna 2024 62,5 (Tilastokeskus). Työssäkäyviä oli yhteensä 573, joista miehiä 302 ja naisia 271. Alkutuotannossa työskenteli 36 henkilöä, jalostuksen parissa 186 henkilöä, teollisuudessa 186 henkilöä, rakentamisessa 67 henkilöä ja palvelutuotannossa 341 henkilöä (Tilastokeskus, 2024). Keski-Suomen työllisyyskatsauksessa syyskuussa 2026 Toivakan työttömyysaste oli maakunnan alhaisin (6,9 %).

Keski-Suomessa oli syyskuun lopussa 18 218 työtöntä työnhakijaa. Se oli 1 517 (9,1 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin ja 346 henkilöä vähemmän kuin elokuussa 2026. Työttömien työnhakijoiden osuus maakunnan työvoimasta oli syyskuun lopussa 14,3 prosenttia. Koko maassa se oli 11,8 prosenttia. Keski-Suomen kunnissa työttömien työnhakijoiden määrä väheni edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna Hankasalmella, Kinnulassa, Pihtiputaalla ja Toivakassa. Korkeimmat työttömyysasteet syyskuun 2026 lopussa olivat Äänekoskella (15,7 %), Saarijärvellä (15,6 %), Jämsässä (15,5 %), Joutsassa (15,2 %) ja Jyväskylässä (15,1 %). Matalimmat työttömyysasteet olivat Toivakassa (6,9 %) ja Muuramessa (9,1 %). Vain Toivakka ja Muurame saavuttivat alle 10 prosentin työttömyysasteen.

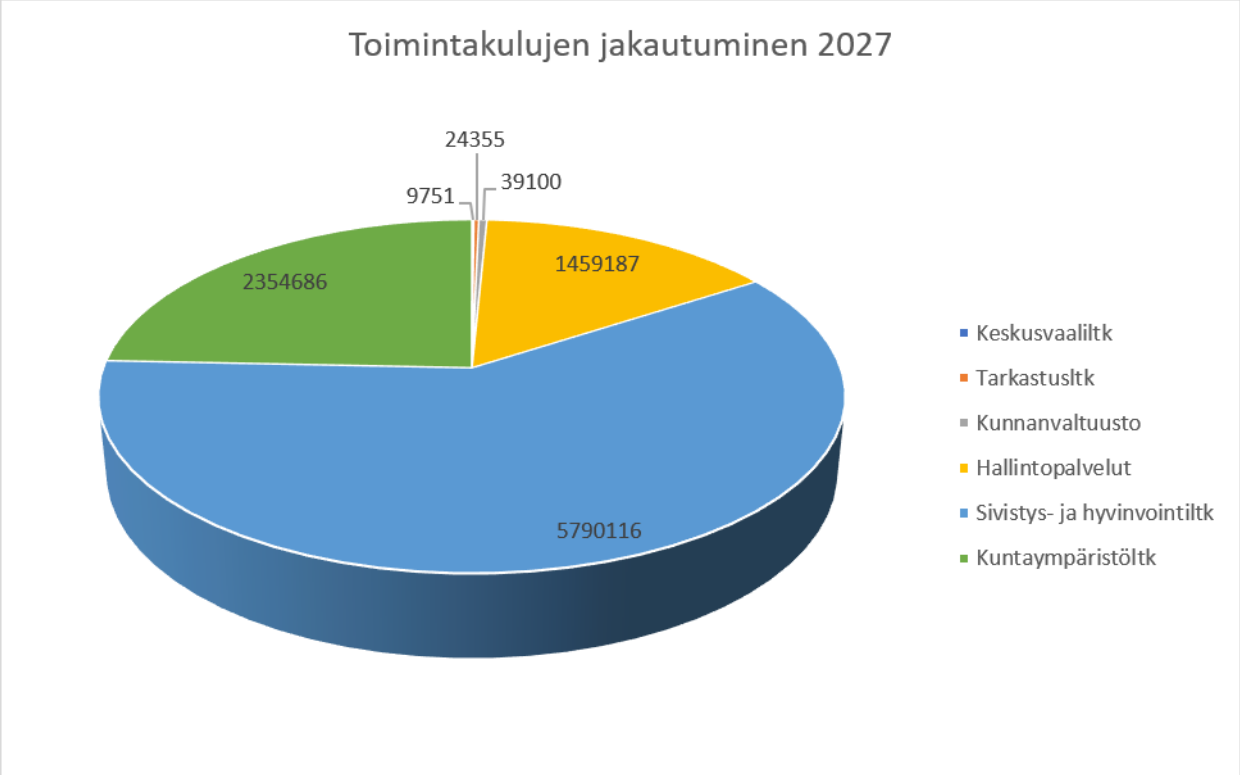
Keski-Suomessa oli uusia avoimia työpaikkoja syyskuun aikana 727, joka oli 42 vähemmän kuin vuosi sitten (-5,5 %). Kaikkiaan syyskuun aikana oli avoinna 1 152 työpaikkaa, joka oli 253 vähemmän kuin vuosi sitten (-18 %).

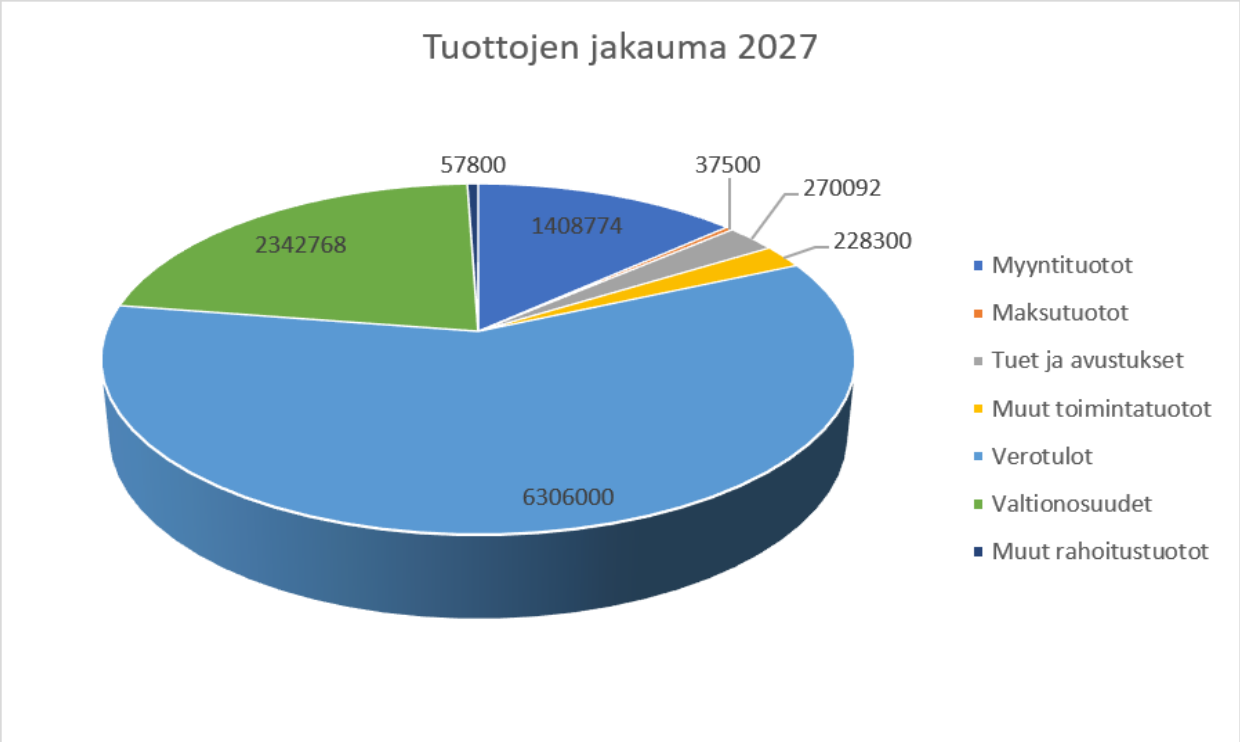
Toivakan kunnan talouden kokonaisuus pääpiirteissään

Vuonna 2027 Toivakan kunnan

- vuosikate on 870 778 euroa
- tilikausi on ylijäämäinen 45 121 euroa
- investointien määrä on arviolta 1,3 miljoonaa euroa
- pitkäaikaista lainaa 4,7 miljoonaa euroa

Vuoden 2027 talousarviossa toimintatuottojen ja -kulujen erotus eli toimintakate on -7,7 miljoonaa euroa. Se on noin 83 000 euroa enemmän kuin vuoden 2026 talousarviossa. Toimintakulut kasvavat noin 170 000 euroa vuoteen 2026 verrattuna.

Toimintakulujen jakautuminen 2027
24355
39100
9751
1459187
2354686
5790116
Keskusvaaliltk
Tarkastusltk
Kunnanvaltuusto
Hallintopalvelut
Sivistys- ja hyvinvointiltk
Kuntaympäristöltk

Tuottojen jakauma 2027
57800
37500
270092
1408774
228300
2342768
6306000
Myyntituotot
Maksutuotot
Tuet ja avustukset
Muut toimintatuotot
Verotulot
Valtionosuudet
Muut rahoitustuotot

Investoinnit

Vuosien 2027–2029 investoinnit ovat yhteensä noin 3 miljoonaa euroa. Investointien määrää pyritään pitämään maltillisena, jotta suunnitelman mukaiset poistot eivät kasvaisi kohtuuttoman paljon.

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuottojen ja -kulujen netto arvioidaan olevan -47 500 €. Lainojen korkokulujen arvioidaan olevan 100 000 €.

Vuoden 2027 investointien kattamiseksi kunnanvaltuusto valtuuttaa ottamaan maksimissaan 800 000 €:n pitkäaikaisen talousarviolainan.

3.8. Verotulot ja valtionosuudet

VEROTULOS JA VALTIONOSUUDET

3.8.1. Kunnallisveroennuste

Koko Suomen kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2027 noin 11,0 mrd. euroa, mikä on noin 0,4 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2026. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella hallitusohjelmaan ja julkisen talouden sopeutukseen liittyvät veromuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys. Palkkatulojen osuus kunnallisveron veropohjasta on keskimäärin noin 68 prosenttia, eläkkeiden noin 24 prosenttia ja muiden tulojen, kuten esimerkiksi päivärahatulojen ja yritystulojen, osuus on noin 8 prosenttia. Tulorakenteessa on kuitenkin suuret erot kuntien välillä. Väestörakenteen ja työllisyyden kehitys vaikuttavat yksittäisten kuntien veropohjaan ja siten tulojen muodostumiseen.

Kehyskaudella jatketaan hallitusohjelman mukaisia indeksitarkistuksia ansiotuloveroperusteisiin kaikilla tulotasoilla. Indeksitarkistus sisältyy teknisenä oletuksena myös vuosien 2028–2030 ennusteisiin. Työn verotusta kevennetään hallitusohjelman mukaisesti asteittain 405 miljoonalla eurolla painottaen pieni- ja keskituloisia. Kehysriihessä 2025 päätettiin keventää työn verotusta vuonna 2026 noin 1 mrd. eurolla ja lisäksi 125 miljoonalla eurolla vuonna 2027. Lisäksi yrittäjävähennystä korotetaan, yksityishenkilöiden lahjoitusvähennystä laajennetaan ja virikesetelin verovapaata arvoa korotetaan. Osana julkisen talouden sopeuttamista vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuki poistetaan vuodesta 2027 alkaen. Eräiden tilapäisten verotukien poistuminen kehyskaudella lisää hieman kunnallisveron tuottoa. Kotitalousvähennystä kasvatetaan vuosille 2026 ja 2027, ja matkakuluvähennyksen omavastuuta alennetaan vuodelle 2026.

3.8.2. Yhteisö- ja kiinteistöveroennuste

Yhteisövero

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan noin 1,9 mrd. euroa vuonna 2027. Yhteisöveron maksuunpanon mukaisen kokonaistuoton arvioidaan kasvavan vuosina 2027–2030 keskimäärin noin 0,6 prosenttia vuodessa. Yhteisöveron tuoton ennustamisen lähtökohtana on viimeisimmän valmistuneen verotuksen mukainen yhteisövero, jota muutetaan arvioidun tuloskehityksen

mukaisesti. Tuloskehityksen muutosta arvioidaan lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Toimintaylijäämän arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 4,1 prosenttia vuosina 2027–2030. Kehysriihessä 2025 päätettiin vuodesta 2027 alkaen alentaa yhteisöveron verokantaa 2 prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin. Yhteisöveron veroperusteisiin tehtävät muutokset kompensoidaan kunnille lähtökohtaisesti yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla.

Kiinteistövero

Kiinteistöveron tuotto on noin 2,4 mrd. euroa vuonna 2027, mikä on noin 24 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2026. Kehyskaudella veron tuoton arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 1,8 prosentin vuosivauhtia. Merituulivoimaloiden verotusarvoja ehdotetaan huojennettavaksi puoleen nykyisestä, minkä lisäksi kiinteistöverotusta ehdotetaan laajennettavaksi talousvyöhykkeen rakennuksiin ja rakennelmiin. Verotuotto jaettaisiin valtion ja lähikuntien kesken 80/20 osuuksin

3.8.3. Valtionosuudet

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2027 noin 3,5 mrd. euroa

• Peruspalvelujen valtionosuuden määrä pysyy pitkälti samalla tasolla vuoden 2026 talousarvioon nähden.

• Valtionosuutta vähentää perustoimeentulotuen kuntien rahoitusosuuden kasvu noin 121 milj. eurolla.

• Toisaalta vuoden 2026 valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen muuttuminen lisää valtionosuutta noin 59 milj. euroa. Arvio vuoden 2027 kustannustenjaon tarkistuksesta on 22,3 milj. euroa.

• Kotoutumiskoulutuksen kokonaisuudistus lisää valtionosuutta 33,2 milj. euroa, kun kotoutumiskoulutuksen rahoitus kootaan yhteen opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloilta.

• Kotoutumistukena maksettavan yleistuen uudistus lisää kuntien velvoitteita kotoutumispalveluiden takuuajan myötä, minkä vuoksi valtionosuutta lisätään noin 10-13 milj. euroa kehyskaudella.

• Erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymistä edistävä uusi työvoimapalvelu lisää kuntien peruspalvelujen valtionosuutta 12,8 milj. euroa vuodesta 2027 alkaen.

• Vuoden 2027 indeksikorotus (3,5 %) on 116,3 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehdään yhden prosenttiyksikön korotusta vastaava vähennys, joka alentaa valtionosuutta vuoden 2027 tasossa 33,2 milj. euroa. Lisäksi vuodelle 2027 indeksikorotukseen tehtävä vähennys korotetaan kehysriihessä tehdyn päätöksen mukaan 2,8 prosenttiyksikköön, mikä vähentää valtionosuutta vielä 60 milj. euroa.

Muita peruspalvelujen valtionosuuteen vaikuttavia toimia

• Hallitus päätti vuosien 2026–2029 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä kotihoidon tuen Norjan mallin käyttöönotosta. Muutoksen arvioidaan kasvattavan varhaiskasvatuksen kysyntää, mikä korvataan kunnille kunnan peruspalvelujen valtionosuuden kautta. Jatkovalmistelun aikana uudistuksen voimaantulo on siirtynyt 1.1.2027 ja esityksen sisältö on muuttunut siten, että

valtionosuutta lisätään 0,5 milj. euroa vuonna 2027, 2,3 milj. euroa vuonna 2028, 4,5 milj. euroa vuonna 2029 ja 5,3 milj. euroa vuonna 2030.

• Vuonna 2030 peruspalvelujen valtionosuus nousee 39 milj. euroa 1.1.2030 voimaantulevan varhaiskasvatuksen kelpoisuusvaatimusten tiukentumisen vuoksi.

• Osana vuosien 2026–2029 julkisen talouden suunnitelman kasvutoimien rahoitusta kuntien peruspalveluiden valtionosuuksiin tehtiin noin 2 prosentin eli 75 milj. euron vähennys. Tämä toteutetaan vähentämällä kuntien peruspalveluiden valtionosuusrahoitusta prosenttiperusteisesti. Vähennystä ei tehdä niiden kuntien valtionosuuteen, joiden valtionosuus on negatiivinen.

Vuonna 2027 verotulomenetysten korvaukset ovat yhteensä 615 milj. euroa

• Edellisestä valtiontalouden kehyspäätöksestä korvausten määrä alenee vuonna 2027 noin 16 milj. euroa.

• Vuoden 2026 varsinaiseen talousarvioon verrattuna korvausten määrä nousee noin 87,5 milj. eurolla.

• Kehyskauden loppua kohden korvausten taso nousee siten, että vuonna 2030 verotulomenetysten korvaukset olisivat 771 milj. euroa.

• Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus korvataan kunnille. Vuodesta 2020 lähtien ansiotuloverotukseen liittyvät korvaukset on maksettu kunnille peruspalvelujen valtionosuuden yhteydessä, mutta erilliseltä valtiontalousarvion momentilta. (Yhteisöverotukseen tehtävät muutokset korvataan kuntien jako-osuuden kautta.)

Verotuloennuste ja valtionosuudet Toivakan kunnassa vuonna 2027

Toivakan kunnanvaltuusto päätti kokouksessaan 16.11.2026 kunnan tuloveroprosentiksi 9,40 %:iin vuodelle 2026.

Kiinteistöveroprosentit vuodelle 2026 ovat

1) yleinen kiinteistöveroprosentti 1,30 % ja maapohjan veroprosentti 1,30

2) vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,50 %

3) muiden rakennusten kiinteistöveroprosentti 1,65 %

4) rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti 4,0 %

5) yleishyödyllisten yhdistysten käytössä olevien rakennusten ja maapohjan kiinteistöveroprosentti on 0,00 %.

Kiinteistöverokertymän arvioidaan olevan noin 882 000 euroa vuonna 2027.

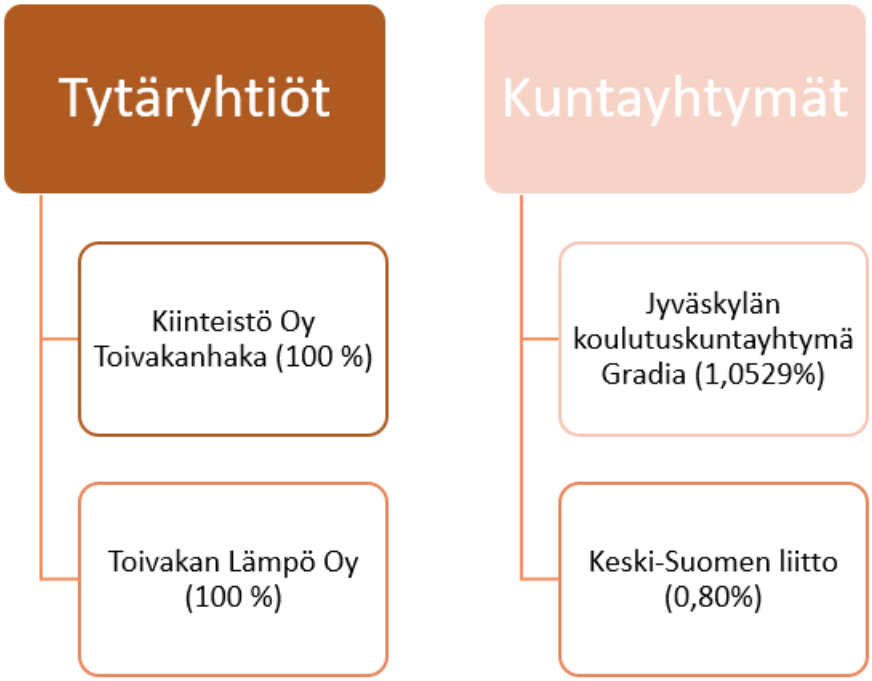
Yhteenveto						
TILIVUOSI	**2024**	**2025**	**2026****	**2027****	**2028****	**2029****
Verolaji						
Kunnallisvero	4 049	4 194	4 368	4 777	4 774	4 862
Muutos %	*3,7*	*3,6*	*4,1*	*9,4*	*0,0*	*1,8*
Yhteisövero	553	556	602	647	675	702
Muutos %	*-11,1*	*0,5*	*8,2*	*7,5*	*4,2*	*4,1*
Kiinteistövero	883	889	862	882	882	882
Muutos %	*10,5*	*0,7*	*-3,1*	*2,3*	*0,0*	*0,0*
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	**5 485**	**5 639**	**5 831**	**6 306**	**6 331**	**6 446**
Muutos %	*3,0*	*2,8*	*3,4*	*8,1*	*0,4*	*1,8*

VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Peruspalvelujen valtionosuus	1 820 634	1 960 056	1 705 747	0	0
Verotuloihin perustuva v.os. tasaus	1 058 748	951 464	921 999	0	0
Opetus- ja kulttuuriministeriön v.os.	-411 360	-411 332	-550 000	0	0
Verotulomenetysten korvaus	232 404	231 209	265 022	0	0
Valtionosuudet yhteensä	**2 700 426**	**2 731 397**	**2 342 768**	**0**	**0**

4. KUNTAKONSERNI

Valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntalain 47 §:n mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisetu. Talousarviosta ja –suunnitelmasta säädetään kuntalain 110 pykälässä, siten, että valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Toivakan kunnalla on kaksi sataprosenttista tytäryhtiötä. Lisäksi kunta on jäsenenä eri kuntayhtymissä.

Toivakan kuntakonsernin perustavoitteena on mahdollistaa kuntalaisille paremmat palvelut yhteistyössä emon ja tytäryhtiöiden kanssa. Yhtiöiden toiminnan on tuettava Toivakan kunnan kuntastrategiaa sekä omalta osaltaan edistää siinä määriteltyjen tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi yhtiöiden tulee raportoida kunnanvaltuuston niille asettamien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta kesäkuussa ja joulukuussa 2026.

Tytäryhtiön tulee laatia vuosittain talousarvio omaa toimintaansa varten. Tytäryhtiön vuotuiset toiminta-, rahoitus- ja investointisuunnitelmat tulee toimittaa kunnan hallintopalveluihin seurantaa varten. Konserniin kuuluvien yhteisöjen on vuosittain raportoitava toiminnastaan kunnanhallitukselle. Raportointi tapahtuu toimintavuoden aikana valtuustolle tehtävän

raportoinnin yhteydessä sekä toimintavuoden päätyttyä yhteisöjen tilinpäätösten valmistumisen jälkeen. Lisäksi kunnan ja sen tytäryhteisöjen välillä pidetään vuodessa vähintään yksi suunnittelu- ja neuvottelutilaisuus yhteisten päämäärien ja strategioiden määrittelemiseksi. Tilaisuuksilla pyritään edistämään konsernin sisäistä yhteistyötä. Tätä pyritään kehittämään lisää vuonna 2026. Toivakan kunnan konserniohje on vuodelta 2018 ja edellyttää myös päivittämistä vuoden 2026 aikana.

4.1. Kiinteistö Oy Toivakanhaka

TOIMINTA-AJATUS

Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön toimialana on rakennuttaa, omistaa ja hallita kiinteistöjä, ostaa ja vuokrata alueita ja rakennuksia sekä antaa vuokralle kiinteistöjä ja huoneistoja.

PALVELUSUUNNITELMA

Yhtiö toimii toiminta-ajatuksensa, kuntastrategian ja oman strategiansa mukaisesti. Toiminnassa huomioidaan yhtiön talouden tervehdyttämissuunnitelma sekä Toivakan kunnan omistajastrategian tavoite turvata monipuolinen ja kohtuuhintainen vuokra-asuntotarjonta kunnan alueella. Vuoden 2027 painopisteitä ovat kiinteistöomaisuuden arvon säilyttäminen, ympäristövaikutusten vähentäminen, asukastyytyväisyyden parantaminen sekä käyttöasteen ja talouden vahvistaminen.

Vuonna 2027 jatketaan vuonna 2025 käynnistettyä toimenpidesuunnitelmaa. Välttämättömät korjaukset kohdennetaan erityisesti asuntoihin, joille on kysyntää ja joiden kunnostaminen on vuokratuottojen perusteella taloudellisesti perusteltua. Myyntiin tarjotaan kiinteistöjä, joiden peruskorjaamiseen yhtiön taloudelliset voimavarat eivät riitä ja joille voidaan löytää markkinatoimija tai kiinteistökehittäjä. Haka 2 rivitalokohteiden myyntiä selvitetään ja edistetään vuoden 2027 aikana. Tämä jatkaa tammikuussa 2025 toteutettua Haka 5 kohteiden myyntiä osoitteissa Poikkitie 2 sekä Vanhansillantie 12 ja 14. Vuonna 2027 tavoitteena on kunnostaa kaksi vuokra-asuntoa ja saada niihin vuokralaiset. Korjauksia on tarkoitus rahoittaa mahdollisilla Haka 2 myyntituloilla. Mikäli myynti toteutuu, yhtiö tavoittelee yli 90 prosentin vuokrausastetta. Vuoden 2027 talousarviossa on varauduttu 50 000 euron de minimis -avustukseen.

Kiinteistöjen kunnossapitoa kehitetään ennakoivaksi laatimalla kiinteistöhuollon vuosikello, toteuttamalla säännöllisiä kiinteistökierroksia ja kokoamalla havaitut puutteet yhteiseen huoltolistaan. Pienet viat korjataan ennen niiden laajenemista. Energiatehokkuutta parannetaan tarkastamalla lämmityksen ja vesikalusteiden säädöt, rakenteiden tiiveys sekä korvausilmaventtiilien toiminta. Lämmitysjärjestelmien uudistamisen ja huoneistokohtaisten lämminvesivaraajien soveltuvuutta selvitetään erikseen. Mahdolliset investoinnit perustuvat kannattavuuteen, rahoitusmahdollisuuksiin ja kiinteistöjen tulevaan käyttöön. Tavoitteena on vähentää öljyn, sähkön, lämmön ja veden kulutusta sekä parantaa asumisolosuhteita.

Asukastyytyväisyyttä parannetaan siistimällä pihoja ja yhteisiä tiloja, korjaamalla arjen pieniä puutteita sekä kehittämällä palvelua ja viestintää. Asukaskyselyssä tavoitellaan yli 50 prosentin vastausosuutta huonekunnista. Tuloksista valitaan 2–3 keskeistä kehittämiskohdetta, ja asukkaille kerrotaan palautteen perusteella tehtävistä toimista. Yhteydenotot pyritään kuittaamaan samana tai seuraavana työpäivänä, ja asukkaat pidetään ajan tasalla asioiden etenemisestä. Kuukausittainen asukastiedote, selkeät yhteiset pelisäännöt sekä mahdollisuudet asukaskahveihin, talkoisiin ja muuhun yhteiseen toimintaan tukevat viihtyvyyttä ja yhteisöllisyyttä.

Asuntojen kysyntää vahvistetaan kehittämällä markkinointia, asuntoilmoitusten kuvia ja vuokrausprosessia sekä hyödyntämällä kunnan ja paikallisten toimijoiden yhteistyömahdollisuuksia. Tyhjillään olon ja poismuuttojen syitä selvitetään, ja asuntojen muuttovalmiudesta huolehditaan. Asukasvaihtuvuuden tavoitteena on alle 20 prosenttia vuodessa, mutta mittarin soveltuvuutta arvioidaan erikseen kausi- ja työmajoituksen osalta.

Toimintaa johdetaan seuraamalla kiinteistökohtaisesti käyttöastetta, asukasvaihtuvuutta, asuntojen keskimääräistä tyhjillään oloaikaa, energiankulutusta, kustannuksia ja asukaspalautetta. Palvelusopimuksia ja hankintoja tarkastellaan kustannustehokkuuden parantamiseksi palvelun laatu säilyttäen. Kehittämisessä hyödynnetään ensisijaisesti nykyisiä tiloja, kalusteita ja henkilöstön osaamista sekä toteutetaan pieniä, vaikuttavia parannuksia.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Kiinteistöomaisuuden arvon säilyttäminen ja ympäristövaikutusten vähentäminen	Tarkastetaan kiertovesijohdon säädöt sekä säädetään ja lukitaan patteriventtiilit tarkoituksenmukaisesti	Öljyn käyttö vähenee ja sähkö- ja lämmityskustannukset alenevat
Energiatehokkaan lämmityksen kehittäminen	Selvitetään vesi-ilmalämpöpumpun tai maalämmön soveltuvuus Haka 3:een ja Haka 4:ään sekä ilmalämpöpumput Haka 2:n asuntoihin	Ratkaisujen soveltuvuus, kustannukset ja säästömahdollisuudet on arvioitu ennen investointipäätöstä
Lämpöhäviöiden ja vedon vähentäminen	Tarkastetaan ovien ja ikkunoiden tiiveys; selvitetään seinärakenteiden lämpövuotoja tarvittaessa lämpökuvauksella. Tiivistetään havaitut puutteet.	Vedon tunne ja tarpeettoman korkean huonelämpötilan tarve vähenevät.
Veden ja energian säästäminen	Tarkastetaan ja säädetään suihkusekoittimet. Opastetaan asukkaita veden ja energian säästämisessä.	Veden ja erityisesti lämpimän veden kulutus vähenee; asukkailla on käytännön säästöohjeet
Tiedolla johtaminen	Kerätään kiinteistökohtaiset sähkön, lämmön, veden ja kustannusten tiedot. Verrataan kulutusta kuukausittain aiempiin vuosiin ja sääolosuhteisiin.	Kulutuspoikkeamat havaitaan ja selvitetään nopeasti; säästötoimien vaikutuksia seurataan
Hyvinvointi		
Asukastyytyväisyyden parantaminen	Toteutetaan lyhyt, maksuton asukaskysely. Tarvittaessa vastauksia kerätään asukastapaamisessa tai henkilökohtaisesti.	Yli 50 prosenttia asukkaista vastaa kyselyyn
Asukkaiden osallistumisen kehittäminen	Käsitellään kyselyvastaukset, valitaan 2–3 keskeistä kehittämiskohdetta ja kerrotaan asukkaille toimenpiteistä ja perusteluista.	Kehittämiskohteet on valittu ja palautteen vaikutuksista on tiedotettu. Asukasvaihtuvuus pysyy maltillisena, alle 20 prosenttia vuoden aikana.
Asukasviihtyvyyden lisääminen	Siistitään piha-alueet, sisäänkäynnit, jätealueet ja yhteiset tilat. Korjataan pienet arjen puutteet ja päivitetään opasteet ja ilmoitustaulut.	Piha-alueiden ja yhteisten tilojen yleinen siisteys ja viihtyisyys lisääntyvät.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Terveellisen ja viihtyisän asumisen turvaaminen	Tarkastetaan korvausilmaventtiilit ja säädetään tai korjataan ne tarpeen mukaan. Selvitetään termostaattiventtiilien soveltuvuus ja huoneistokohtaiset lämminvesivaraajat kanaalilämmitteisiin asuntoihin.	Veto ja sisäilman ongelmat vähenevät. Käyttöveden riittävä lämpötila varmistetaan; varaajaratkaisun tarve ja toteutettavuus on selvitetty.
Sujuva asukasviestintä ja palvelu	Kuitataan yhteydenotot samana tai seuraavana työpäivänä. Kerrotaan asian vastuuhenkilö, seuraava vaihe ja etenemisestä tiedottaminen. Ilmoitetaan huoltotöistä ja häiriöistä ennakolta	Asukas saa tiedon yhteydenoton vastaanottamisesta ja asian etenemisestä; tiedotteet ovat selkeitä ja helposti löydettävissä
Toimiva yhteiselo	Käydään asukkaiden kanssa läpi yhteisten tilojen, pyykkituvan ja jätehuollon pelisäännöt. Viestitään onnistumisista ja kiitetään palautteesta.	Yhteiset pelisäännöt ovat asukkaiden tiedossa ja palaute saa perustellun vastauksen
Yhteisöllisyyden lisääminen	Tarjotaan mahdollisuus kuukausittaisiin asukaskahveihin ja kevät- ja syystalkoisiin. Mahdollistetaan asukkaiden ilmoitustaulu, tavaroiden kierrätys ja vapaaehtoinen naapuriapu.	Asukkailla on mahdollisuus säännöllisiin kohtaamisiin ja yhteiseen toimintaan kiinnostuksensa mukaan
Yhteistilojen ja olemassa olevien resurssien hyödyntäminen	Kartoitetaan vähällä käytöllä olevat yhteistilat, kalusteet ja istutukset. Selvitetään kohtaamispaikkaa, kirjojen vaihtopistettä ja asukkaiden omaa toimintaa	Käyttökelpoisia tiloja ja kalusteita hyödynnetään ennen uusia hankintoja.
Elinvoima		
Korkea käyttö-/vuokrausaste	Selvitetään tyhjillään olon syyt ja asuntojen koon, kunnon, vuokratason ja sijainnin vastaavuus kysyntään	Vuokrausaste on yli 90 %, mikäli Haka 2:n rivitalokohteet saadaan myytyä palvelusuunnitelman mukaisesti
Asukasvaihtuvuuden ja tyhjäkäytön vähentäminen	Kerätään vapaaehtoisesti poismuuton syitä, puututaan toistuviin ongelmiin ja selvitetään sisäisiä asunnonvaihtoja. Huolehditaan asuntojen muuttovalmiudesta.	Asukasvaihtuvuuden tavoitteena alle 20 % vuodessa. Mittarin soveltuvuutta arvioidaan erikseen kausi- ja työmajoituksen osalta.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Vuokrauksen sujuvuus ja näkyvyys	Parannetaan asuntoilmoitusten kuvia ja sisältöä, hyödynnetään kunnan ja paikallisten toimijoiden viestintäkanavia sekä tarjotaan selkeät hakuohjeet ja joustavat näytöt.	Asuntojen markkinointi on ajantasaista, yhteydenottoihin vastataan nopeasti ja tyhjillään oloaika lyhenee
Aktiivinen viestintä ja paikallinen yhteistyö	Julkaistaan kuukauden asukastiedote ja kerrotaan palautekanavasta. Kartoitetaan yhteistyötä kunnan, yhdistysten, seurojen, seurakunnan, koulun ja yrittäjien kanssa	Asukkaat saavat säännöllisesti ajankohtaista tietoa ja yhteistyömahdollisuudet on kartoitettu.
Infrastruktuuri		
Kiinteistöomaisuuden arvon säilyttäminen ja ympäristövaikutusten vähentäminen	Korjataan ja kunnostetaan kaksi asuinhuoneistoa vuokrauskäyttöön palvelusuunnitelman rahoitusedellytysten mukaisesti	Korjattuihin asuntoihin saadaan vuokralaiset
Ennakoiva kunnossapito	Laaditaan kiinteistöhuollon vuosikello. Tarkastetaan säännöllisesti kattojen näkyvät osat, sadevesien ohjaus, sokkelit, julkisivut, tilat, ovet, ikkunat, lukitukset ja pihakaivot. Kuvataan puutteet yhteiseen huoltolistaan.	Vuosikello ja huoltolista ovat käytössä; puutteet tunnistetaan ja käsitellään ennen vahinkojen laajenemista
Pienten vikojen oikea-aikainen korjaaminen	Korjataan vuotavat hanat, vialliset sulkimet, kahvat, huonosti sulkeutuvat ikkunat ja pienet pintavauriot ajoissa	Kiinteistöjen käyttöikä pitenee ja laajojen vahinkojen riski pienenee
Pihojen ja sisäänkäyntien toimivuus	Pidetään kulkureitit ja pyöräpaikat järjestyksessä, kunnostetaan käyttökelpoisia penkkejä ja kalusteita sekä hyödynnetään olemassa olevia istutuksia.	Kiinteistöjen yleisilme, siisteys ja käytettävyys paranevat pienin kustannuksin.
Talouden ja palvelusopimusten hallinta	Tarkistetaan huolto-, siivous- ja jätehuoltosopimukset, vakuutusturva ja omavastuut sekä laskujen ja sopimusten päällekkäisyydet. Arvioidaan vuokratasoa sovellettavat rajoitukset huomioiden	Tarpeettomat menot tunnistetaan ja toistuvia kuluja voidaan pienentää palvelun sisältöä ja laatua heikentämättä

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Toiminnan tehokas organisointi	Järjestetään yhteinen kehittämispäivä, kerätään huollon parannusehdotukset, yhtenäistetään asuntojen luovutusprosessi ja sovitetaan hankintoja ja työtilauksia yhteen.	Resurssit kohdistuvat olennaiseen, turha työ vähenee ja henkilöstön käytännön osaaminen hyödynnetään

4.2. Toivakan Lämpö Oy

TOIMINTA-AJATUS

Yhtiön toimialana on kaukolämmön tuotanto ja jakelu. Lisäksi yhtiö voi harjoittaa yhdyskuntateknisten rakenteiden ylläpitoa ja huoltoa sekä muuta liiketoimintaa. Yhtiö voi omistaa ja hallita osakkeita ja kiinteistöjä.

PALVELUSUUNNITELMA

Yhtiön on toimittava toiminta-ajatuksensa mukaisesti kuntastrategiaa ja omaa strategiaansa noudattaen. Toivakan Lämpö Oy:n tavoitteena on taata edelleen asiakkailleen edullinen koti maisiin polttoaineisiin perustuva lämmitys kilpailukykyisellä hinnalla. Toivakan Lämpö Oy:n hallitus on tarkistanut hinnoitteluaan vuodelle 2025 vain hakkeen kustannustason nousun johdosta.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Elinvoima		
Kohtuuhintainen energia	Hakekilpailutus	Hinnankorotukset maltilliset
Infrastruktuuri		
Automaation päivitys	Toteutetaan kesällä hakekattilan automaation päivitys	Ajantasainen tieto hakeoperaattorille ja operoinnin hinnan aleneminen

5. KÄYTTÖTALOUSOSA

5.1. Tarkastuslautakunta

TOIMINTA-AJATUS

Tarkastuslautakunta on lakisääteinen lautakunta, jonka valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämiseksi. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuustolle hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Tarkastuslautakunta vastaa kunnan ulkoisesta valvonnasta yhdessä tilintarkastusyhteisön kanssa.

Tarkastuslautakunnan keskeisin tehtävä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastuslautakunta valmistelee tilintarkastuspalvelujen hankinnan valtuustolle ja huolehtii kunnan ja tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuksien noudattamista ja antaa ilmoitukset tiedoksi valtuustolle kaksi kertaa vuodessa.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Tarkastus tekee tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä koskevan päätösehdotuksen valtuustolle. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

TARKASTUSLAUTAKUNTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-9 142	-10 855	-10 200
Palvelujen ostot	-9 634	-13 955	-13 955
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-95	-200	-200
Toimintakulut yht.	**-18 871**	**-25 010**	**-24 355**
Toimintakate	**-18 871**	**-25 010**	**-24 355**
Poistot ja arvonalentumiset	-814	-814	-475
Yhteensä	**-19 684**	**-25 824**	**-24 830**

5.2. Keskusvaalilautakunta

TOIMINTA-AJATUS

Valtuusto asettaa kuntaan toimikaudekseen keskusvaalilautakunnan, jonka tulee toteuttaa sille vaalilaissa määritellyt tehtävät. Keskusvaalilautakunta huolehtii vaalien yleisjärjestelyistä ja kuntavaaleissa lisäksi ehdokasasettelusta ja tuloslaskennasta.

PALVELUSUUNNITELMA

Vuonna 2027 toimitetaan eduskuntavaalit, vuonna 2028 ei ole säännönmukaisia vaaleja ja vuonna 2029 toimitetaan alue- ja kuntavaalit sekä europarlamenttivaalit.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Tuet ja avustukset	0	0	4 500
Muut toimintatuotot	2 601	0	0
Toimintatuotot yht.	**2 601**	**0**	**4 500**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-10 658	0	-7 651
Palvelujen ostot	-2 975	0	-2 842
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 354	0	-400
Muut toimintakulut	-83	0	0
Toimintakulut yht.	**-15 070**	**0**	**-10 893**
Toimintakate	**-12 469**	**0**	**-6 393**
Yhteensä	**-12 469**	**0**	**-6 393**

5.3. Kunnanvaltuusto

TOIMINTA-AJATUS

Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa. Valtuustolla on yleinen toimivalta päättää kunnan asukkaiden yhteisistä asioista. Päätösvalta kuuluu valtuustolle, jollei erikseen ole toisin säädetty tai jollei valtuusto ole itse siirtänyt toimivaltaansa kunnan muille viranomaisille vahvistamallaan hallintosäännöllä. Kunnanvaltuusto vahvistaa sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista. Kunnanvaltuusto vahvistaa myös kuntakonsernin tytäryhteisöjen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä konserniohjauksen periaatteet. Toivakan kunnanvaltuustossa on 21 valtuutettua.

PALVELUSUUNNITELMA

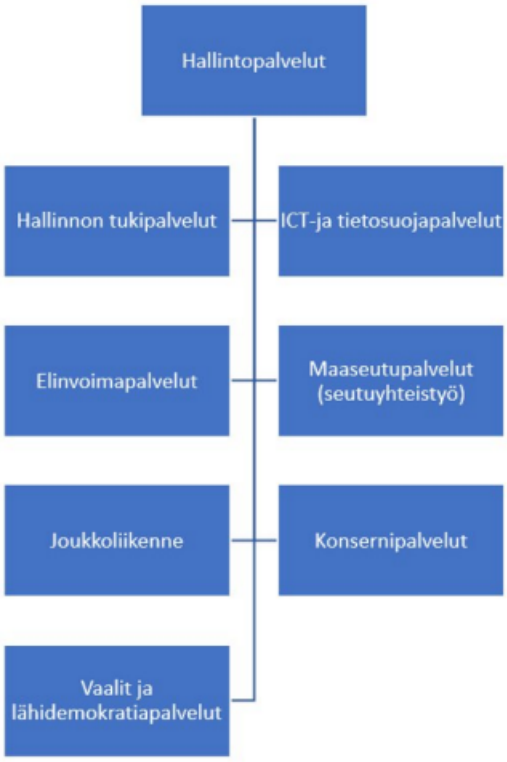
Kunnanvaltuusto kokoontuu keskimäärin 6–8 kertaa vuodessa. Iltakouluja järjestetään vuosittain eri aihepiirien ympärillä 3–4 kappaletta. Kunnanvaltuuston talousarviossa suurimman menoerän muodostavat henkilöstökulut, jotka koostuvat kokouspalkkioista.

KUNNANVALTUUSTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-25 538	-40 000	-30 000
Palvelujen ostot	-8 677	-16 400	-7 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-218	-500	-1 700
Muut toimintakulut	-194	0	0
Toimintakulut yht.	**-34 627**	**-56 900**	**-39 100**
Toimintakate	**-34 627**	**-56 900**	**-39 100**
Yhteensä	**-34 627**	**-56 900**	**-39 100**

5.4. Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden palvelualue toimii kunnanhallituksen alaisuudessa, vastaten hallinnon tukipalveluista, ICT- ja tietosuojapalveluista, elinvoimapalveluista, maaseutupalveluista (seutuyhteistyön kautta), elinvoimapalveluista (sis. työllisyys, viestintä ja markkinointi), konsernipalveluista, joukkoliikenteestä sekä vaali- ja lähidemokratiapalveluista.

Hallintopalveluiden esihenkilönä toimii kunnanjohtaja. Hallintopalveluiden henkilöstöön kuuluvat lisäksi hallinto- ja henkilöstöjohtaja, ICT-suunnittelija, talous- ja hallintosuunnittelija, viestintä- ja markkinointisuunnittelija sekä henkilöstösihteeri (40 % osuudella).

5.4.1. Kunnanhallitus

TOIMINTA-AJATUS

Kunnanvaltuusto- ja hallitus johtavat kunnan toimintaa tavoitteena kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen ja kestävä kehitys. Kunnanhallitus vastaa kuntalain sille määräämistä tehtävistä, kuten kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja niiden laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, seuraa ja valvoo lautakuntia, palveluiden järjestämistä ja palvelutuotantoa sekä asetettujen tavoitteiden toteutumista.

PALVELUSUUNNITELMA

Kunnanhallitus kokoontuu keskimäärin kerran kuukaudessa. Kunnanhallituksen talousarvio sisältää toimielimen toimintakuluja sekä koko kuntaan yhteisesti vaikuttavia kulueriä. Lisäksi kunnanhallituksen talousarvioon kuuluvat kunnanjohtajaan liittyvät henkilöstökulut.

Kunnanhallituksen talousarviossa merkittävän osan kuluista muodostavat myös kunnan yhteistoimintaosuudet, joita ovat mm. Keski-Suomen liiton ja Kuntaliiton jäsenmaksut. Yhteistoimintaosuuksiin ja jäsenmaksuihin on varattu 42 000 euroa. Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen yhteistoimintaosuuksiin 155 000 euroa ja kunnan maksamaan työttömyysetuuskuluihin 210 000 euroa.

Toivakan kunnassa on ollut käytössä yrityspalveluseteli vuodesta 2023 alkaen. Yrityspalveluseteli on käytössä myös vuonna 2027, kuten myös opiskelijastipendi. Talousarviossa 2027 on varauduttu Kiinteistö Oy Toivakanhakalle maksettavaan de minimis -avustukseen 50 000 eurolla.

Kunnanhallituksen määrärahoissa on varauduttu myös joukkoliikenteen kustannuksiin nykyisellä joukkoliikenteen järjestämisen mallilla. Jyväskylän seudullisen joukkoliikenteen toimivalta-alue kattaa Jyväskylän, Laukaan, Muuramen, Toivakan, Hankasalmen, Petäjäveden ja Äänekosken. Joukkoliikenteeseen on budjetoitu 120 000 euroa vuodelle 2027.

Vuoden 2026 alkuun asti asiointi- ja senioripäiväkyydit järjestettiin kunnan taseessa olleilla testamenttivaroilla. Testamenttivarojen käyttötarkoitus oli ikäihmisten elämänlaadun virkistäminen ja parantaminen. Kun testamenttivarat oli käytetty loppuun, asiointikyytien järjestämiseen varattiin rahaa käyttötaloudesta vuodelle 2027.

Maaseutuhallinnon osalta Toivakan kunta kuuluu yhteistoiminta-alueeseen, jonka isäntäkuntana toimii Laukaa. Toivakan osuudeksi on talousarviossa vuodelle 2027 varattu 12 500 euroa.

Maaseutukehitys ry:n kuntaosuuteen on varattu 25 000 euroa.

Enemmän vähemmällä hankkeen kuntaosuutta vuodelle 2027 on varattu 15 000 euroa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Myönteinen väestökehitys kohti 2600 asukasta	Rakennamme Toivakasta kehittyvän, tunnetun ja houkuttelevan kunnan uusille asukkaille.	Väestön määrä lisääntyy vuodesta 2025.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Yritysten ja työpaikkojen määrä lisääntyy	Teemme verkostomaista yhteystyötä kehyskuntana. Toteutamme aktiivista markkinointia ja kuntanäkyvyyttä lisääviä toimenpiteitä.	Yritysten määrä lisääntyy ja työttömyysaste pysyy alhaisena.
Kehitämme saavutettavuutta ympäristötavoitteet huomioiden. Edistetään etenkin seudullisen joukkoliikenteen saatavuutta ja saavutettavuutta.	Osallistutaan Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-valmistelu- ja ohjausryhmän toimintaan ja osallistutaan Linkki 2040 -hankkeeseen sekä Jyväskylän seudulliseen joukkoliikennetyöryhmän toimintaan. Osallistutaan seudullisiin joukkoliikennekampanjoihin, kuten esim. Valon kaupunki 2027.	Linkki 2040 -hankkeen suunnitelman mukaiset toimenpiteet lisäävät joukkoliikenteen käyttöä.
Hyvinvointi		
Toivakan hyvinvointi- ja terveyspalveluiden taso ja tarjonta pysyy hyvänä Toivakan kunnassa.	Tiivis vuoropuhelu Keski-Suomen hyvinvointialueen ja sen tilapalveluiden kanssa.	Palvelutaso ja tarjonta säilyvät nykyisellä tasolla.
Elinvoima		
Asuntotarjontaa pyritään lisäämään eri keinoin	Raksa- ja muksuraha, raksarahan perusteiden päivittäminen omakotitalojen vuokraamista tukevaksi ja muksurahan säilyttäminen. Yksityisten rakennuttajien houkutteleminen kuntaan ja uudisrakennuskohteista neuvottelu. Omistajaohjauksellisena toimenpiteenä KOY Toivakanhakan ohjaaminen asuntotarjonnan lisäämiseksi.	Edellytykset laittaa omakotitalo vuokralle paranevat. Yksityisten rakennuttajien kanssa on käyty neuvotteluja uudisrakennuskohteen / hankesuunnitelman toteuttamisesta. KOY Toivakanhaka myy Haka 2 rivitalokokonaisuuden ja remontoi vuokrauskuntoon jäljellä olevan vuokrakohteen.
Infrastruktuuri		
Paikkalanvuoren perusparannus	Aloitetaan Paikkalanvuoren urheilukentän perusparannuksen hankesuunnitelma.	Hankesuunnitelma on toteutettu syksyllä 2027, jonka pohjalta voidaan päättää jatkotoimenpiteet ja niiden laajuus.
Viisarimäen yritysalueen laajentaminen	Kartoitetaan mahdollisuudet laajentaa Viisarimäen yritysaluetta kohti nelostietä.	Kunnanhallituksella on näkemys vuoden 2027 lopussa siitä, minne, miten ja millä ehdoin on mahdollista laajentaa Viisarimäen yritysaluetta kohti nelostietä.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kaavoituksella kunnan kehityksen ohjaaminen	Kartoitetaan uusien asuinalueiden mahdollisuuksia.	Kunnanhallituksella on näkemys vuoden 2027 lopussa siitä, minne, miten ja millä ehdoin on mahdollista kaavoittaa uusia asuinalueita.

HALLINTOPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	329 191	242 250	312 451
Tuet ja avustukset	1 244	880	14 500
Muut toimintatuotot	823	0	0
Toimintatuotot yht.	**331 258**	**243 130**	**326 951**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-418 188	-404 567	-445 099
Palvelujen ostot	-633 632	-698 690	-628 568
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-24 205	-19 450	-39 050
Avustukset	-246 806	-271 000	-267 000
Muut toimintakulut	-91 769	-108 271	-139 598
Toimintakulut yht.	**-1 414 599**	**-1 501 978**	**-1 519 315**
Toimintakate	**-1 083 341**	**-1 258 848**	**-1 192 364**
Rahoitustuotot ja -kulut	-54	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-49 036	-53 336	-52 526
Yhteensä	**-1 132 431**	**-1 312 184**	**-1 244 890**

5.4.2. Hallinto- ja talouspalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Hallinnon tukipalvelut vastaavat kunnan taloushallinnosta, kirjaamo- ja neuvontapalveluista, hallinnollisten palveluiden toimivuudesta, luottamushenkilöpalveluista sekä henkilöstöhallinnosta. Hallinnon tukipalvelut myös omalta osaltaan huolehtivat arkistoinnin ja tiedonhallinnan kehittämisestä.

Hallinnon tukipalveluiden tavoitteena on luoda puitteet palvelualueiden toimivalle ja tehokkaalle työskentelylle, varmistaa yhteistyön toimivuus asioiden valmistelussa sekä huolehtia luottamushenkilöiden tuesta. Toiminnalla tuetaan kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätöksentekoa sekä päätösten toimeenpanoa.

PALVELUSUUNNITELMA

Digitalisaatiota ja sähköisten palveluiden kehittämistä on tehty viime vuosina hallinnon tukipalveluissa merkittäviltä osin ja sitä tullaan tekemään myös jatkossa. Tavoitteena on, että hallintopalvelut vastaavat parhaalla mahdollisella tavalla uuteen organisaatiorakenteeseen ja sen painopisteisiin. Vuonna 2027 tullaan edelleen kehittämään kunnan taloussuunnittelua sekä talousraportointia.

Toivakan kunta on ollut mukana Kansallisarkiston sähköisen arkistoinnin pilotoinnissa. Tavoitteena on siirtää kunnan pysyvästi säilytettävä aineisto digitoituna Kansallisarkistoon.

Toivakan kunta osallistuu Konneveden kunnan hallinnoimaan enemmän vähemmällä -hankkeeseen, jossa pyrkimyksenä on hyödyntää tekoälyä ja sen suomia mahdollisuuksia.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Analogisen arkiston digitointi	Digitoidun pysyvästi säilytettävän aineiston siirtäminen kansallisarkistoon.	50 % digitoidusta aineistosta on siirretty kansallisarkistoon vuoden 2027 loppuun mennessä.
Sähköisesti muodostuvan aineiston arkistointi	Otetaan käyttöön asiakirjahallinnan sähköinen tietovaranto.	Vuoden 2027 aikana siirrytään asiakirjahallinnassa sähköiseen tietovarantoon.
Ajantasainen taloustieto koko organisaatiossa ja kuntalaisilla	Kehitetään edelleen kunnan talousraportointia ja talousviestintää kuntaorganisaation palvelualueiden välillä, luottamushenkilötasolla ja kuntalaisten suuntaan.	Kunnan verkkosivujen dynaamisesti päivittyvä taloustieto-osio on entistä informatiivisempi ja visuaalisempi ja se palvelee koko organisaation lisäksi kuntalaisia.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Digitaalisten palveluiden kehittäminen kuntalaisille	Hyödynnetään digitalisaation ja automatisaation tuomia mahdollisuuksia olemalla edelleen mukana Enemmän vähemmällä -hankkeessa, jossa kehitetään yhteisen toimintaalustan kautta kuntien työprosesseja manuaalisesta työstä automatisoituun työhön, ja luodaan helppokäyttöisiä digitaalisia palveluita kuntalaisten käyttöön.	Kunnassa on ajantasainen tieto erilaisista mahdollisuuksista hyödyntää tekoälyä ja automatisaatiota, tehostaa toimintaprosesseja sekä kyvykkyys hyödyntää tietoa ja mahdollisuuksia arjessa.

HALLINTO-JA TALOUSPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	251 856	190 872	210 862
Tuet ja avustukset	136	130	0
Muut toimintatuotot	16	0	0
Toimintatuotot yht.	**252 008**	**191 002**	**210 862**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-144 850	-124 737	-123 996
Palvelujen ostot	-111 817	-110 946	-131 363
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 022	-5 850	-7 150
Muut toimintakulut	-33 576	-39 346	-45 074
Toimintakulut yht.	**-296 265**	**-280 879**	**-307 583**
Toimintakate	**-44 258**	**-89 877**	**-96 721**
Rahoitustuotot ja -kulut	-24	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-40 280	-47 097	-47 711
Yhteensä	**-84 562**	**-136 974**	**-144 432**

5.4.3. Henkilöstöpalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Toivakan kunnan henkilöstöpalvelut valmistelee yhteistyössä muun organisaation kanssa kunnan henkilöstöhallinnon peruslinjaukset ja luo työvälineitä ja ohjeita henkilöstöjohtamisen käytännön toteuttamiseen. Henkilöstöpalveluiden tehtävänä on tukea esihenkilöiden ja palvelualuejohtajien henkilöstöasioissa sekä vastata työyhteisön ja työhyvinvoinnin kehittämisestä.

Toivakan kunta perusti hallinto- ja henkilöstöjohtajan viran 23.2.2026 vahvistamaan kunnan henkilöstöhallintoa sekä johtamisjärjestelyjä poikkeus- ja muutostilanteissa. Hallinto- ja henkilöstöjohtaja vastaa yhdessä henkilöstösihteerin kanssa henkilöstöhallinnon kokonaiskoordinaatiosta ja kehittämisestä, yhteistyöstä luottamusedustajien kanssa sekä työterveyshuollon kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

PALVELUSUUNNITELMA

Talousarvion yhteydessä laaditaan erillinen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma, joka pohjautuu kunnan päivitettyyn strategiaan. Kuntastrategian yhtenä kulmakivenä on oppiva ja kehittyvä, jossa kokeilemme rohkeasti uuttaa ja kehitämme kuntaa yhdessä oppien.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Hyvinvointi		
Vahvistetaan työnantajamielikuvaa	Panostetaan henkilöstön hyvinvointiin: Hyvinvointietu (E-passi) 200 €/vuosi/vakituinen työntekijä.	Lisätään henkilöstön hyvinvointia ja näyttäydymme houkuttelevana työnantajana. Luomme edellytyksiä arkiliikunnan lisäämiselle.
Henkilöstöviestintä	Säännölliset tallennettavat henkilöstöinfot Säännölliset esihenkilöpalaverit	Henkilöstön tietoisuus kunnan ajankohtaisista asioista lisääntyy ja viestintä parantuu. Lisäksi lisätään kunnan, hyvinvointialueen ja työllisyysalueen työntekijöiden vuorovaikutusta keskenään.
Osaamisen kehittäminen	Ylläpidetään henkilöstön osaamista kouluttautumismahdollisuuksilla. Otetaan haltuun uusia teknologioita, kuten tekoäly. Luodaan kuntaan tekoälystrategia.	Koulutussuunnitelman mukaiset koulutukset toteutetaan vuoden aikana ja koulutetaan henkilökuntaa tekoälyn hyödyntämiseen.
Työhyvinvointi ja jaksaminen	Lisätään henkilöstön tietoisuuttaa sähköisestä työkykypassista sekä esihenkilöpassista. Työterveyshuollon kanssa tehtävä tiivis yhteistyö ja työhyvinvointikyselyssä nousseiden epäkohtien korjaaminen ja seuranta.	Sairauspoissaolot vähentyvät, eläkemenoriskejä hallitaan, työkykyjohtaminen kehittyy ja varhaisen tuen toteutuminen parantuu.

SISÄISET JA ULKOISET ERÄT

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	76 370	51 378	100 589
Tuet ja avustukset	240	0	0
Toimintatuotot yht.	**76 610**	**51 378**	**100 589**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-49 115	-35 696	-81 403
Palvelujen ostot	-24 351	-7 098	-37 671
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 647	-10 500	-20 000
Muut toimintakulut	-11 274	-12 282	-13 333
Toimintakulut yht.	**-87 387**	**-65 576**	**-152 407**
Toimintakate	**-10 777**	**-14 198**	**-51 818**
Rahoitustuotot ja -kulut	-30	0	0
Yhteensä	**-10 807**	**-14 198**	**-51 818**

5.4.4. Elinvoimapalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Teemme Toivakan toiminnan näkyväksi, tiedon helposti saavutettavaksi ja kunnan vahvuudet tunnetuiksi. Viestimme avoimesti ja ymmärrettävästi sekä markkinoimme Toivakkaa paikkana, jossa on hyvä asua, yrittää, tehdä työtä ja elää.

Kunnan viestintä ja markkinointi tukevat kunnan perustehtävää ja strategisten tavoitteiden toteutumista.

PALVELUSUUNNITELMA

Viestinnän ja markkinoinnin tehtävänä on tukea kuntastrategian toteuttamista vahvistamalla Toivakan tunnettuutta, vetovoimaa ja positiivista kuntakuvaa sekä tukemalla kuntalaisten hyvinvointia, osallisuutta ja arjen sujuvuutta. Viestinnässä ja markkinoinnissa korostuvat avoimuus, saavutettavuus, yhteistyö, kustannustehokkuus ja rohkea uusien toimintatapojen kokeilu.

Vuonna 2027 viestintää ja markkinointia toteutetaan suunnitelmallisesti päivitetyn kuntastrategian tavoitteiden mukaisesti palvelualueita ja yhteisöä tukien. Viestinnällä tehdään näkyväksi Toivakan vahvuuksia, saavutuksia, palveluita ja tulevaisuuden mahdollisuuksia sekä vahvistetaan mielikuvaa rohkeasta, avoimesta, yhteisöllisestä ja kehittyvästä kunnasta. Tapahtumia hyödynnetään yhä tehokkaasti osana kunnan markkinointia ja yhteisöllisyyden vahvistamista. Kunta osallistuu tarkoituksenmukaisiin seudullisiin tapahtumiin. Kuntalaisten osallisuutta pyritään lisäämään eri keinoin.

Kunnan digitaalisten palveluiden saavutettavuutta, käytettävyyttä ja selkeyttä kehitetään edelleen, joista yhtenä isona painopisteenä on kunnan verkkosivujen kehitys- ja uudistustyö. Eri palvelualueita ohjeistetaan ja koulutetaan uudistuksen myötä saavutettavaan ja yhtenäiseen viestintään. Vuoden 2027 aikana uudistetaan kunnan brändiä lisäämällä siihen uutta graafista elementtiperhettä. Kiinnitetään lisäksi aiempaa enemmän huomiota viestinnän ja markkinoinnin vaikuttavuuden arviointiin. Toimenpiteiden suunnittelussa huomioidaan niiden tavoitteet, kohderyhmät, tavoittavuus ja kustannustehokkuus.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Resursseja käytetään viisaasti ja pitkäjänteisesti	Hyödynnetään aikaisempina vuosina hankittuja materiaaleja uudestaan tapahtumien järjestämisessä ja tapahtumien suunnittelussa hyödynnetään jo olemassa olevia materiaaleja sekä niiden yhteiskäyttöä	Uusien materiaalien hankinta tapahtumien järjestämiseen vähenee
Hyvinvointi		
Tietosisällöt ovat selkeitä ja helposti tavoitettavissa	Verkkosivujen uudistaminen sekä kuntalaiskyselyt tyytyväisyys- ja palautekyselyt (tapahtumat)	Verkkosivut on uudistettu ja kuntalaisten tyytyväisyys- ja palautekysely on toteutettu

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Matalan kynnyksen tapahtumat eri-ikäisille	Kirjataan kaikki vuoden aikana suunnitellut tapahtumat yhteen dokumenttiin ja suunnitellaan niiden toteuttamista ja viestintää etukäteen markkinointiryhmässä sekä yhteistyössä tapahtumia järjestävien tahojen kanssa	Kunnassa on toteutettu selkeästi eri-ikäisille suunnattuja erilaisia tapahtumia
Elinvoima		
Markkinointi ja viestintä on korostunut elinvoimatyön tekemisessä tunnettuuden ja pito- ja vetovoiman luomisessa.	Kunta viestii toiminnastaan aktiivisesti verkkosivujen sekä sosiaalisen median kautta ja tukee kunnan ja kuntalaisten tapahtumaviestintää	Kunnan markkinointi ja viestintä tavoittaa kattavasti kuntalaiset, sosiaalisen median alustojen kautta tapahtuva viestintä tavoittaa seurantyökalujen kautta arvioituna laajemman yleisön ja kunnan toiminnasta sekä tapahtumista uutisoidaan positiivisella tavalla mediassa
Toivakan kuntabrändiä päivitetään	Selvitetään mahdollisuus hyödyntää Pellervo Lukumiehen tekemiä Toivakan kirkon kattomaalausten figuureja osana Toivakan kunnan brändiä. Jos kunta saa luvan hyödyntää Lukumiehen taidetta, hankitaan graafikon työpanosta tavoitteen toteuttamiseksi.	Pellervo Lukumiehen tekemät Toivakan kirkon kattomaalausten figuurit saadaan soveltuvilta osin käytettäväksi osaksi Toivakan kunnan brändi-ilmettä.
Kunnan ja kunnan yrittäjien näkyvyyden lisääminen	Selvitetään nelostielle pystytettävän tienvarsimainoksen tekeminen kunnan maa-alueelle nelostien varteen yhdessä toivakkalaisten yritysten kanssa.	Tienvarsimainoksen sisältö on suunniteltu ja toteuttamisesta ja sen aikataulusta on päätös.
Infrastruktuuri		
Verkkosivujen uudistaminen – Verkkosivuston toimii turvallisesti ja palvelee kuntalaisia entistä paremmin.	Verkkosivu-uudistuksen toteuttaminen	Verkkosivu-uudistus on toteutettu

ELINVOIMAPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	965	0	1 000
Tuet ja avustukset	608	500	14 500
Muut toimintatuotot	462	0	0
Toimintatuotot yht.	**2 035**	**500**	**15 500**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-85 653	-105 184	-52 837
Palvelujen ostot	-287 376	-323 514	-254 067
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-14 506	0	-10 900
Avustukset	-226 664	-210 000	-210 000
Muut toimintakulut	-32 900	-44 361	-66 358
Toimintakulut yht.	**-647 100**	**-683 059**	**-594 162**
Toimintakate	**-645 065**	**-682 559**	**-578 662**
Yhteensä	**-645 065**	**-682 559**	**-578 662**

5.5. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

TOIMINTA-AJATUS

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta vastaa varhaiskasvatuksesta, esi- ja perusopetuksesta, nuoriso-, kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntapalveluista sekä terveyden, osallisuuden, kotoutumisen ja hyvinvoinnin edistämisestä yhteistyössä muiden kunnan palveluiden ja yhteisöjen kanssa.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta päättää vastuualueellaan toiminnassa noudatettavista perusteista ja yleisistä ohjeista, palveluidensa kehittämisestä, painopistealueista ja toimintasuunnitelmista. Lautakunta valmistelee ja tekee esityksiä sivistys- ja hyvinvointipalveluihin tarvittavista määrärahoista. Sivistys- ja hyvinvointilautakuntaan kuuluu seitsemän (7) jäsentä, joista jokaiselle on nimetty varajäsen.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta kokoontuu kerran kuukaudessa elokuusta kesäkuuhun, heinäkuussa vain tarpeen mukaan.

Lautakunnan esittelijänä toimii rehtori-sivistysjohtaja ja pöytäkirjanpitäjänä hallinto- ja taloussuunnittelija.

PALVELUSUUNNITELMA

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut toteutetaan lakien, asetusten ja normien sekä kuntastrategian mukaisesti suunnitellen, toimien, kehittäen ja johtaen.

Lautakunnan vastuualueelle kuuluvat hyvinvoinnin, osallisuuden ja kotoutumisen edistämisen, varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, iltapäiväkerhotoiminnan, kirjaston ja kulttuurin sekä vapaa-ajan palvelut (nuoriso- ja liikuntapalvelut) ja vapaan sivistystyön palvelut.

5.5.1. Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hallinto

TOIMINTA-AJATUS

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut tarjoavat kestävällä tavalla hyvän arjen palveluita hyvinvoinnin, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, kirjaston ja kulttuurin, vapaa-ajan, liikunnan, nuorisotyön sekä vapaan sivistystyön palveluita lisäten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, osallisuutta ja kuntalaisten hyvinvointia. Sivistys- ja hyvinvointipalveluilla tavoitetaan kokonaisia ikäluokkia ja ne koskettavat kaikkia kuntalaisia.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut edistävät kunnan vetovoimaisuutta ja luovat edellytyksiä sekä mahdollisuuksia elää aktiivista, luovaa ja merkityksellistä elämää; oppia, kasvaa ja kehittyä sekä voida mahdollisimman hyvin.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Palveluissa edistetään sosiaalista, taloudellista ja kestävyyttä sekä yhteistyötä toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.	Kestävyysteema sisältyy toimintasuunnitelmiin ja henkilöstön osaamisen kehittämiseen. Hankinnat toteutetaan vastuullisesti. Hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen tapahtumissa, päätöksenteossa sekä arkityössä.	Kaikessa toiminnassa ja osaamisen kehittämisessä huomioidaan kestävyys. Ympäristökriteerit sisältävien hankintojen osuudessa tavoitellaan vähintään 80% tasoa. Kirjataan tapahtumien ja tilaisuuksien sekä osallistujien lukumäärä. Toteutuneissa palveluissa arvioidaan erityisesti hyvinvoinnin ja osallisuuden kokemuksia
Hyvinvointi		
Juhlistetaan Suomi 110-juhlavuotta	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut huomioivat Suomi 110-juhlavuoden palveluissaan	Suomi 110- juhlavuosi näkyy sivistys- ja hyvinvointipalveluissa syksyn 2027 ajan jokaisen kuntalaisen arjessa sekä juhlassa.
Elinvoima		
Neljän kunnan keskisuomalaissavolainen (Hankasalmi, Joutsa, Kangasniemi ja Toivakka) perusopetuksen kehittämishanke käynnistyy konkreettisesti tasavertaisessa yhteistyössä kuntien kesken, Toivakka emäntäkuntana.	Hankekoordinaattorin, hankkeen ohjausryhmän ja perusopetuksen henkilöstön yhteistyössä luomme pohjaa laajemmallekin alueelliselle eri palveluiden yhteistyölle.	Perusopetuksen neljän kunnan kehittämishanke toimii veturina laajemmallekin yhteistyölle kuntien kesken.
Perusopetuksen kehittämishanke toimii mallina myös muiden palveluiden yhteistyölle yli kunta- ja maakuntarajojen.	Järjestämme yhteistyöseminaarin, jossa mukana sivistyspalveluiden johtajat, kunnanjohtajat sekä päättäjien puheenjohtajisto jokaisesta kunnasta.	Arjen yhteistyössä nähdään yhä enemmän monipuolisia yhteistyömahdollisuuksia.

SIVISTYSPALVELUIDEN HALLINTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Tuet ja avustukset	1 650	1 000	194 400
Toimintatuotot yht.	**1 650**	**1 000**	**194 400**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-103 025	-149 596	-197 271
Palvelujen ostot	-33 225	-17 596	-38 064
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 612	-1 700	-68 600
Muut toimintakulut	-91	0	0
Toimintakulut yht.	**-138 953**	**-168 892**	**-303 935**
Toimintakate	**-137 303**	**-167 892**	**-109 535**
Poistot ja arvonalentumiset	-814	-814	-475
Yhteensä	**-138 116**	**-168 706**	**-110 010**

5.5.2. Perusopetus

TOIMINTA-AJATUS

Opetuspalvelut

Perusopetuksen tehtävänä on edistää sivistystä, merkityksellistä elämää, toivoa, toimijuutta ja yhteistä hyvää (Peruskouluvisio 2045).

Laadukas opetus- ja kasvatustyö on tärkeää jokaisena koulupäivänä. Koulu tavoittaa kaikki lapset ja nuoret. Koulussa opitaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamia elämisen taitoja, joita perusopetuksen oppiaineissa rakennetaan kunkin tiedon- ja taidonalan sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen.

Lukuvuoden 2026–2027 painopisteenä on turvallinen ja hyvinvointia edistävä kouluarki.

Opettajien tulee havaita oppilaiden oppimisen, koulunkäynnin sekä hyvinvoinnin ja opiskeluhuollon tuen tarpeet mahdollistaen oikea-aikainen, riittävän pitkäkestoinen ja toimiva ryhmä- ja oppilaskohtainen tuki. Osallisuutta ja oppimista edistävät oppimisympäristöt eivät muodostu vain tilojen fyysisistä tekijöistä, vaan tarvitaan myös henkinen ja sosiaalinen ympäristö vastaamaan oppilaiden toiminnallisiin, psyykkisiin ja turvallisuuteen, oppimisen edistämiseen liittyviin tarpeisiin. Riittävällä ja osaavalla, ammattitaitoisella ohjaus- ja avustajahenkilöstöllä ja viihtyisällä sekä toimivalla työympäristöllä mahdollistetaan oppimista edistävät oppimisympäristöt sekä digitaalisesti toimivin yhteyksin ja laittein myös sähköiset oppimisympäristöt.

Toivakan kunnan yhtenäisessä perusopetuksessa toimii kaksi koulua, Toivakan koulukeskus ja Kankaisten kyläkoulu. Syntyvyyden mukainen ennustettu oppilasmäärä on laskussa siten, että lukuvuonna 2026–2027 koulujen yhteenlaskettu oppilasmäärä on 309, lukuvuonna 2031- 2032 koulujen oppilasmäärä yhteensä on 195: Kankaisilla oppilaita ennusteen mukaan yhteensä 21, Toivakan koulukeskuksessa yhteensä 174.

Perusopetuslain, Opetushallituksen koulukuljetusoppaan sekä Toivakan koulukuljetussäännön mukaan esi- ja perusopetuksen oppilaistamme noin puolet ovat oikeutettuja koulukuljetukseen.

Kouluja johtavat rehtori-sivistysjohtaja ja virka-apulaisrehtori tiiviissä yhteistyössä koulujen johtoryhmän kanssa. Johtoryhmään kuuluvatrehtori-sivistysjohtaja, virka-apulaisrehtori, koulusihteeri, aineenopettaja, luokanopettaja, erityisluokanopettaja ja NEPSY-kasvatusohjaaja sekä tarpeen mukaan oppilasedustus. Johtoryhmä kokoontuu kokouksiin kaksi kertaa kuukaudessa koko lukuvuoden ajan.

Valtion hankeavustuksella toteutuvat koulujen kerhotoiminta, Joutsan ja Toivakan kuntien yhteinen uimaopetus, Liikkuva koulu-toiminta, neljän kunnan (Hankasalmi, Joutsa, Kangasniemi ja Toivakka) yhteinen esi- ja perusopetuksen. Koulut ovat mukana myös Yhteisessä koulussa- seudullisessa hankkeessa, pilottina JAMK:n Ankkuri-toiminnan kehittämishankkeessa (5.–9. luokat), Keski-Suomen Sivistys- ja oppimisverkostossa (KESO) sekä TIMMS 2027- tutkimuksessa (4. luokat) ja kansallisessa Komentosiltaverkostossa.

Kankaisten kyläkoulu

Kankaisten kyläkoululla on kevätlukukaudella 2026–2027 vuosiluokkien 1-6 oppilaita yhteensä 40, kolmessa yhdysluokassa (1.–2., 3.–4. ja 5.–6. luokat). Koululla työskentelee vakituinen koulunkäynnin ohjaaja, joka toimii myös iltapäivätoiminnan koordinaatio- ja ohjaustehtävässä. Määräaikaisia koulunkäynnin ohjaajia/ kouluavustajia keväällä 2027 on kaksi. Syyslukukaudella 2026–2027 oppilaita on yhteensä 37.

Kankaisten kyläkoulun ryhmä- ja oppilaskohtaista tukea antavat luokanopettajien lisäksi kiertävä erityisopettaja ja aineenopettaja.

Jos Kankaisten kyläkoulun oppilaalla tuen tarve on niin suuri, että kyläkoululla ei tuen resurssi riitä, tehdään päätös oppilaan koulupaikan siirtymisestä koulukeskukselle.

Kankaisten kyläkoulun yhteydessä toimii myös eskari- viskari- ryhmä ja päiväkoti Ruuhiryhmä.

Toivakan koulukeskus Toivakan koulukeskuksella on kevätlukukaudella 2026–2027 vuosiluokkien 0–9 oppilaita yhteensä 269. Kaksisarjaisia ikäluokkia on 5.–9. luokilla, yksisarjaisia vuosiluokilla 1.–4.

Opetusryhmät pidetään pieninä, oppilaat jaetaan tarvittaessa kahdeksi rinnakkaisluokaksi ja tuen tarpeiden mukaan arvioiden muodostetaan jakotunteja, järjestetään joustavaa ryhmittelyä ja samanaikaisopetusta.

Toivakan koulukeskuksessa on kevätlukukaudella 2026–2027 kahdeksan luokanopettajaa, syyslukukaudella 2027–2028 seitsemän. Syksystä 2027 alkaen kaikki luokanopettajat ovat vakituisissa tehtävissä. Luokanopettajista viidellä on vakituinen virka, kahdella vakituinen, päätoiminen tuntiopettajuus. Luokanopetuksen tuntiopettajista toisella on myös aineenopettajakelpoisuus.

Aineenopettajia kevätlukukaudella 2026–2027 kolmetoista, joista virkalehtoreita on kaksi; vakituisia, päätoimisia aineenopetuksen tuntiopettajia on kahdeksan. Sivutoimisia vakituisia tuntiopettajia on yksi ja määräaikaisia aineenopettajia kaksi. Aineenopetuksen tuntiopettajia on kuusi, joista kaksi on määräaikaisia. Lisäksi eri aineita opetetaan ns. vaihtotunteina.

Opettajista usea opettaa myös samanaikaisopettajana antaen oppilasryhmälle ryhmämuotoista tukea.

Erityisopettajia koulukeskuksella on määräaikaisessa tehtävässä kaksi, joista toinen antaa ryhmä- ja oppilaskohtaista tukea myös Kankaisten kyläkoululla. Erityisluokanopettajia on vakituisissa tehtävissä kolme, joista kaksi opettaa pienryhmissä ja yksi erityisluokassa.

Koulukeskuksella vahvaa neuropsykiatrista NEPSY-tukea antaa kasvatusohjaaja. Tuki on ennaltaehkäisevää, mutta kohdistuu etenkin niiden oppilaiden haasteiden tukemiseen, joiden tukemiseksi ja ohjaamiseksi tarvitaan erityisosaamista. NEPSY-kasvatusohjaaja koordinoi myös koulunkäynnin ohjaustyötä sekä koulunuorisotyötä ja toimii aktiivisesti useissa eri tukiverkostossa.

KaMu (kaikki mukaan) kiusaamisen ennaltaehkäisyn ja puuttumisen toimintaa järjestetään osana koulutyötä kolmen opettajan ja NEPSY-kasvatusohjaajan toimesta.

Koulunkäynnin ohjaajien ja kouluavustajien lukumäärä kevätlukukaudella 2026–2027 on 11, syyslukukaudella 2027–2028 10. Ohjaajista kolmen työ jakautuu varhaiskasvatuksen ja

esiopetuksen sekä esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen kesken. Kouluavustaja (koulukeskuksella yksi) palkataan moniammatillisesti arvioiden oppilaalle, joiden koulunkäyntiin liittyy koulunkäynnin tai turvallisuuden haasteita. Koulunkäynnin ohjaajista vakituisia on seitsemän. Määräaikaisista ohjaajista yksi on palkattu oppisopimuksella.

Kaikilla oppilailla on oppimisen ja käyttäytymisen pulmissa oikeus saada riittävästi tukea myös hyvinvointialueelta saatavien opiskeluhuollon palveluista koulupsykologilta, koulukuraattorilta ja kouluterveydenhuollosta.

Osa-aikaista nuorisotyötä koulussa/ koulunuorisotyötä tehdään hankerahoituksella vuoden 2026 loppuun saakka. Vuoden 2027 alusta esitetään eläköityneen koulunkäynnin ohjaajan tilalle vakituisen nuorisotyöntekijän palkkaamista kokoaikaisena sekä koulunuorisotyötä- että vapaa-ajan nuorisotyötä tekemään.

Perusopetuksen iltapäivätoiminta IIPPARI

Aamu- ja iltapäivätoiminnalla tarkoitetaan perusopetuslain 628/1998 mukaista perusopetuksen oppilaille suunnattua ohjattua toimintaa, jonka kokonaisuudesta kunta vastaa. Perusopetuslain mukaisesti Opetushallitus päättää aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä antamalla toimintaa varten perusteet. Perusteiden pohjalta laadimme lukuvuosittain paikallisen toimintasuunnitelman. Toiminnan nimenä käytämme sanaa IIPPARI.

IIPPARI- toiminnan järjestämisen yhteiskunnallisena lähtökohtana on turvallisen kasvuympäristön tarjoaminen lapselle. Toiminta tukee vanhemmuutta antamalla käytännön apua perhe-, koulu- ja työelämän yhteensovittamisessa. Toiminnassa lapsi ei ole oppilaan roolissa vaan hänestä käytetään nimitystä lapsi. Toiminnan tarkoituksena ei siis ole koulupäivän jatkaminen, vaan se on lapsen ohjattua/valvottua

vapaa-aikaa. IIPPARI- ohjaajat suunnittelevat toiminnan varsinaisen sisällön ja vastaavat sen toteuttamisesta.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Kestävyystarinamme rakentuu ja konkretisoituu kouluarjessa.	Hankinnoissa ja opetuksessa huomioidaan näkyvästi kestävien valintojen ja kestävyysosaamisen välttämättömyys.	Koulujen kestävyyskasvatus ja -opetus on tehty näkyväksi ja koulukulttuurin kestävyyden tilannekuva on edistynyt kestävän koulun lähtöselvityksen ohjaamana (puuttuva, alkava, kehittynyt, edistynyt).
	Laaditaan koulujen kestävyyskasvatussuunnitelma kestävän koulun lähtöselvityksen pohjalta	Kestävyyssuunnitelma on osa koulujen toimintasuunnitelmaa
	Nimetään koulujen kestävyys-agentit	Kouluilla on kestävyys-agentit ja kestävyysosaaminen vahvistuu.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Hyvinvointi		
Aidon osallisuuden ja hyvinvointioppimisen monipuolisten työtapojen kehittäminen.	Oppilaiden aktiivisuus tukioppilas- ja oppilaskuntatoiminnassa, oppilaiden osallistaminen koulujen yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä, nuorisovakassa sekä koulujen johtoryhmässä. Koulunuorisotyön vakinaistaminen ja toimintatapojen vakiinnuttaminen.	Oppilaskunnan, tukioppilastoiminnan, työryhmien sekä yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kokoukset/ yhteistyötoiminta toteutuvat suunnitellusti. Vähintään 80 % oppilaista kokee voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kouluarjessa. Koulujen vanhempaintoiminnassa toteutuu myös koulujen yhteistyö. Koulunuorisotyö on sisällytetty koulutyön rakenteisiin, suunnitelmiin ja toimintatapoihin.
Suomi 110- juhlavuosi	Lukuvuoden 2027–2028 syyslukukausi painottuu Suomi 110- juhlavuoden sisältöihin ja tapahtumiin	Toivakan perusopetuksessa on toteutettu Suomea juhlistava syyslukukausi monipuolisin sisällöin ja tietotavoittein.
Elinvoima		
Laadukas esi- ja perusopetus on veto- ja pitovoimatekijä.	Koulujen toiminnasta viestiminen eri viestintäkanavissa monipuolisin tavoin.	Koulujen oppilasmäärät pysyvät vähintään nykytasolla.
Infrastruktuuri		
Oppimisympäristöjen toiminnallisuus, muunneltavuus, esteettisyys ja turvallisuus vahvistuvat.	Lisätään kannettavia tietokoneita ja tabletteja opetuskäyttöön sekä tarvittavat sähköiset oppimateriaalit, perustetaan verkko-opetusluokka (sähköinen oppimisympäristö). Piha-alueen turvallisuutta ja toiminnallisuutta lisääviä ratkaisuja kehitetään yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa (fyysinen oppimisympäristö). Hankinnoissa ja valinnoissa huomioidaan turvallisuus, kestävyys ja esteettisyys (henkinen oppimisympäristö).	Oppimisympäristöt ovat turvallisia (vähintään 2–3 turvallisuutta tai toiminnallisuutta parantavaa toimenpidettä on toteutettu), viihtyisiä, toiminnallisia ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisia, (oppilaiden ja henkilöstön arvio vähintään 4/5). Kestävyys ja esteettisyys on huomioitu kaikissa merkittävissä oppimisympäristöihin liittyvissä hankinnoissa ja toimenpiteissä.

PERUSOPETUS (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	465 409	417 682	485 707
Maksutuotot	8 387	10 000	10 000
Tuet ja avustukset	102 719	64 850	24 800
Muut toimintatuotot	2 447	0	0
Toimintatuotot yht.	**578 961**	**492 532**	**520 507**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-2 186 327	-2 368 903	-2 355 520
Palvelujen ostot	-1 299 812	-1 175 551	-1 272 562
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-108 974	-162 030	-115 580
Muut toimintakulut	-618 702	-621 839	-631 620
Toimintakulut yht.	**-4 213 816**	**-4 328 323**	**-4 375 282**
Toimintakate	**-3 634 854**	**-3 835 791**	**-3 854 775**
Poistot ja arvonalentumiset	-15 812	-15 462	-15 082
Yhteensä	**-3 650 666**	**-3 851 253**	**-3 869 857**

5.5.3. Esiopetus

TOIMINTA-AJATUS

Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan valtakunnallisen esiopetussuunnitelmaa noudatellen inkluusion periaattein niin, että lapsilla on mahdollisuus leikkiä, innostua, kokeilla ja oppia uutta. Lapset kehittävät sosiaalisia taitojaan ja osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla leikkiessään ja toimiessaan, monipuolisessa vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Varhaiskasvatus, esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän oppimispolun, kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Esiopetuksella on suuri merkitys lapsen kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisemisessä.

Esiopetusta järjestetään Toivakan koulukeskuksessa osana perusopetusta maanantaista perjantaihin.

Kankaisten kyläkoululla esiopetusta järjestetään osana varhaiskasvatusta viskari-eskari-ryhmässä maanantaista perjantaihin perusopetuksen lukuvuoden työ- ja lomapäivien mukaisesti. Lisäksi esiopetusta ostetaan tarvittaessa varhaiskasvatuksen yhteydessä ostopalveluna.

PALVELUSUUNNITELMA

Esiopetuksessa tehdään pedagogista yhteistyötä ja toteutetaan monialaisia oppimiskokonaisuuksia varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja 1.–2.luokkien kesken. Eskarilaiset leikkivät joka päivä, sisällä ja ulkona, leluilla ja roolileikein. Esiopetuksen tärkein tavoite on kaveritaidot, tunnetaidot ja ymmärrys oppimisen vaatimasta sitkeydestä. Näitä kaikkia taitoja harjoitellaan sekä leikin että luokkamuotoisen opetuksen kautta.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Esiopetus lähellä	Järjestetään esiopetus lähellä kotia ja tulevaa koulua.	Kaikki 6-vuotiaat toivakkalaiset osallistuvat esiopetukseen.
Hyvinvointi		
Liikkuva eskari	Liikkuva Arki -ohjelman toteuttaminen esiopetuksessa. Oman liikuntasuunnitelman kirjaaminen ja seuraaminen arjessa. Arviointityökalujen käyttöönotto esiopetuksessa.	Liikuntavälineiden ja tilojen aktiivinen käyttö. Fyysinen aktiivisuus päivän aikana on mitattavissa valtakunnallisilla kriteereillä. Liikunnan kokonaismäärän yltäminen valtakunnallisiin suosituksiin.
Kaveritaidot	Tunnekasvatustyökalujen käyttö esiopetuksessa.	Lasten tunnesäätelyn itseohjautuvuus vahvistuu ja tunnekasvatuksen pelisäännöt ovat yhteiset kasvatuskumppaneilla.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Elinvoima		
Toivakkalaisen lastenkulttuurin ylläpitäminen.	Kulttuuritapahtumiin osallistuminen; iltatapahtumista tiedottaminen ja yhteistyö kulttuurin tuottajien kanssa.	Kulttuuritapahtumiin osallistuminen ja kulttuuritapahtumien tilaaminen.
Tutustuminen oman lähialueen mahdollisuuksiin.	Esiopetus hyödyntää arjessa ympäröivää luontoa sekä osallistuu paikallisiin tapahtumiin mahdollisuuksien mukaan.	Esiopetuksen ryhmät käyvät retkillä ja tutustuvat monipuoliseen Toivakkaan. Perheet tutustuvat toisiinsa ja tulevaan koululaisen arkeen.
Suomi 110 vuotta	Suomen itsenäisyyden juhlistaminen erilaisin taidemenetelmin. Omannäköinen 110-vuotias Suomi.	110-vuotiaan Suomi näkyy toiminnassa.
Infrastruktuuri		
Kankaisten esiopetuksen oppimisympäristön päivittäminen esiopetustoimintaan	Yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa kehitetään viskari-eskari-ryhmän tiloja sekä sisällä että ulkona.	Esiopetuksen oppimisympäristön päivittäminen käyttötarkoitukseensa.
		Piha-aitojen toteutuminen
Esioppilaitten osallistaminen ympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen.	Arkipäivässä aktivoidaan lapsia suunnittelemaan oppimisympäristöään. Osallistetaan lapsia toteuttamaan itsensä näköistä esiopetusympäristöä.	Lapset osallistuvat pihaalueen kehittämiseen.
		Lapset osallistuvat muunneltavan esiopetusluokkatilan kehittämiseen.

ESIOPETUS (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	22 880	21 939	5 589
Tuet ja avustukset	390	0	300
Toimintatuotot yht.	**23 270**	**21 939**	**5 889**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-126 561	-139 810	-119 065
Palvelujen ostot	-79 846	-84 954	-72 439
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 712	-10 100	-2 000
Muut toimintakulut	-77 669	-79 620	-53 788
Toimintakulut yht.	**-289 789**	**-314 484**	**-247 292**
Toimintakate	**-266 519**	**-292 545**	**-241 403**
Poistot ja arvonalentumiset	-4 392	-4 295	-4 190
Yhteensä	**-270 911**	**-296 840**	**-245 593**

5.5.4. Vapaa sivistystyö

TOIMINTA-AJATUS

Puulan seutuopisto järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Kansalaisopistossa järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Kansalaisopistossa korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

PALVELUSUUNNITELMA

Puulan seutuopisto on ajan hengen mukainen ja tulevaisuuden merkityksellinen ja ketterä toimija. Opisto on näkyvä ja innovatiivinen tiedon, taidon, taiteen ja kulttuurin oppimisympäristö. Se on vetovoimaisesta ja korkeasta laadustaan tunnettu toimija, joka reagoi kurssilaisten ja yhteiskunnan tarpeisiin asiakaslähtöisesti yhteistyössä kunnan ja paikallisten toimijoiden kanssa. Puulan seutuopisto on elinikäisen oppimisen tukija vauvasta vaariin.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Hyvinvointi		
Puulan seutuopiston kurssitarjonta vastaa toivakkalaisten osaamis- ja hyvinvointitarpeisiin	Tarjotaan kursseja vauvasta vaariin, joihin osallistutaan pitkäjänteisesti sitoutuen.	Puulan seutuopiston kurssitarjonta ja osallistujamäärät kohtaavat.

VAPAA SIVISTYSTYÖ (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintakulut			
Palvelujen ostot	-62 000	-60 000	-60 000
Muut toimintakulut	-34 618	-32 066	-35 726
Toimintakulut yht.	**-96 618**	**-92 066**	**-95 726**
Toimintakate	**-96 618**	**-92 066**	**-95 726**
Yhteensä	**-96 618**	**-92 066**	**-95 726**

5.5.5. Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

5.5.5.1. Kirjasto

TOIMINTA-AJATUS

Kirjastolain mukaan kirjasto tarjoaa pääsyn aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjoaa tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjoaa tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö.

Toivakan kirjasto toimii osana Keski-kirjastot –kirjastoverkkoa ja kehittää toimintojaan yhdessä muiden keskisuomalaisten kirjastojen kanssa. Seutuyhteistyö mahdollistaa asiakkaille kaikkien seudun yleisten kirjastojen maksuttoman käytön.

Kattavien palveluaikojen sekä omatoimikirjaston ansiosta kirjaston aukioloajat ovat laajat.

PALVELUSUUNNITELMA

Kirjastopalvelut sijaitsevat kunnan hyvinvointipalveluiden ytimessä vahvistaen kuntalaisten osallisuutta, palveluiden esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Kirjasto tarjoaa matalan kynnyksen palveluita monikanavaisesti ja tukee kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvointia. Kirjasto luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, sivistykselle, kulttuurille ja osallisuudelle sekä tarjoaa kaikille kuntalaisille avoimen kohtaamis- ja oppimisympäristön.

Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon -monilukutaitosuunnitelma on hyväksytty osaksi kunnan KulttuuriVakka-kulttuurikasvatussuunnitelmaa vuosille 2026–2029. Monilukutaitosuunnitelman mukaiset opastetut kirjastokäynnit ja muut toiminnalliset tunnit järjestetään mahdollisimman tasapuolisesti molemmille kouluille ja varhaiskasvatuksen ryhmille. Kirjasto osallistuu KulttuuriVakka-suunnitelman toteuttamiseen myös tarjoamalla tiloja asiakkaille, järjestämällä tapahtumia ja osallistumalla erilaisiin teemaviikkoihin. Erityisryhmien lukutaidon edistämisen tarpeisiin kirjasto vastaa opastamalla Celia-kirjaston palveluihin sekä toteuttamalla kirjaston kotipalvelutoimintaa yhteistyössä asiakkaan tukihenkilön kanssa. Kirjasto toimii läheisessä yhteistyössä kunnan kulttuuripalveluiden ja hyvinvointipalveluiden kanssa yhteisöllisyyden, elämyksellisyyden, perinteiden ja kulttuurisen osallisuuden vahvistajana. Suomi 110 vuotta -juhlavuosi otetaan suunnittelussa huomioon yhdessä kulttuuripalveluiden kanssa.

Vuoden 2026 talousarvioon kirjattu kunnollisen ja rauhallisen työskentelytilan tarve kuntalaisille ja kesäasukkaille on edelleen olemassa ja siihen pyritään löytämään ratkaisu lähitulevaisuudessa yhteistyössä kuntaympäristöpalvelujen kanssa.

Keski-kirjastojen strategian 2025–28 mukaisesti kirjasto kehittää osaamistaan tulevaisuuteen suuntaavasti ja ottaa käyttöön uusia teknologioita sekä palvelu- ja toimintamalleja. Strategiassa mainittu Keski-kirjastojen yhteisen kirjastojärjestelmän kilpailutus siirtyi vuodelta 2026 vuodelle 2027. Järjestelmän hankinnan ensimmäisen vaiheen kustannusarvio vuodelle 2027 on yhteensä 140 000 euroa, josta Toivakan asukasluvun mukainen osuus on noin 1400 euroa.

Kirjaston henkilökuntaan kuuluvat kirjastonhoitaja (1 htv) sekä hallinnollisia tehtäviä hoitava rehtori-sivistysjohtaja, kirjastonjohtaja (0,06 htv). Lisäksi koulusihteeri avustaa kirjastolla sekä

sijaistaa kirjastonhoitajaa (0,1 htv). Koulusihteerin kouluttaminen työn ohessa kirjaston tehtäviin jatkuu hyödyntämällä alueellisen kehittämiskirjasto AKE Tampereen sekä LVV:n järjestämiä koulutuksia.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Kirjaston lainausjärjestelmän uusiminen	Uuden kirjastojärjestelmän kilpailutus ja projektin käynnistetään osana Keski-kirjastoja	Kirjastojärjestelmän yhteishankinnan ensimmäinen vaihe valmis
Uusien asiakastietokoneiden hankkiminen	Kahden tietokoneen ja erillisen tulostimen hankinta	Uudet tietokoneet käytössä jo alkuvuodesta 2027
Hyvinvointi		
Lukuharrastuksen ja yhteisöllisyyden lisääntyminen	Yhteistyössä järjestettävät tapahtumat (hyvinvointitapahtuma, lukupiiri, luennot, kunta-laisillat, kulttuurikävelyt)	17 lainaa/asukas 20 tapahtumaa/vuosi
Kuntalaisten digiosaamisen vahvistuminen ja digitutor- toiminnan kehittäminen hankeyhteistyössä	Digitutortoiminta, digiaiheinen asiantuntijaluento tai työpaja. Digitutor-toiminnan kehittämishanke	9 kertaa vuodessa henkilökohtaista digiapua tutoreiden avulla, luento tai työpaja kerran vuodessa. Kirjastojen hankeyhteistyön myötä digitutorointiin on kehitetty lisää toimintatapoja.

5.5.5.2. Kulttuuripalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Kulttuuripalveluiden tehtävänä on tuottaa kuntalaisille vauvasta vaariin hyvinvointia, virkistystä ja elämyksiä sekä osallistaa kuntalaisia, yhdistyksiä ja yhteisöjä mukaan kulttuurin tuottamiseen.

PALVELUSUUNNITELMA

Kulttuuripalvelut edistää kuntalaisten hyvinvointia, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja kunnan elinvoimaa tarjoamalla saavutettavia kulttuuripalveluita kaikille ikäryhmille. Toimintaa toteutetaan Kulttuurivakka -kulttuuriohjelman ja -kulttuurikasvatussuunnitelman 2026–2029 mukaisesti yhteistyössä kirjaston, varhaiskasvatuksen, koulujen, nuorisopalveluiden, hyvinvointipalveluiden, kulttuuritoimijoiden, yhdistysten, yritysten, Puulan seutuopiston, seurakuntien sekä lähikuntien kanssa. Kulttuuripalvelut vastaa tapahtumien järjestämisestä, kulttuurikasvatuksen koordinoinnista, paikallisen kulttuuriperinnön säilymisen edistämisestä sekä kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien vahvistamisesta.

Kulttuuripalveluiden vuoden 2027 kehittämisen painopisteitä ovat:

Kulttuurivakka-kulttuuriohjelman mukaisten sisältöjen kehittäminen ja toteutus eri ikäryhmille.

Pellervo Lukumies-näyttelyn valmistelu toteutettavaksi vuonna 2028.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Paikallisen kulttuuriperinnön säilymisen ja tunnettuuden edistäminen.	Edistetään kulttuuriperintöön liittyvien tapahtumien järjestämistä ja toivakkalaisen kulttuuriperinnön näkyvyyttä.	Pellervo Lukumies-näyttelyn valmistelu toteutettavaksi vuonna 2028.
Kulttuurin saavutettavuuden kehittäminen.	Tuodaan maksuttomia kulttuuripalveluita eri ikäryhmille helposti saavutettaviin paikkoihin, kuten kouluihin ja kirjastoon.	Kulttuurisisältöjä toteutetaan Kulttuurivakka-suunnitelmien mukaisesti.
Kulttuurin, luonnon ja liikkumisen yhteyden vahvistaminen.	Kehitetään erilaisia kulttuurikävelyitä Toivakkaan.	Aloitetaan Pellervo Lukumies-kierroksen, Perinnepolku-materiaalin ja hautausmaakävelyjen suunnittelu. Pilotoidaan ainakin yhtä kulttuurikävelyä.
Hyvinvointi		
Kuntalaisten yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistuminen kulttuuritoiminnan avulla.	Toteutetaan Kulttuurivakkojen mukaisia tapahtumia eri ikäryhmille yhteistyössä kuntalaisten ja muiden toimijoiden kanssa.	Kulttuuritoiminnan järjestämisessä yhteistyökumppaneina ainakin 1 lähikunta, 2 paikallista yhdistystä / yhteisöä ja vapaaehtoisia kuntalaisia.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kuntalaisten osallisuuden vahvistuminen kulttuuritoiminnan avulla.	Kehitetään kulttuurivapaaehtoisten toimintaa ja kuntalaisten osallistamista kulttuuritoimintojen sisältöjen suunnitteluun.	Tapahtumien järjestämisessä on mukana vähintään 5 kulttuurivapaaehtoista vuoden aikana. Kirjastolla järjestetään 4 Kulttuuripiknik-tapahtumaa, joiden sisällöt on valittu kuntalaisilta kerätyistä toiveista.
Lasten ja nuorten kulttuurikasvatuksen kehittäminen.	Toteutetaan kulttuurikasvatussisältöjä kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti.	Jokaiselle ikäryhmälle tarjotaan vähintään 1 esitys ja 1 taidetyötyöpaja tai vierailu kulttuurikohteeseen.
Elinvoima		
Toivakan vetovoiman ja näkyvyyden vahvistaminen kulttuurin avulla.	Kehitetään ja tuetaan paikallisia kulttuuritapahtumia, niiden näkyvyyttä ja markkinointia. Aloitetaan Pellervo Lukumies-näyttelyn valmistelu.	Tapahtumien näkyvyys ja kävijämäärät kasvavat. Näyttelyn teoskartoitus, läheisten haastattelut ja näyttelyn suunnittelua toteutetaan vuoden 2027 aikana asiantuntijatyönä.
Ulkopuolisen rahoituksen hyödyntäminen kulttuurin kehittämisessä.	Haetaan hankerahoitusta Pellervo Lukumies -näyttelyn toteuttamiseen.	Osallistutaan näyttelyn rahoittamiseksi vähintään kahteen hankehakuun vuoden aikana.
Infrastruktuuri		
Kirjaston aseman vahvistaminen kunnan kulttuurin keskuksena.	Järjestetään kirjastossa monipuolista kulttuuritoimintaa, kuten näyttelyitä, kuntalaisiltoja, kulttuuritapahtumia ja kirjailijavierailuja.	Kirjastolla järjestetään vähintään 10 kulttuuritapahtumaa vuoden aikana.

KULTTUURI- JA KIRJASTOPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	378	0	0
Tuet ja avustukset	367	100	300
Muut toimintatuotot	273	0	0
Toimintatuotot yht.	**1 017**	**100**	**300**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-64 763	-63 550	-68 307
Palvelujen ostot	-30 670	-32 759	-45 326
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-21 915	-26 500	-26 500
Muut toimintakulut	-62 888	-60 199	-57 645
Toimintakulut yht.	**-180 235**	**-183 008**	**-197 778**
Toimintakate	**-179 217**	**-182 908**	**-197 478**
Poistot ja arvonalentumiset	-3 584	-4 480	0
Yhteensä	**-182 801**	**-187 388**	**-197 478**

5.5.6. Vapaa-ajan palvelut

TOIMINTA-AJATUS

Vapaa-aikapalvelut tuottaa, kehittää, sekä osallistaa kuntalaisia suunnittelemaan ja tuottamaan, monipuolisia, hyvinvointia tukevia vapaa-aikapalveluja ja –tapahtumia kaikenikäisille toivakkalaisille.

PALVELUSUUNNITELMA

Vapaa-aikapalvelut edistää kuntalaisten hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukemalla monipuolisia harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia. Palveluita kehitetään yhteistyössä paikallisten yhdistysten, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Kunta tukee paikallista yhdistystoimintaa jakamalla yhdistysavustuksia ja tarjoamalla tiloja harrastus- ja vapaa-ajantoimintaan.

Sähköisellä tilavarausjärjestelmällä helpotetaan tilojen varaamista ja käyttöä sekä edistetään tilojen tehokasta hyödyntämistä.

Harrastamisen Suomen malli -hankkeessa kehitetään peruskouluikäisten lasten ja nuorten harrastustoimintaa ja tuetaan harrastamisaktiivisuutta tarjoamalla mahdollisuuksia mielekkääseen ja saavutettavaan vapaa-ajan toimintaan.

Nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelijan palkkakustannus jakautuu 60 % nuorisotyölle ja 40 % vapaa-ajalle.

Vuonna 2027 vapaa-aikapalveluiden keskeisiä kehittämiskohteita ovat

mielekkäiden ja monipuolisten vapaa-ajantoimintojen mahdollistaminen.

järjestöyhteistyön rakenteiden vahvistaminen.

vapaaehtoistoiminnan kehittäminen.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Vahvistetaan paikallista yhdistystoimintaa, yhteisöllisyyttä, vapaaehtoistyötä ja yhteistyön sujuvuutta.	Selkeytetään ja tehdään näkyväksi kunnan ja paikallisten yhdistysten välistä yhteistyötä sekä kehitetään yhteistyön toimintatapoja ja rakenteita.	Järjestöyhteistyön asiakirja valmistuu. Kootaan järjestökyselyn avulla tietoa paikallisten yhdistysten toiminnan vaikuttavuudesta.
Hyvinvointi		
Tuetaan paikallisten yhdistystoimijoiden mahdollisuuksia tuottaa kuntalaisille vapaa-ajan palveluita.	Myönnetään yhdistysavustuksia kuntalaisten hyvinvointia ja mielekästä vapaa-aikaa edistävän toiminnan tukemiseksi.	Ainakin 10 erilaista järjestöjen ryhmätoimintoa ja tapahtumaa saa avustusta kunnalta.
Lisätään kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja paikallisten tapahtumien toteuttamisen edellytyksiä.	Kehitetään tapahtumien järjestämiseen liittyvää vapaaehtoistoimintaa kulttuurivapaaehtoistoiminnan rinnalle.	Määritellään vapaaehtoistoiminnan toimintamalli ja pilotoidaan sitä ainakin yhden tapahtuman yhteydessä.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Mahdollistetaan lapsille ja nuorille mielekäs harrastus.	Harrastamisen Suomen Malli -hankkeen kautta mahdollisimman monella lapsella ja nuorella on mahdollisuus maksuttomaan harrastukseen.	Harrastamattomien lasten ja nuorten määrä vähenee (harrastuskysely).
Elinvoima		
Vahvistetaan Toivakan vetovoimaa ja tuodaan esiin kunnan monipuolisia harrastus-, tapahtuma- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia.	Lisätään Toivakan vapaa-ajan mahdollisuuksien näkyvyyttä ja kehitetään vapaa-aikapalveluiden viestintää.	Vapaa-aikapalveluiden viestinnälle laaditaan viestintäsuunnitelma.
Infrastruktuuri		
Parannetaan kuntalaisten ja paikallisten toimijoiden mahdollisuuksia hyödyntää kunnan tiloja harrastus- ja vapaa-ajantoiminnassa sekä lisätään tilojen käyttöastetta.	Edistetään harrastus- ja vapaa-ajantilojen monipuolisia käyttömahdollisuuksia ja tilojen varaamiseen liittyvää tiedottamista.	Tilojen monikäyttöisyyttä kehitetään ja välineistöä päivitetään tarpeiden ja toiveiden mukaan. Tilojen käyttöastetta seurataan.

5.5.6.1. Liikuntapalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Liikuntapalveluiden tehtävänä on edistää liikunnallista elämäntapaa ja harrastamista sekä edistää liikuntapalvelujen saavutettavuutta.

PALVELUSUUNNITELMA

Liikuntapalvelut edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta ja aktiivista elämäntapaa tarjoamalla monipuolisia mahdollisuuksia omatoimiseen ja ohjattuun liikkumiseen. Liikuntapalvelut ylläpitää ja kehittää liikunta- ja ulkoiluolosuhteita, tukee paikallista liikuntatoimintaa sekä kannustaa eri ikäisiä kuntalaisia liikkumaan.

Liikuntapalveluita toteutetaan yhteistyössä yhdistysten, seurojen, hyvinvointipalveluiden, koulujen, varhaiskasvatuksen, kirjaston sekä muiden liikuntaa edistävien toimijoiden kanssa.

Vuoden 2027 keskeiset kehittämiskohteet ovat:

kirjaston liikuntavälinelainaus

luontopolut, ulkoilureitit ja muut lähiliikuntaympäristöt

liikuntapaikkojen kävijäseuranta

ohjattujen liikuntamahdollisuuksien kehittäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Edistetään kestävää kulutusta ja kuntalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia liikkua mahdollistamalla liikuntavälineiden yhteiskäyttö.	Kehitetään kirjaston liikuntavälinelainausta yhteistyössä kirjaston kanssa ja edistetään välineiden helppoa saatavuutta.	Ainakin 5 uutta lainattavaa liikuntavälinettä valikoimassa. Tieto lainattavista välineistä vahvistuu, lainausmäärät kasvavat.
Hyvinvointi		
Kannustetaan kuntalaisia aktiiviseen elämäntapaan ja lisätään arkiaktiivisuutta tarjoamalla helposti saavutettavia mahdollisuuksia liikkumiseen.	Järjestetään matalan kynnyksen liikuntakampanjoita ja tapahtumia.	Toteutetaan vähintään 4 matalan kynnyksen liikuntakampanjaa tai -tapahtumaa vuoden aikana.
Tuetaan kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua ohjattuun liikuntaan ja vahvistetaan yhteisöllisyyttä liikunnan avulla.	Järjestetään ohjattua liikuntatoimintaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.	Ainakin 1 maksuton liikuntaryhmä tarjolla lapsille, nuorille ja ikääntyneille.
Elinvoima		
Vahvistetaan liikuntapalveluiden näkyvyyttä ja kuntalaisten mahdollisuuksia löytää itselleen sopivia palveluita ja osallistua niiden toimintaan.	Kehitetään liikuntapalveluista tiedottamista ja parannetaan palveluita koskevan tiedon löydettävyyttä ja saavutettavuutta.	Vapaa-aikapalveluiden viestinnälle laaditaan viestintäsuunnitelma, jossa liikuntapalvelut vahvasti esillä.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Infrastruktuuri		
Ulkoilu- ja virkistysympäristöjen kehittäminen sekä luontoliikunta-mahdollisuuksien parantaminen osana Toivakan luontobrändiä.	Kehitetään luontopolkujen ja ulkoilureittien käytettävyyttä.	Kartoitetaan reittien kehittämistarpeet. Päivitetään luontopolkujen ja ulkoilureittien verkkosivut, opasteet ja kartat.
Vahvistetaan liikuntapaikkojen käyttöä koskevaa tietopohjaa ja tuetaan liikuntaympäristöjen tarkoituksenmukaista kehittämistä.	Parannetaan liikuntapaikkojen kävijäseurantaa liikuntapaikkojen kehittämisen tueksi.	Selvitetään tiedonkeruun tarpeet. Pilotoidaan uudenlaista käyttäjämäärän seurannan tapaa ainakin kahdessa liikuntapaikassa.

VAPAA-AJAN PALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	10 645	10 000	10 000
Tuet ja avustukset	16 337	0	20 300
Muut toimintatuotot	205	0	0
Toimintatuotot yht.	**27 186**	**10 000**	**30 300**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-21 010	-21 314	-20 596
Palvelujen ostot	-17 460	-6 484	-32 389
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 662	-5 350	-8 050
Avustukset	-581	-15 000	-10 000
Muut toimintakulut	-127 601	-136 066	-16 982
Toimintakulut yht.	**-168 315**	**-184 214**	**-88 017**
Toimintakate	**-141 129**	**-174 214**	**-57 717**
Poistot ja arvonalentumiset	-2 564	-6 207	-4 292
Yhteensä	**-143 693**	**-180 421**	**-62 009**

5.5.7. Varhaiskasvatus

TOIMINTA-AJATUS

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista pedagogista lasten kasvatusta, opetusta sekä hoitamista, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. Toimintaa ohjaavat ensisijaisesti varhaiskasvatuslaki sekä varhaiskasvatuksen perusteet.

Ammatillisen varhaiskasvatuksen tehtävänä on suunnitelmallisesti tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua, oppimista ja hoitoa yhdessä huoltajien kanssa inklusiivisin toimintavoin. Panostamme hyvään hoidonaloitukseen, kasvatuskumppanuuteen ja suunnitelmalliseen varhaiskasvatukseen ja opetukseen, jonka tarkoituksena on rakentaa vankka perusta tulevaisuuteen. Kasvatuskumppanuus näkyy jo ennen kuin säännöllinen varhaiskasvatusarki alkaa. Tarjoamme perheelle tutustumiskäyntejä tulevaan ryhmään lapsensa kanssa sekä omahoitajan kotikäyntiä. Varhaiskasvatusarkena kasvatuskumppanuus näkyy päivittäisenä yhteistyönä lapsen tuonti- ja hakutilanteissa, säännöllisinä kasvatus ja arviointikeskusteluina ja yhteisinä tapahtumina varhaiskasvatusvuoden aikana. Varhaiskasvatus on yhteistä, tapahtuipa se ammatillisen varhaiskasvatuksen sateenvarjon alla tai kotona.

Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen.

PALVELUSUUNNITELMA

Varhaiskasvatuksen painopistealueina Toivakassa ovat hyvinvoinnin ja arjen taitojen lisäksi, liikuntakasvatus (Liikkuva arki -projekti), tunnekasvatus ja leikin kautta oppiminen. Painopistealueita, kuten varhaiskasvatusta kokonaisuutena, toteutetaan valtakunnallisen suunnitelman perusteella. Toivakka haluaa syventää näitä tulevaisuuden hyvinvointiin tähtääviä opetuksen ja kasvatuksen alueita omilla, tarkennetuilla suunnitelmillaan niin, että ne vastaisivat juuri toivakkalaisten lasten tarpeita.

Liikuntakasvatuksen toteutustyöhön olemme kouluttaneet liikuntaprojektirahoilla kautena vuonna 2026 omia ammattilaisiamme tukemaan lapsen liikuntataitojen kehittymistä ja harjaantumista. Liikuntakasvatus on koko päivä-pedagogiikkaa. Se näkyy lapsen fyysisen aktiivisuuden tukemisena varhaiskasvatusarjessa yhteisistä oppitilanteista päivän rutiineihin. Ammattilaisemme muokkaavat oppimisympäristöä tukemaan lapsen omaehtoista liikuntaa ja omatoimista uusien taitojen harjoittelua. Kirjaamme oman liikuntasuunnitelman, joka sisältää sekä lapsen motorisen kehittymisen työkalut, liikuntaympäristön kehittämisen, että arviointityökalut. Arviointityökaluja käyttämällä seuraamme liikuntakasvatuksen toteutumista varhaiskasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa.

Tunteiden säätely ja ymmärtäminen ovat tulevaisuuden vaatimuksiin tähtäävää kasvatusta ja opetusta. Toivakassa rakennamme oman tunnekasvatuksen opetussuunnitelman ja arviointityökalut. Opetussuunnitelman käyttöön liittyvän koulutuksen aloitamme 2027. Tähtäämme vahvistamaan lapsen tunnesäätelyn itseohjautuvuutta, taitoa sosiaalisissa tilanteissa ja kasvatuskumppanuuteen niin, että tunnekasvatuksen pelisäännöt ovat yhteiset.

Pedagogisen leikin kautta oppimista tukevien työkalujen käyttöönoton koulutus on alkanut 2026 ja jatkuu 2027. Leikissä lapsi harjoittelee tulevaisuuden taitoja yhdessä vertaisryhmänsä kanssa. Keskiöön nousee oppimisympäristö. Oppimisympäristö rakennetaan lapsen ikätaso ja ryhmän yksilölliset tarpeet huomioiden toimivaksi kokonaisuudeksi niin, että se tukee omatoimista

leikkiä ja oppimista. Suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon kaikenlaiset oppijat ja erilaiset tilavaatimukset eri toiminnoille myös rauhallisen työskentelyn mahdollisuuden.

Vuoden 2027 alussa Toivakan varhaiskasvatuksessa on arvioitu olevan noin 100 lasta. Varhaiskasvatus, opetus ja hoito ovat maksutonta kaikille alle kouluikäisille toivakkalaisille lapsille. Tarjoamme ensisijaisesti varhaiskasvatusta Toivakan kunnassa toimivista varhaiskasvatuksen yksiköistä: päiväkotitoiminnasta ja yksityiseltä perhepäivähoitajalta. Käytämme seudullista varhaiskasvatuspalvelua harkinnanvaraisesti. Samaa harkinnanvaraisuutta käytämme palvelusetelin suhteen. Toivakan kunta myy omia vapaita paikkojaan harkinnan mukaan naapurikunnille ja saa niistä myyntituottoja seudullisen maksusitoumussopimuksen mukaisesti.

Perheillä on ollut ja on edelleen mahdollisuus valita kotihoidon tai ammatillisen varhaiskasvatuksen välillä. Mikäli perhe haluaa hoitaa lapsensa kotona, perhe voi hakea kodinhoidon kuntalisää, Muksurahaa, jokaisesta alle kaksivuotiaasta kotihoidossa olevasta lapsesta, silloin kun perheen kaikki alle kouluikäiset lapset hoidetaan kotona. Lisäksi toivakkalaiselle yksityiselle perhepäivähoitajalle maksetaan omista alle kouluikäisistä lapsista muksurahan suuruinen avustus, mikäli hoidossa on vähintään yksi perheen ulkopuolinen hoitolapsi.

Toivakkalainen varhaiskasvatus elää tässä päivässä. Varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Varhaiskasvatus pyrkii vastamaan perheiden erilaisiin tarpeisiin ja hyödyntämään varhaiskasvatuksen laadullisena investointina tulevaisuuteen tähtäävässä Toivakassa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Varhaiskasvatusyksiköihin investointi kannattaa. Lyhyet matkat varhaiskasvatusyksiköihin.	Tarjoamme ensisijaisesti varhaiskasvatusta Toivakan kunnassa toimivista varhaiskasvatuksen yksiköissä: päiväkodit ja yksityinen perhepäivähoitaja	Kuntalaiset valitsevat ensisijaisesti Toivakan kunnan varhaiskasvatuspalvelut.
EdLevo keskitetty varhaiskasvatuksen intra sekä varhaiskasvatukseen että varhaiskasvatuksen ja opetuksen alla toimivaan esiopetukseen.	Vanhemmat hakevat paikkaa varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen keskitetysti	Perheet käyttävät EdLevoa omatoimisesti varhaiskasvatuspaikan hakemiseen, hoitoaikojen hakemiseen ja hoitoaika muutoksiin.
Hyvinvointi		
Hyvinvoivat varhaiskasvatuksen opettajat, hoitajat ja päiväkotiavustajat.	Varhaiskasvatuslain määrittämä (540/2018) suhdeluku toteutuu. Jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä kiertävä lastenhoitaja, joka ensisijaisesti tukee päivittäisen varhaiskasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteutumista laadukkaasti	Lakisääteinen suhdeluku jokaisessa varhaiskasvatuksen ryhmässä.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Oppimisympäristö on rakennettu ja rakennetaan ergonomisesti, varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja varhaiskasvatuksen asiakkaitten hyvinvointia tukevaksi.	Touhuvakan kalusteiden päivittäminen 2027 ergonomisiin suosituksiin.	Sairauspoissaoloista 0 % johtuisi pitkäaikaisesta rasituksesta tuki- ja liikuntaelimiin. Tuki- ja liikuntaelimiin kohdistuvien tapaturmien minimointi.
Elinvoima		
Toivakkalaisen lastenkulttuurin ylläpitäminen.	Kulttuuri tapahtumissa käyminen; iltatapahtumista tiedottaminen ja yhteistyö kulttuurin tuottajien kanssa.	Kulttuuritarjonnan käyttö ja tilaaminen lähialueelta.
Ylisukupolvinen yhteistyö	Vierailemme ja otamme vierailijoita päivätoiminnasta. Aktiivinen yhteydenpito järjestäjiin.	Ylisukupolvinen yhteistyö näkyy vierailuissa ja yhteisessä tekemisessä.
110-vuotias Suomi	110-vuotiaan Suomen juhlistaminen toiminnassa. Taidemenetelmin, musiikin kanssa ja pienimuotoinen tapahtuma.	110-vuotias Suomi näkyy.
Infrastruktuuri		
Rakennuskannan ja infrastruktuurin suunnitelmallinen kehittäminen sekä varautuminen tuleviin tarpeisiin.	Yhteistyönä kuntaympäristöpalveluiden kanssa suunnitellaan ja päivitetään sekä varhaiskasvatusyksiköiden sisätiloja että piha-alueita.	
	Varhaiskasvatuksen tilojen kehittäminen, muunneltavuus ja tarpeen mukaan laajentaminen, lapsimäärän ja laskennallisen lapsimäärän seuranta	Varhaiskasvatuksen ryhmäkoot vastaavat varhaiskasvatuslain (540/2018) määrittämiä tilojen mitoituksia.
		Vakkarin piha-alueen aidoitus valmiina syyskuu 2027.
Turvallinen piha-alue. Liikunnallinen ulkoilu alue.	Ulkotoimintavälineiden uusiminen niin, etteivät ne aiheuta tapaturmariskiä. Turva-alueiden merkitseminen aidoilla. Piharakennusten päivittäminen.	Ulkoilualueen pienrakennusten uusiminen.

VARHAISKASVATUS (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	71 654	76 000	71 178
Maksutuotot	871	0	0
Tuet ja avustukset	4 828	11 000	5 200
Muut toimintatuotot	3 555	0	0
Toimintatuotot yht.	**80 909**	**87 000**	**76 378**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-1 019 845	-1 097 554	-1 100 671
Palvelujen ostot	-336 473	-300 117	-365 325
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-26 148	-38 670	-35 320
Avustukset	-141 645	-172 000	-182 000
Muut toimintakulut	-180 562	-204 280	-216 388
Toimintakulut yht.	**-1 704 673**	**-1 812 621**	**-1 899 704**
Toimintakate	**-1 623 765**	**-1 725 621**	**-1 823 326**
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-19 148	-14 267	-12 105
Yhteensä	**-1 642 913**	**-1 739 888**	**-1 835 431**

5.5.8. Nuorisopalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Nuorisopalveluiden tehtävänä on tukea nuorten kasvua ja omaehtoista toimintaa, edistää nuorten hyvinvointia, osaamista ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vahvistaa nuorten itsenäistymistä.

Nuorisotyön toimintamuotoja ovat nuorisotilatoiminta, koulunuorisotyö, nuorisovaltuusto, etsivä nuorisotyö, jalkautuva nuorisotyö sekä erilaiset retket ja tapahtumat yhdessä Toivakan ja lähialueiden muiden nuorisotoimijoiden kanssa.

PALVELUSUUNNITELMA

Nuorisotila Nuokkari on auki kahtena arki-iltana viikossa ja lisäksi kerran kuukaudessa perjantaisin tarjoten nuorille turvallisen vapaa-ajanviettopaikan. Koulunuorisotyötä tehdään kolmena päivänä viikossa. Etsivä nuorisotyö on tarpeen mukaan saatavilla Toivakassa, vähintään yhtenä päivänä viikossa. Nuorisovaltuusto kokoontuu suunnitelman mukaisesti. Tapahtumia, teemaviikkoja ja retkiä järjestetään nuorille kuukausittain.

Nuorisotyön tiimissä työskentelevät nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelija, nuorisotyöntekijä, nuorisotilan valvoja (osa-aikainen), etsivä nuorisotyöntekijä (alueella Joutsa-Toivakka-Luhanka) sekä hyvinvointisuunnittelija (nuorisovaltuuston koordinointi).

Nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelija koordinoi nuorisopalvelujen kokonaisuutta, organisoi tapahtumia, retkiä ja kampanjoita, tekee yhteistyötä koulun kanssa sekä toimii nuorisolain mukaisen monialaisen yhteistyöryhmä Nuorisovakan koolle kutsujana. Nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelijan palkkamenot jakautuvat vapaa-ajalle 40 % ja nuorisotyölle 60 %.

Nuorisotyöntekijän työaika jakautuu koulunuorisotyöhön 60 % ja nuorisotilatyöhön 40 %, mutta työaikaa voidaan muuttaa joustavasti tarpeen mukaan. Koulunuorisotyön kehittämiseen saatu aluehallintoviraston avustus päättyy vuonna 2027. Työ pyritään vakiinnuttamaan hankeajan päättymisen jälkeen.

Nuorisotilan valvoja työskentelee nuorisotilalla nuorisotyöntekijän työparina nuorisotilan aukioloaikoina.

Etsivää nuorisotyötä toteutetaan alueellisena yhteistyönä Toivakan, Joutsan ja Luhangan alueilla. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on löytää, tukea ja ohjata palveluiden piiriin työn ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria.

Hyvinvointisuunnittelija toimii nuorisovaltuuston koordinaattorina. Nuorisovaltuusto (NUVA) edistää nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia Toivakassa.

Nuorisopalveluiden vuoden 2027 kehittämisen painopisteinä ovat:

koulunuorisotyön ja vapaa-ajan nuorisotyön toimintamallien vakiinnuttaminen.

nuorten osallistumisen, vaikuttamisen sekä toimintaan ja palveluihin kiinnittymisen vahvistaminen.

kulttuurisen ja liikunnallisen nuorisotyön vahvistaminen osana nuorten hyvinvointia.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Koulunuorisotyön ja vapaa-ajan nuorisotyön toimintamallien sekä henkilöstöresurssin vakiinnuttaminen osaksi kunnan palvelurakennetta.	Toteutetaan koulunuorisotyötä, nuorisotilatyötä ja jalkautuvaa nuorisotyötä suunnitelmallisesti koko toimintavuoden ajan	Nuorisotyö toteutuu palvelusuunnitelman mukaisesti ja nuorisotyön toiminnot tunnetaan. Jalkautuvalla nuorisotyöllä vähintään yksi uusi työmuoto, jota kokeillaan.
Hyvinvointi		
Nuorten mielen hyvinvoinnin, osallisuuden, terveyden ja turvallisuuden tukeminen.	Nuorille tarjotaan matalan kynnyksen osallistumis-, keskustelu-, kohtaamis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, turvallisia tiloja sekä vahvistetaan nuorten toimintoihin kiinnittymistä.	Koulunuorisotyötä tehdään 3 päivää viikossa lukuvuoden ajan. Nuorisotila auki 2-3 päivää viikossa. Nuorisovaltuusto kokoontuu 4 kertaa vuodessa. Etsivän nuorisotyön palvelua tarvitsevat nuoret pääsevät palvelun piiriin. Osallisuuden ja hyvinvoinnin kokemukset vahvistuvat (mittarina nuorisokyselyn kysymykset).
Elinvoima		
Vahvistetaan nuorten kiinnittymistä kotikuntaan ja kokemusta Toivakasta mielekkäänä asuinpaikkana.	Toteutetaan kulttuurista nuorisotyötä, tapahtumia, retkiä ja muuta nuorten toiveisiin perustuvaa toimintaa, tuetaan nuorten liikkumismahdollisuuksia sekä tehdään yhteistyötä paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa.	Kulttuurisen nuorisotyön iltoja 4 kertaa vuodessa. Retki toisen kaupungin tapahtumaan kerran vuodessa. Kehitetään ainakin 2 liikunnallista retkeä tai tapahtumaa nuorten toiveiden pohjalta. Monipuolistetaan Nuokkarilta lainattavien liikuntavälineiden valikoimaa. Muodostuu toimivia yhteistyömalleja tapahtuma- ja retkitoiminnan järjestämiseen.
Infrastruktuuri		
Kehitetään Nuokkaria monipuolisena nuorten kohtaamis-, harrastus- ja toimintaympäristönä.	Kehitetään tilaa käyttäjien tarpeiden ja toiveiden mukaisesti ja vahvistetaan yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.	Nuorisotilan käyttöaste kasvaa. Nuorille on tarjolla monipuolista vapaa-ajantoimintaa.

NUORISOPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Muut toimintatuotot	340	0	0
Toimintatuotot yht.	**340**	**0**	**0**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-32 041	-49 031	-78 601
Palvelujen ostot	-8 438	-14 166	-15 936
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 565	-2 400	-3 350
Avustukset	-12 500	-12 500	-12 500
Muut toimintakulut	-31 852	0	-4 300
Toimintakulut yht.	**-86 396**	**-78 097**	**-114 687**
Toimintakate	**-86 056**	**-78 097**	**-114 687**
Yhteensä	**-86 056**	**-78 097**	**-114 687**

5.5.9. Hyvinvointipalvelut

TOIMINTA-AJATUS

Hyvinvointipalveluilla vastataan ja huolehditaan monipuolisin tavoin kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja yhteistyöstä, osallisuudesta ja kotoutumisen edistämisestä kunnan eri sektoreiden, muiden paikallisten toimijoiden sekä alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Hyvinvointisuunnittelija tekee monipuolista yhteistyötä kunnan eri palvelualueiden, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa.

PALVELUSUUNNITELMA

Hyvinvointia vahvistetaan järjestämällä osallistumismahdollisuuksia, hyvinvointia tukevia tapahtumia, kampanjoita ja muuta ennaltaehkäisevää toimintaa yhteistyössä kuntalaisten, yhdistysten ja seurakuntien, hyvinvointialueen sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa hyvinvointisuunnitelman painopisteet huomioiden. Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ovat liikunnallisen elämäntavan edistäminen, mielen hyvinvoinnin tukeminen ja osallisuuden ja kuulemisen turvaaminen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on koko kuntaorganisaation yhteinen tehtävä, johon osallistuvat kaikki palvelualueet. Poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä työskentelee hyvinvointisuunnittelijan johdolla ja valmistelee päätöksentekoon tulevia asioita. Työryhmä osallistuu hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman ja hyvinvoinnin vuosiraporttien laatimiseen sekä ennaltaehkäisevien toimintamallien ja hyvinvointia lisäävien palveluiden kehittämiseen.

Hyvinvointisuunnittelija koordinoi vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaa, jonka tehtävänä on edistää ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden osallisuutta sekä heidän vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksiaan kunnassa. Kotoutumispalveluilla tuetaan kuntaan muuttaneiden maahanmuuttajien kotoutumista, osallisuutta ja yhdenvertaista osallistumista yhteiskuntaan. Osa kotoutumisen edistämisen palveluista järjestetään ostopalveluina.

Palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään ajantasaista hyvinvointitietoa. Hyvinvoinnin tilaa seurataan säännöllisesti, ja tietoa käytetään päätöksenteon sekä palvelujen kehittämisen tukena kuntalaisten hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Hyvinvointityö rakentuu vahvalle ja pitkäjänteiselle yhteistyölle niin paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Yhteistyö mahdollistaa resurssiviisauden.	Toimimme aktiivisena osana erilaisissa hyvinvoinnin yhteistyöverkostoissa.	Hyvinvointisuunnittelija osallistuu verkostoihin rakentaen yhteistyötä kaikilla toiminnan tasoilla.
Ylisukupolvinen toiminta rakentuu vakiintuneille toimintamalleille.	Osallistamme tapahtumiin ja niiden järjestämiseen eri-ikäisiä kuntalaisia yhteistyöhön heitä aktivoiden.	Eri sukupolvien vuorovaikutus toteutuu säännöllisesti kunnan järjestämissä tapahtumissa.

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Hyvinvointi		
Tuotetaan lisää liikettä kuntalaisten arkeen liikunnallista elämäntapaa edistäen.	Tarjoamme kuntalaisille liikunnanohjausta yhteistyössä muiden liikuntaa tuottavien toimijoiden kanssa.	Kunnassa on tarjolla ohjattua liikuntaa kunnan tuottamana toimintana eri-ikäisille kuntalaisille. Kunnan organisoimia ryhmiä on vähintään kolme vuoden aikana.
Tuetaan kuntalaisten omaehtoista liikkumista.	Osallistutaan erilaisiin omaehtoista liikuntaa lisääviin kampanjoihin. Laaditaan ja hankitaan kuntalaisten omaehtoisen liikunta-aktiivisuuden seuraamisen mittaristo/välineistö hyvinvointityöryhmän toimesta.	Osallistutaan vähintään kahteen omaehtoista liikuntaa tukevaan alueelliseen tai valtakunnalliseen kampanjaan vuoden aikana. Mittaristolla voidaan seurata liikunta-aktiivisuutta ja liikuntapaikkojen käyttäjämääriä. Vuonna 2027 luodaan lähtötaso, johon tulevia vuosia verrataan.
Rakennetaan hyvinvointia yhteisin tapahtumin ja kampanjoin.	Toteutetaan yksi suurempi ja useita pienempiä hyvinvointia edistäviä tapahtumia.	Hyvinvointitapahtuma toteutuu omana tapahtumana tai osana muuta kunnan järjestämää tapahtumaa.
Elinvoima		
Turvaamme palvelujen saatavuutta ja osallistumismahdollisuuksia kaiken ikäisille. Kiinnitämme erityistä huomiota niihin, joilla välimatkat tai toimintakyvyn rajoitteet asettavat haasteita osallistumiselle.	Tarjoamme ikäihmisille asiointi- ja osallistumismahdollisuudet erilaisin kuljetuspalveluin. Jaamme tietoa erilaisista mahdollisuuksista osallistua.	Tarjoamme seniorikuljetusta kaikille kriteerit täyttäville kuljetusta tarvitseville. Osallistujamäärät kasvavat ja osallistuminen helpottuu.
Laadukkaat ja asiakastarpeen mukaiset kotoutumisen palvelut.	Toteutamme laadukkaat matalan kynnyksen kotoutumisen palvelut yhteistyössä eri tahojen kanssa. Erityistä osaamista vaativat palvelut hankitaan ostopalveluna. Järjestämme ”Uuden asukkaan iltoja” maahan muuttaneet huomioiden.	Maahan muuttaneet saavat tarpeidensa mukaiset palvelut kotoutumisen, osallisuuden ja yhteisöön kiinnittymisen tukemiseksi kunnan kotoutumisohjelman mukaisesti yhteistyössä työllisyysalueen kanssa.
Viemme kunnan yhteisiä tapahtumia kylille.	Kehitämme kyläkierros-toimintaa vieden hyvinvointiin liittyviä tapahtumia kaikille kylille poikkihallinnollisessa yhteistyössä.	Kohdennamme vuoden aikana jonkin yhteisen kunnan tapahtuman kaikille halukkaille kylille.

HYVINVOINTIPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Muut toimintatuotot	7 149	12 500	6 500
Toimintatuotot yht.	**7 149**	**12 500**	**6 500**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	0	-369	-369
Palvelujen ostot	-3 984	-37 800	-33 160
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 023	-3 700	-3 040
Muut toimintakulut	-425	0	0
Toimintakulut yht.	**-5 432**	**-41 869**	**-36 569**
Toimintakate	**1 717**	**-29 369**	**-30 069**
Yhteensä	**1 717**	**-29 369**	**-30 069**

5.6. Kuntaympäristölautakunta

TOIMINTA-AJATUS

Kuntaympäristölautakunnan tehtävänä on järjestää Toivakan kunnan lupa- ja viranomaispalvelut, vesihuoltopalvelut, kunnan omaisuuden hallinta ja ylläpito sekä kunnan tila- ja tukipalvelut.

Lautakunta huolehtii kunnan maa- ja metsäomaisuuden hoidosta, liikenneväylistä ja yleisistä alueista sekä liikuntapaikkarakentamisesta ja niiden ylläpidosta, sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kanssa yhteistyössä laaditun palvelusuunnitelman mukaisesti.

Lautakunta ohjaa kunnan maankäyttöä, tonttien luovutusta ja kaavoitusta (yleis- ja asemakaavoituksen valmistelu).

Lautakunnan alainen lupa- ja ympäristöjaosto toimii Toivakan kunnan rakennusvalvontaviranomaisena ja ympäristönsuojeluviranomaisena.

Kuntastrategian pohjautuen, huolehditaan siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa. Mahdollistetaan monipuolinen asuminen kehittämällä kylien asuinalueita sekä ulkoilualueita. Edistetään toiminnan rakentumista kestävälle pohjalle luonto- ja ilmastotiedon johtamisen keinoin.

Kuntaympäristöpalvelut osaltaan haluavat oman palvelualueensa palveluita ylläpitämällä edistää lasten- ja nuorten osallisuutta sekä liikunnallisia elämäntapoja.

PALVELUSUUNNITELMA

Kuntastrategian mukaisesti: Hyvinvoinnin tekijät: Kuntaympäristöpalvelut

Turvallisen ja terveellisen elinympäristön varmistaminen, resurssiviisaus ja viihtyisyyden lisääminen.

Kuntaympäristöpalvelut huolehtivat toimivasta infrastruktuurista, turvallisesta elinympäristöstä ja viihtyisästä arjesta kestävällä tavalla.

Palvelut vastaavat kunnan infrastruktuurin, asumisen edellytysten ja ympäristön toimivuuden kehittämisestä suunnitelmallisesti ja ennakoivasti sekä huomioivat kuntalaisten tarpeet kyläalueiden, ulkoilu- ja liikuntapaikkojen sekä muiden arjen ympäristöjen kehittämisessä.

Toiminnan keskeisiä periaatteita ovat pitkäjänteisyys, sujuvuus, resurssiviisaus ja käytännönläheisyys.

Kuntaympäristöpalvelut varmistavat arjen turvallisuuden niin normaali- kuin poikkeusoloissa sekä huolehtivat vesihuollon, varautumisen ja kestävän kehityksen näkökulmien huomioimisesta kaikessa toiminnassa.

Tavoitteena on luoda turvallinen, toimiva ja viihtyisä ympäristö asumiselle, yrittämiselle ja vapaa-ajalle.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Kasvamme vetovoimaisten kehyskuntien joukkoon hyödyntämällä keskuskaupungin läheisyyden.	Jyväskylän seudun MAL-yhteistyöhön osallistuminen	Seudullisiin selvityksiin osallistuminen (v. 2026 ikääntyneen väestön asumistarpeiden ennakointi ja niitä vastaavan asumisen kehittäminen)
Kunnan maaomaisuuden hankkiminen (Päätöksenteossa huomioidaan vaikutukset yli sukupolvien)	Aloitetaan keskustelut maaomaisuuden ostamiseksi sektorilta Viisarimäki-Uusi Syvälahti	Kartoitettu halukkaat myyjät
Elinvoima		
Tuemme aktiivisesti nykyisiä ja uusia yrittäjiä luomalla kannustavaa yritysilmapiiriä. (Vahva yrittäjyys ja työpaikat)	Käymme aktiivista vuoropuhelua eri yritystoimijoiden kanssa ja autamme löytämään kanavia, joilla helpotettaisiin yrityksen sijoittumista Toivakkaan	Viisarimäen yritysalueen kehittyminen jatkuu tai muun työpaikkarakentamisen hanke.
Houkuttelemme aktiivisesti uusia asukkaita ja paluumuuttajia Toivakkaan sekä teemme heidän olonsa tervetulleiksi. (Vetovoimainen asuminen ja elinympäristö)	Mahdollistetaan loma-asuntojen käyttötarkoitusten muuttaminen vakituiseksi asunnoksi aina, kun se on lainsäädännön ja rakentamismääräysten mukaisesti mahdollista.	Käyttötarkoituksen muutoksia loma-asunnoista tai loma-asuntojen rakennuspaikoista vakituiseksi pyritään lisäämään 1-2 kpl/vuosi
Infrastruktuuri		
Keskusta-alueen viihtyisyyden ja turvallisuuden lisääminen (Rakennuskannan ja infrastruktuurin suunnitelmallinen kehittäminen sekä varautuminen tuleviin tarpeisiin)	Toivakantien suunnittelun jatkuminen yhteistyössä lupa- ja valvontaviranomaisen kanssa sekä hankkeen toteutuminen	Suunnittelussa huomioitu turvallisuustoimenpiteet ja maiseman paraneminen, toteutus vuo

KUNTAYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	1 738 081	1 847 048	1 771 937
Maksutuotot	31 261	29 500	27 500
Tuet ja avustukset	3 694	7 100	5 792
Muut toimintatuotot	1 419 574	1 462 571	1 277 719
Toimintatuotot yht.	**3 192 610**	**3 346 219**	**3 082 948**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-998 135	-1 063 053	-1 114 436
Palvelujen ostot	-1 168 891	-1 089 479	-1 081 793
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-655 221	-668 790	-636 200
Avustukset	-50 586	-60 000	-60 000
Muut toimintakulut	-158 533	-155 540	-135 882
Toimintakulut yht.	**-3 031 366**	**-3 036 862**	**-3 028 311**
Toimintakate	**161 245**	**309 357**	**54 637**
Rahoitustuotot ja -kulut	-145	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-674 457	-718 157	-757 956
Yhteensä	**-513 357**	**-408 800**	**-703 319**

5.6.1. Lupa- ja ympäristöjaosto

TOIMINTA-AJATUS

Kuntaympäristölautakunnan alaisena jaostona toimii lupa- ja ympäristöjaosto.

Lupa- ja ympäristöjaosto toimii kunnan rakennusvalvontaviranomaisena ja ympäristönsuojeluviranomaisena. Kustannuspaikat jakaantuvat hallinnon ja toimielimen toiminnan lisäksi rakennusvalvontaan ja ympäristönsuojeluun.

Lupa- ja viranomaispalvelut on tarkoitus järjestää kuntayhteistyömuotoisesti edelleen.

Rakennusvalvonnan rakennustarkastajan yhteistyösopimusta jatketaan Joutsan kunnan kanssa. Joutsan kunta järjestää palvelun ja Toivakan kunta ostaa sopimukseen perustuen viranhoidon Toivakkaan.

Toivakan kunta perusti ympäristötarkastajan viran ja rekrytoi tähän tehtävään uuden viranhaltijan 1.4.2025 alkaen. Toivakan kunta ja Joutsan kunta laativat ympäristötarkastajan viranhoidosta yhteistyösopimuksen, jonka mukaan Toivakka toimii palvelun järjestävänä tahona ja Joutsan kunta ostaa palvelun yhteistyösopimuksen mukaisesti. Sopimuksen alkuvaiheessa ympäristötarkastajan työpanos jakaantuu Toivakka 40 % ja Joutsa 60 %, mitä tarkastellaan tarpeen vaatiessa.

PALVELUSUUNNITELMA

Lupa- ja ympäristöjaosto tarjotaan laadukkaat rakennusvalvonnan palvelut ja huolehtii toimivasta ympäristönsuojelusta.

LUPA- JA YMPÄRISTÖJAOSTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	22 820	27 700	31 000
Maksutuotot	31 261	29 500	27 500
Tuet ja avustukset	182	0	182
Toimintatuotot yht.	**54 262**	**57 200**	**58 682**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-80 259	-99 866	-101 444
Palvelujen ostot	-55 297	-57 483	-60 405
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 869	-350	-850
Muut toimintakulut	-20 194	-29 762	-31 219
Toimintakulut yht.	**-157 620**	**-187 461**	**-193 918**
Toimintakate	**-103 358**	**-130 261**	**-135 236**
Poistot ja arvonalentumiset	-814	-814	-475
Yhteensä	**-104 171**	**-131 075**	**-135 711**

5.6.1.1. Rakennusvalvonta

TOIMINTA-AJATUS

Rakentamislaki 100 § Rakennusvalvontaviranomaisen tehtävät:

Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa kaavoituksen noudattamista sekä osaltaan huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan, mitä alueidenkäyttölaissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään rakentamistoiminnasta. Lisäksi kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa tässä laissa tarkoitettua rakennustoimintaa sekä osaltaan huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan, mitä tässä laissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään. Rakennusvalvontaviranomaisen on huolehdittava rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelemisestä sekä osaltaan valvottava rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa ja hoitoa siten kuin siitä säädetään. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on myös huolehtia kunnassa tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta.

PALVELUSUUNNITELMA

Tuottaa laadukkaita, luotettavia ja oikein mitoitettuja viranomaispalveluja sekä edistää kuntastrategian mukaisia tavoitteita.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Resursseja käytetään viisaasti ja pitkäjänteisesti	Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (Ryhti) käyttöönotto vaiheittain heti, kun siihen on valmiudet. Osallistuminen koulutuksiin	Jyväskylän kaupungin hallinnoimassa LocusCloudissa ja digitalisaatiossa seutukäyttäjänä Jyväskylävetoisesti. Osallistutaan Jyväskylän ja Trimblen järjestämiin infoihin ja koulutuksiin säännöllisesti.
	Kehitämme kunnan palveluita tekemällä tiivistä yhteistyötä eri kuntien kanssa	Joutsan kunnalta ostetaan rakennusvalvonnan palveluja 6 työpäivää kuukaudessa
Hyvinvointi		
Turvallinen kasvu- ja elinympäristö	Rakennusvalvonnan laadukkaan ja sujuvan palvelun tuottaminen. Lupien käsittelyajat lain vaatimusten mukaisesti.	Lupapäätökset tehdään vähintään kerran kuukaudessa. Lainmukainen käsittelyaika enintään 3 kk, pyritään 1–2 kk käsittelyaikoihin

5.6.1.2. Ympäristönsuojelu

TOIMINTA-AJATUS

Kunnalle kuuluvista ympäristönsuojelulain mukaisista lupa- ja valvontatehtävistä sekä ilmoitusmenettelyistä huolehtii kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetussa laissa (64/1986) tarkoitettu kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, joka käyttää osaltaan ympäristönsuojelun yleisen edun puhevaltaa ympäristönsuojelulain mukaisessa päätöksenteossa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä on lisäksi säädetty jätelaissa, vesihuoltolaissa, vesilaissa, maastoliikennelaissa ja vesiliikennelaissa. Nämä tehtävät ovat pääsääntöisesti lupa- ja valvontaviranomaistehtäviä.

PALVELUSUUNNITELMA

Ympäristönsuojelun tehtävänä on valvoa ja edistää ympäristön- ja luonnonsuojelua lakien ja niiden perusteella annettujen säädösten mukaisesti. Ympäristönsuojelumääräykset ja valvontasuunnitelma huomioivat paikallisen elinympäristön. Asiakkaiden ennakko-ohjaus ja neuvonta, valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen. Ympäristönsuojelua ja -valvontaa toteutetaan ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti (suunnitelmakausi 2026–2029).

Kuntastrategian hyvinvoinnin tekijät kuntaympäristöpalveluiden osalta: Turvallisen ja terveellisen elinympäristön varmistaminen, resurssiviisaus ja viihtyisyyden lisääminen.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Talous pidetään tasapainoisena ja vastuullisesti hoidettuna.	Ympäristönsuojelun maksujen päivittäminen	Taksat päivitetty ja hyväksytty vuoden 2027 aikana.
Luontoa ja ympäristöä vaalitaan osana kunnan arkea ja turvallisuutta. Päätöksenteossa huomioidaan vaikutukset yli sukupolvien.	Ympäristönsuojelumääräysten päivittäminen	Päivitetty ja hyväksytty vuoden 2027 loppuun mennessä.
Hyvinvointi		
Sivistykselliset oikeudet ja mahdollisuudet	Viestintää kuntalaisille ja yhteistyö koulun kanssa	Teemoja pidetään yllä viestinnässä, esimerkiksi KYKY-ryhmän kautta toiminen
Elinvoima		
Vahva yrittäjyys ja työpaikat	Valvontakäynnit valvontasuunnitelman mukaisesti	Vuoropuhelu toiminnanharjoittajien kanssa. Ripeä lupakäsittely lainsäädännön asettamien määräaikojen mukaisesti
Infrastruktuuri		
Kestävä infrastruktuuri ja vesihuolto	Vapautukset ja poikkeamiset	Jonossa olevat hakemukset käsitellään
Rakennuskannan ja infrastruktuurin suunnitelmallinen kehittäminen sekä varautuminen tuleviin tarpeisiin	Vuoropuhelu vesihuollon kanssa	Ajankohtaiskatsaukset vuosittain

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Vetovoimainen asuminen	Yhteistyö rakennusvalvonnan kanssa: ympäristönsuojelusta pyydetään lausunto kohteista, joissa rakennetaan/muutetaan jätevesien käsittelyä	Jätevesijärjestelmät asianmukaiset ja toimivat
Elinvoimaiset kylät ja ympäristöt	Vieraslajien torjunta Osallistuminen hankkeisiin	Suoritetaan tavoitteellista vieraslajien torjuntaa kunnan omistamilla kiinteistöillä

5.6.2. Kuntaympäristöpalvelujen hallinto

TOIMINTA-AJATUS

Kuntaympäristölautakunnan sekä sen alaisen lupa- ja ympäristöjaoston hallinnon avoimuus, päätösten ennakoitavuus, puolueettomuus, yhdenvertaisuus sekä päätösten lainsäädännön ja määräysten mukaisuus ovat tärkeitä arvojamme.

Lautakunta-, viranhaltija- ja työntekijätasoilla asioiden valmistelu ja päätöksenteko tapahtuu hallintosäännössä määrättyjen toimivaltuuksien sekä hyväksytyn talousarvion sekä hankintasääntöjemme puitteissa.

Kuntaympäristöpalveluiden toimintaa, taloutta ja organisaation kehittämistä tehdään aktiivisesti yhteistyössä henkilöstön kanssa. Lisäksi huolehdimme yhteyksistä ja yhteistyöstä muiden hallinnonalojen ja eri sidosryhmiemme ja yhteistyötahojemme kanssa.

Kuntaympäristölautakunnan hallintoon sisältyvät lautakunnan kaikkien eri palvelualojen toimisto- ja hallintotehtävät. Lisäksi hallintoon sisältyy tehtäviä hankintojen suunnittelussa, kunnan maankäytössä, kaavoitusta, vesihuollon ja sen ylläpidonpidon organisointia, rakennushankkeiden (uudis- ja korjausrakentaminen) yleissuunnittelua, rakennuttamisen tehtäviä ja valvontaa.

PALVELUSUUNNITELMA

Kuntaympäristöpalveluissa keskiössä on asiakaspalvelun sujuvuus niin ulkoisten kuin sisäisten asiakkaiden suuntaan sekä poikkihallinnollisen toimintaympäristön kehittäminen.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Hankintoja kilpailutetaan ja osallistumme keskitettyihin hankintakilpailutuksiin aina, kun se on toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevää. (Talous pidetään tasapainoisena ja vastuullisesti hoidettuna)	Hankintojen oikea-aikaisuus ja avoimuus	Hyödynnetään Sarastian tai Hansel hankintapalveluiden tekemät kilpailutukset mahdollisuuksien mukaan. Kilpailutuksia tehdään omana työnä siten, että saadaan paikalliset yrittäjät osallistumaan niihin.
Elinvoima		
Hallinnon avoimuus, puolueettomuus ja yhdenvertaisuus ovat tärkeitä arvojamme jokapäiväisessä työssämme (Positiivinen kuntakuva ja tunnettuus)	Vahvistamme viestintää ja kuntalaisten osallistamista valmistelussa oleviin asioihin aina mahdollisuuksien mukaan	Toimimme arvojemme mukaisesti ja pidämme yllä arvojemme mukaista työtapaa
Kunnalla on voimassaoleva metsäomaisuuden isännöintisopimus	Kunnan metsäomaisuuden isännöintisopimus on kilpailutettu ja sopimus on voimassa	Kunta saa metsänmyyntituloa vuonna 2027

KUNTAYMPÄRISTÖPALVELUJEN HALLINTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	8	0	0
Tuet ja avustukset	110	800	110
Toimintatuotot yht.	**118**	**800**	**110**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-85 942	-93 459	-113 480
Palvelujen ostot	-34 538	-9 871	-21 621
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-930	-650	-1 600
Muut toimintakulut	-10 329	-12 282	-14 358
Toimintakulut yht.	**-131 740**	**-116 262**	**-151 059**
Toimintakate	**-131 622**	**-115 462**	**-150 949**
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-834	-834	-486
Yhteensä	**-132 456**	**-116 296**	**-151 435**

5.6.3. Yhdyskuntasuunnittelu

TOIMINTA-AJATUS

Alueidenkäyttölaki edellyttää, että ”Asemakaava on laadittava ja pidettävä ajan tasalla sitä mukaa kuin kunnan kehitys taikka maankäytön ohjaustarve sitä edellyttää. Maankäytön ohjaustarvetta arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti asuntotuotannon tarve ja elinkeinoelämän toimivan kilpailun edistäminen.” Lisäksi ”Kunnan tulee seurata asemakaavojen ajanmukaisuutta ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin vanhentuneiden asemakaavojen uudistamiseksi.”

”Kunnan tulee huolehtia tarpeellisesta yleiskaavan laatimisesta ja sen pitämisestä ajan tasalla.” Ulkopuolista konsulttia tarvitaan muun muassa suunnittelutehtävissä ja erilaisten selvitysten laadinnassa (esimerkiksi luonto-, melu- ja maisemaselvitykset sekä tiesuunnitelmat).

Kaavoitukseen liittyvät toimet edellyttävät aiempaa parempaa luonnon, ympäristön, maiseman, kuntalaisten, eri viranomaisten ja ympäristövaikutusten huomioonottamista.

Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä velvoittaa toimittamaan uudet kaavat valtakunnalliseen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tietomallimuotoisina

Osallistumme maakuntakaavatasoiseen suunnitteluun sekä MAL-seutuyhteistyöhön.

PALVELUSUUNNITELMA

Toivakan kunnan kaavoitusta edistetään johdonmukaisesti ja kestävästi. Alueidenkäyttölaki sisältää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kaavoitusjärjestelmää sekä merialuesuunnittelua koskevat säännökset. Tavoitteena on muun muassa vähentää maakuntakaavan yksityiskohtaisuutta sekä sisällyttää lakiin maanomistajan aloiteoikeus yleis- ja asemakaavalle ja mahdollisuus kumppanuuskaavoitukseen. Toivakan kunta seuraa lainsäädännön uudistusta aktiivisesti. Kaavoitusta ja maaomaisuudenhallintaa kehitetään siten, että voidaan yhdistää tehokkaammin maaomaisuuden hankintaa ja kaavoitusta.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu tapahtuu vuorovaikutteisesti osallisia kuullen. (Päätöksenteossa huomioidaan vaikutukset yli sukupolvien)	Kaavoituskatsaus päivitetään vuosittain. Maankäytön suunnittelu ja kaavoitus edellyttää nykyisin laaja-alaista osaamista ja asiantuntijuutta, kaavoituksen osallisten, asukkaiden ja maanomistajien ja eri viranomaisten kuulemista.	Kaavoituskatsaus 2027 toteuttaminen ja Toivakan läntisen rantaosayleiskaavan, osa-alue 2 kaavan voimaantulo

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Toimimme aktiivisesti yhteistyössä maakunnan suunnittelun ja- maakuntakaavoituksen kanssa. (Luontoa ja ympäristöä vaalitaan osana kunnan arkea ja tulevaisuutta)	Osallistumme maakuntatasoiseen maankäytön suunnitteluun sekä MAL-verkoston mukaiseen kehittämistyöhön aina kun siihen on mahdollisuuksia.	Toimimme toivakkalaisten edunvalvojana ja puolestapuhujana maakunnan strategisessa suunnittelussa sekä yhteensovitamme omaa kuntaympäristömme kehittämistyötä maakunnalliseen suunnitteluun. Osallistumme vähintään kahteen vuosittaiseen maankäytön ja kaavoituksen tapahtumaan
Hyvinvointi		
Pidämme huolen siitä, että Toivakka on viihtyisä, vireä ja turvallinen yhteisö, jossa on hyvä asua ja harrastaa. (Turvallinen kasvu- ja elinympäristö)	Seututien (Toivakantien) liikenneturvallisuuskohteiden parantaminen	Liikenneturvallisuuden kehittämisestä laaditun suunnitelman toteuttamisen aloittaminen
Satama-alueiden kehittäminen (Osallisuus ja yhteisöllisyys)	Uudistetaan opasteet ja kyltit	satama-alueiden turvallisuuden ja viihtyisyydenparaneminen
Elinvoima		
Edistämme Toivakan saavutettavuutta ja joukkoliikenneyhteyksiä. (Vetovoimainen asuminen ja elinympäristö)	MAL -yhteistyön vahvistaminen ja hyödyntäminen	Joukkoliikenneyhteydet toimivat ja taso säilyy nykyisellään.

YHDYSKUNTASUUNNITTELU (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-2 330	-6 152	0
Palvelujen ostot	-1 387	0	-10 000
Toimintakulut yht.	**-3 717**	**-6 152**	**-10 000**
Toimintakate	**-3 717**	**-6 152**	**-10 000**
Poistot ja arvonalentumiset	-3 782	-3 782	-3 782
Yhteensä	**-7 498**	**-9 934**	**-13 782**

5.6.4. Jätehuolto

TOIMINTA-AJATUS

Jätehuolto järjestetään Jyväskylän seudulla yhteisesti Jyväskylässä, Laukaassa, Muuramessa ja Toivakassa.

Jätehuollon käytännön palvelutehtävistä vastaa kuntien omistama jäteyhtiö Mustankorkea Oy. Yhtiö vastaa jätehuollon käytännön järjestämisestä eli se tarjoaa kuntalaisille jätehuoltopalvelut huolehtimalla jätteiden keräyksestä, kuljetuksesta, vastaanotosta, käsittelystä ja hyödyntämisestä sekä jäteneuvonnasta.

Jätehuoltoon liittyvät viranomaistehtävät ovat Jyväskylän seudun jätelautakunnan vastuulla. Lautakunta päättää muun muassa jätehuoltomääräyksistä ja jätetaksasta sekä seuraa kiinteistöjen jätehuoltovelvoitteiden asianmukaisuutta. Jätelautakunta on Jyväskylän kaupungin sekä Laukaan, Muuramen ja Toivakan kuntien yhteinen toimielin. Jätehuollon valvontatehtävistä vastaavat kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset sekä Lupa- ja valvontavirasto.

Jätehuollon kustannuksiin sisältyy myös lakkautetun Kuivakolun kaatopaikan jälkihoidosta huolehtiminen. Velvoitetarkkailua tekee KVVY Tutkimus Oy. Velvoitetarkkailun toteuttamiseen varataan määrärahat.

PALVELUSUUNNITELMA

Jyväskylän seudun jätelautakunta toimii alueen jätehuoltoviranomaisena. Jätehuoltoviranomainen käsittelee muun muassa jätehuoltomääräysten poikkeamishakemuksia, jätemaksujen kohtuullistamisia sekä ilmoituksia tyhjennysvälin muutoksista. Jätehuoltoviranomainen koordinoi kuntien välistä yhteistyötä, järjestää tarvittaessa infotilaisuuksia ja huolehtii avoimesta päätöksenteosta. Kuivankolun kaatopaikan jälkitarkkailua tulee jatkaa 30 vuotta kaatopaikan lopettamisesta (vuonna 2001) eli vuoteen 2031 saakka. Vuodesta 2027 alkaen näytteenottoa toteutetaan enää kerran vuodessa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Luontoa ja ympäristöä vaalitaan osana kunnan arkea ja tulevaisuutta	Yhteistyö ja tapaamiset jätelautakunnan ja Mustankorkea Oy:n kanssa	Tapaamiset kerran vuodessa Jätelautakunnan esityslistatapalavereihin osallistutaan säännöllisesti

JÄTEHUOLTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintakulut			
Palvelujen ostot	-1 140	-1 500	-1 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	-1 500
Toimintakulut yht.	**-1 140**	**-1 500**	**-3 000**
Toimintakate	**-1 140**	**-1 500**	**-3 000**
Yhteensä	**-1 140**	**-1 500**	**-3 000**

5.6.5. Yhdyskuntatekniset palvelut (liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet)

TOIMINTA-AJATUS

Yhdyskuntatekniset palvelut

Liikenneväylien ja yleisten alueiden palvelut (yhdyskuntatekniikka) käsittävät kunnan vastuulle kuuluvien asemakaavateiden ja muiden yleisten alueiden suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon järjestämisen. Katuvalaistus on niin ikään osa tätä palvelualuetta.

Palvelut järjestetään oman organisaation ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Kaavateiden hoitotyöt toteuttaa kunnan kilpailuttama yksityinen urakoitsija puitesopimuskausittain.

Kaavateitä, kunnan omistamia liikenneväyliä, puistoja, yleisiä ulkoilualueita ja ulkoliikuntapaikkoja rakennetaan ja ylläpidetään hyväksyttyjen tasovaatimusten pohjalta. Kaavateiden peruspparannuksia ja päällystämisiä toteutetaan aluekokonaisuuksina. Tievalaistuslinjoja ylläpidetään kirkonkylän alueella ja haja-asutusalueilla. Valaistuksen ohjauksessa hyödynnetään automaatio- ja anturitekniikkaa ja järjestelmää voidaan hallita myös etänä.

PALVELUSUUNNITELMA

Hoidamme kunnan katujen ja siihen kuuluvan valaistuksen kunnossapitoon liittyviä ylläpito- ja peruskorjauksia (energiatehokkuus, katujen kunto ja hulevesien hallinta) sekä puistojen ja yleisten alueiden yleisviihtyvyyden ylläpito.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Elinvoima		
Kaavateiden auraus, hiekoitus ja polanteenpoisto (Vetovoimainen asuminen ja elinympäristö)	Yksityinen palveluntuottaja hoitaa kaavateiden ylläpidon	Talvikunnossapito suoritetaan niin laadukkaasti, että palautteita tulee alle 50 kpl/vuosi
Infrastruktuuri		
(Rakennuskannan ja infrastruktuurin suunnitelmallinen kehittäminen sekä varautuminen tuleviin tarpeisiin)		
Katuvalaistus Viisarimäen yritysalueelle	Rakennetaan katuvalaistus Viisarimäen yritysalueelle	Katuvalaistus rakennettu vuoden 2027 loppuun mennessä
Palosentien rakentaminen	Kilpailutus ja rakentaminen	kadunrakennus toteutettu vuoden 2027 aikana
Uudensillantien päällystys	Kilpailutus ja rakentaminen	tehty vuoden 2027 aikana

LIIKENNEVÄYLÄT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintakulut			
Palvelujen ostot	-22 235	-38 700	-25 750
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-20 818	-19 300	-16 000
Avustukset	-49 886	-60 000	-60 000
Toimintakulut yht.	**-92 938**	**-118 000**	**-101 750**
Toimintakate	**-92 938**	**-118 000**	**-101 750**
Poistot ja arvonalentumiset	-60 099	-63 757	-63 519
Yhteensä	**-153 037**	**-181 757**	**-165 269**

PUISTOT JA YLEISET ALUEET (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	876	1 000	2 300
Toimintatuotot yht.	**876**	**1 000**	**2 300**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-195	-8 612	-10 811
Palvelujen ostot	-7 270	-4 750	-1 750
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 498	-4 350	-4 000
Muut toimintakulut	-170	0	0
Toimintakulut yht.	**-9 133**	**-17 712**	**-16 561**
Toimintakate	**-8 256**	**-16 712**	**-14 261**
Poistot ja arvonalentumiset	-17 438	-21 403	-17 355
Yhteensä	**-25 695**	**-38 115**	**-31 616**

5.6.6. Liikuntapaikat

TOIMINTA-AJATUS

Kuntaympäristöpalvelut pitävät kunnossa liikuntapaikkoja sivistys- ja hyvinvointipalveluiden määrittelemän palvelutason mukaisesti. Investoinnit valmistellaan lautakuntien tiiviinä yhteistyönä, mutta kuntaympäristölautakunta vastaa näiden hankkeiden rakennussuunnitelmien laatimisesta ja urakoiden hankinnoista.

PALVELUSUUNNITELMA

Kunnan hoitovastuulla olevat liikuntapaikat hoidetaan ja ylläpidetään vallitsevien olosuhteiden mukaisessa kunnossa. Liikuntapaikkojen hoito tapahtuu järjestelmällisesti.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Infrastruktuuri		
Ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet		
Selvitetään kunnan vastuulla olevat liikunta- ja virkistyspaikat	Ylläpidetään ja hoidetaan liikuntapaikkoja	Liikuntapaikkasuunnitelman päivittäminen tarvittaessa
Maastopyöräreitit	Reittien raivaus ja merkkaus	Mahdollistetaan olosuhteet erilaisille tapahtumille
Urheilukentän uudistaminen	Aloitetaan urheilukentän rakentamisen hankesuunnitelman laatiminen	Hankesuunnitelma valmis

LIIKUNTAPAIKAT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	6 853	0	0
Muut toimintatuotot	110 878	122 279	0
Toimintatuotot yht.	**117 731**	**122 279**	**0**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-24 001	-38 366	-18 467
Palvelujen ostot	-15 894	-22 350	-25 600
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-46 356	-35 700	-22 800
Avustukset	-700	0	0
Muut toimintakulut	-1 081	-1 000	-800
Toimintakulut yht.	**-88 032**	**-97 416**	**-67 667**
Toimintakate	**29 699**	**24 863**	**-67 667**
Rahoitustuotot ja -kulut	-24	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-29 675	-24 863	-20 738
Yhteensä	**0**	**0**	**-88 405**

5.6.7. Toimitilapalvelut (kiinteistöt, siivous-, kiinteistön- ja ruokahuoltopalvelut)

TOIMINTA-AJATUS

Tilapalveluiden toiminta käsittää kunnan suoraan omistamien asuinrakennusten, osakehuoneistojen, liike- ja teollisuusrakennusten, sivistys- ja hyvinvointipalveluiden sekä hallintopalveluiden käytössä olevien rakennusten suunnittelun, rakentamisen ja näiden elinkaaren aikaisen ylläpidon tehtävät.

Tilapalvelut tuottavat tukipalveluja ruokahuollon, siivouspalveluiden ja kiinteistönhoidon osalta kunnan omaan palvelutuotantoon.

PALVELUSUUNNITELMA

Kunnan tilapalveluiden tavoitteena on tuottaa ja ylläpitää kunnan toiminnan ja oman palvelutuotannon kannalta tarpeelliset terveelliset, turvalliset ja taloudelliset toimitilat. Suunnittelulla ennakoidaan tulevat korjaus- ja investointitarpeet kohteittain.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Hyvinvointi kuuluu kaikille	Piha-alueiden, liikunta- ja ulkoalueiden hoito, sisätilojen kunnosta huolehtiminen ja taloteknisten järjestelmien seuranta/ ylläpito	Säännöllinen huolto- ja hoitokierros, viihtyisät ja hyvin hoidetut kiinteistöt
Hyvinvointi		
Lasten ja nuorten hyvinvointi	Lasten ja nuorten huomioiminen heidän toiminnoilleen varatuissa rakennuksissa	Oikea-aikainen ja oikein mitoitettu siivous ja kiinteistönhoito
Turvallinen kasvu- ja elinympäristö	Terveelliset ja turvalliset tilat	Oikea-aikainen ja oikein mitoitettu siivous ja kiinteistönhoito
Infrastruktuuri		
Rakennuskannan ja infrastruktuurin suunnitelmallinen kehittäminen sekä varautuminen tuleviin tarpeisiin		
Ylläpidetään, korjataan ja huolletaan kunnan omistamia rakennuksia.	kehitetään kiinteistönhoidon sähköistä järjestelmää	Kiinteistöjen tehtäväluettelot päivitetty
Koulukeskus	Piha-alueen kunnostus	Pyöräparkki, pihavalaistus ja katoksen poisto tehty
Vakkari, Touhuvakka päiväkoti	Piha-alueiden kunnostus	Leikkipaikkojen kunnostus investointiohjelman mukaisesti toteutettu

TOIMITILAPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	4 263	2 000	2 000
Muut toimintatuotot	1 231 544	1 217 407	1 262 719
Toimintatuotot yht.	**1 235 807**	**1 219 407**	**1 264 719**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-202	0	0
Palvelujen ostot	-614 373	-577 526	-546 334
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-243 766	-256 740	-257 700
Muut toimintakulut	-18 715	-8 100	-3 000
Toimintakulut yht.	**-877 056**	**-842 366**	**-807 034**
Toimintakate	**358 751**	**377 041**	**457 685**
Rahoitustuotot ja -kulut	-24	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-293 661	-327 433	-339 677
Yhteensä	**65 067**	**49 608**	**118 008**

MUUT TOIMITILAPALVELUT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	540 369	571 758	533 052
Tuet ja avustukset	2 060	3 000	3 200
Toimintatuotot yht.	**542 429**	**574 758**	**536 252**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-443 726	-467 873	-450 976
Palvelujen ostot	-45 268	-39 511	-46 092
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-18 417	-18 750	-15 850
Muut toimintakulut	-58 476	-64 385	-45 458
Toimintakulut yht.	**-565 887**	**-590 519**	**-558 376**
Toimintakate	**-23 458**	**-15 761**	**-22 124**
Yhteensä	**-23 458**	**-15 761**	**-22 124**

SISÄINEN PALVELUTOIMINTA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	401 151	370 400	426 385
Tuet ja avustukset	806	3 300	1 750
Muut toimintatuotot	53 169	59 385	0
Toimintatuotot yht.	**455 125**	**433 085**	**428 135**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-213 689	-189 958	-258 791
Palvelujen ostot	-49 719	-45 574	-45 491
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-148 117	-142 600	-130 050
Muut toimintakulut	-30 522	-30 011	-31 047
Toimintakulut yht.	**-442 048**	**-408 143**	**-465 379**
Toimintakate	**13 077**	**24 942**	**-37 244**
Poistot ja arvonalentumiset	-32 308	-32 162	-29 179
Yhteensä	**-19 231**	**-7 220**	**-66 423**

5.6.8. Maa- ja metsätilat

TOIMINTA-AJATUS

Toivakan kunnalla on omistuksessaan metsä- ja taajamametsäkiinteistöjä noin 550–600 ha ja noin 23 ha peltoa. Kunnan omistamat pellot ovat vuokralla aina kerrallaan viideksi vuodeksi tehtävän sopimusjakson ajan (meneillään oleva kausi 2026–2030). Kunnan metsätilojen isännöinnin yhteistyökumppani kilpailutetaan seuraavalle kaudelle (esimerkiksi 2+2 vuotta). Yhteistyökumppani huolehtii metsänhoitotöiden sekä leimikoiden jaksottamisesta, suunnittelusta ja teettämisestä vuosittain.

Kunnan omistama Hautajärven soranottoalue on vuokrattu yksityiselle elinkeinonharjoittajalle voimassa olevan maa-ainesten ottoluvan keston ajaksi (14.7.2030 saakka).

PALVELUSUUNNITELMA

Kunnan metsäomaisuuden hoito perustuu ajantasaiseen metsäsuunnitelmaan.

Jatkamme edelleen uudisrakentamisen tukemista Raksaraha 2.0 käyttöönotolla, joka kohdentuu eritoten omakotirakentajien rahalliseen tukemiseen. Asemakaava-alueella on myynnissä ja heti rakentamisvalmiudessa olevia omakotitalotontteja yhteensä 21 kappaletta, rivitalotontteja neljä (4) kappaletta ja yksi (1) keskustan asuin-liikerakennustontti, jossa suurin sallittu kerrosluku on viisi (5). Yleiskaava- ja rantaosayleiskaava-alueilla myynnissä rakennuspaikkoja yhteensä 35 kappaletta. Yleiskaava-alueiden rakennuspaikat voidaan luovuttaa myös määräaloina siten, että kysyntä ja tarjonta kohtaisivat parhaalla mahdollisella tavalla.

Viisarimäen yritystonttialueella on myytävänä vielä kolme (3) monipuoliseen työpaikkarakentamiseen sopivaa tonttia. Luovutettavan rakennuspaikan koko voidaan myös räätälöidä hankekohtaista tarvetta vastaavaksi asemakaavan ohjeellisen tonttijaon johdosta.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Kestävyys		
Päätöksenteossa huomioidaan vaikutukset yli sukupolvien	Raksaraha 2.0 otetaan käyttöön	Raksarahakelpoisia kohteita 2–4 kpl
Luontoa ja ympäristöä vaalitaan osana kunnan arkea ja tulevaisuutta	Suunnitelmallinen metsäomaisuuden hoito	Metsästrategian laadinta Taimikoiden ja nuoren metsän hoitotyöt tehdään ajallaan
Elinvoima		
Vetovoimainen asuminen ja elinympäristö	Aktiivista tonttimarkkinointia jatketaan edelleen	Omakotitontteja myydään 1–3 kpl

MAA-JA METSÄTILAT (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	99 802	105 000	55 000
Muut toimintatuotot	23 984	63 500	15 000
Toimintatuotot yht.	**123 786**	**168 500**	**70 000**
Toimintakulut			
Palvelujen ostot	-31 920	-24 700	-24 200
Muut toimintakulut	-50	0	0
Toimintakulut yht.	**-31 970**	**-24 700**	**-24 200**
Toimintakate	**91 816**	**143 800**	**45 800**
Poistot ja arvonalentumiset	-45 212	-41 854	-29 245
Yhteensä	**46 603**	**101 946**	**16 555**

5.6.9. Vesi- ja viemärihuoltolaitos

TOIMINTA-AJATUS

Vesihuoltolaitoksen tehtävänä on keskitetty talousveden hankinta ja jakelu sekä jätevesien viemäröinti laitokselle määritetyillä toiminta-alueilla. Vesihuoltolaitoksen eri toiminta-alueita kunnassa on seitsemän (7) kappaletta. Vesihuollon toiminta-alueiden viimeisin päivitys on hyväksytty kunnanvaltuustossa vuonna 2020.

Vesihuoltolaitoksen tehtäviin kuuluvat kunnan omistaman vesi- ja viemäriverkoston ja sen laitteistojen kunnossapito, rakentaminen ja saneeraus. Kunnalla on tällä hetkellä runkovesi- ja viemäriverkostoa n. 221 km. Kunnan vesi- ja viemärihuollon asiakkaina on noin 750 käyttöpaikkaa ja ennakoitu liikevaihto vuonna 2026 talousarvioesityksen mukaisesti ilmenee vesihuoltolaitoksen tekstiosuuden jälkeen olevasta taulukosta.

Vesihuoltolaitoksen lähitulevaisuuden suunnitelmana on tasapainottaa talous vesihuoltolain edellyttämälle tasolle. Talouden tasapainottaminen voi tarkoittaa taksarakenteen muutoksia ja yleisiä hintojen korotuksia. Vesihuollon maksut ja taksat perustuvat voimassa olevaan vesihuoltolakiin (18§ ja 19§) ja siinä on otettu huomioon vesi- ja viemärilaitosyhdistyksen sekä kuntaliiton ohjeet ja suositukset. Maksurakenteen ja hinnoittelun lähtökohtana on laitoksen kustannusten kattaminen aiheuttamisperiaatteen mukaisesti ja siten, että maksut kattavat laitoksen toiminnasta aiheutuneet kaikki kulut, kuten pääomarahoituksen ja käyttökulut. Vesihuoltolaitoksen pitäisi siis kattaa kaikki kulut mitä sen toiminta aiheuttaa asiakkaalta perittävillä perus- ja käyttömaksuilla.

Haaste on todella suuri, koska samanaikaisesti verkostot ja niihin liittyvät laitteistot yms. vanhenevat ja vaativat yhä enemmän korjauksia, päivityksiä ja uusimisia. Lisäksi uusia huoltokuluja syntyy esimerkiksi haja-asutusalueilla olevien pumppaamoiden vuosittaisista huolloista. Pumppaamoiden pesu on tavoitteena tehdä vuosittain kolmessa osassa eli jokainen pienpumppaamo puhdistetaan aina kolmen vuoden välein. Tällä toimenpiteellä estetään pumppujen ja muiden laitteistojen vikaantuminen ja sitä kautta suoria korjauskuluja pyritään minimoimaan.

Toivakan kunnan vesihuoltolaitokseen kuuluu vuonna 2026 edelleen kolme (3) vedenottamoa, jätevedenpuhdistamo ja vesi- ja jätevesipumppaamoja (n. 440 kpl linja- ja pienpumppaamoa). Jätevedenpuhdistamolle on myönnetty ympäristölupa vuonna 2012 ja se on voimassa toistaiseksi. Vesihuoltolaitos on eriytetty omaksi kirjanpidolliseksi taseyksiköksi 1.1.2016 alkaen.

Vesihuoltolaitoksella on töissä täysiaikaisesti kaksi (2) henkilöä.

Investointiohjelmassa on eriteltyinä vesihuoltolaitoksen investointitarpeet vuodelle 2027 sekä vuosille 2028–2029.

PALVELUSUUNNITELMA

Kuntastrategian mukaisesti: Kuntaympäristöpalvelut huolehtivat toimivasta infrastruktuurista, turvallisesta elinympäristöstä ja

viihtyisästä arjesta kestävällä tavalla.

Kuntaympäristöpalvelut varmistavat arjen turvallisuuden niin normaali- kuin poikkeusoloissa sekä huolehtivat vesihuollon, varautumisen ja kestävän kehityksen näkökulmien huomioimisesta kaikessa toiminnassa.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoite	Toimenpide	Tavoitetaso
Infrastruktuuri		
Kestävä infrastruktuuri ja vesihuolto	Virtausmittarikaivojen rakentaminen	Rakennettu vuoden 2027 aikana vähintään yksi virtausmittarikaivo
Rakennuskannan ja infrastruktuurin suunnitelmallinen kehittäminen sekä varautuminen tuleviin tarpeisiin	Mäntytien ja Kanervakujan vesi- ja viemärijohdon saneeraus	Saneeraus valmis vuoden 2027 loppuun mennessä

VESIHUOLTO (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot			
Myyntituotot	661 939	769 190	722 200
Tuet ja avustukset	536	0	550
Toimintatuotot yht.	**662 475**	**769 190**	**722 750**
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-147 791	-158 768	-160 467
Palvelujen ostot	-232 127	-208 014	-214 050
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-173 449	-190 350	-185 850
Muut toimintakulut	-18 996	-10 000	-10 000
Toimintakulut yht.	**-572 362**	**-567 132**	**-570 367**
Toimintakate	**90 113**	**202 058**	**152 383**
Rahoitustuotot ja -kulut	-96	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-190 634	-201 255	-253 500
Yhteensä	**-100 617**	**803**	**-101 117**

6. INVESTOINTISUUNNITELMA 2027 – 2029

	2027/ €	2028/ €	2029/ €	Poistoaika vuosina	Poistovaikutus €/vuosi
VESIHUOLTO					
Vesihuollon varautuminen ja pohjaveden ottoalueen selvitys	50 000	100 000	100 000	15	3333
Vesihuoltoverkoston saneerausinvestoinnit – Mäntytie ja Kanervakuja (2026)	150 000	150 000	150 000	30	5000
Verkoston mahdolliset laajennukset toiminta-alueella	20 000	20 000	20 000	30	666
Virtausmittarikaivojen lisääminen	20 000	20 000	20 000	10	2000
Jätevedenpuhdistamon turvallisuustyöt	100 000			10	10000
Valvomoautomaatio	10 000	10 000		10	1000
LIIKENNEVÄYLÄT					
Taajama- alueen tieinfran asfaltointi (Uudensillantie)	100 000	100 000	100 000	15	6666
Palosentie kevyen liikenteen väylä ja katusaneeraus (liikenneturvallisuus), vesihuolto lisätty mukaan	150 000			15	10000
Toivakantien turvallisuuden parantaminen ja maisemasuunnittelu (MAL-rahoitus liikenneturvallisuutta parantaviin toimenpiteisiin)	140 000	140 000	140 000	15	28000
Heittokankaantien valaistus	35 000			15	2333
KIINTEISTÖNHOITO					
Kiinteistönhoitokone	50 000			5	10000
Huoltoauto	30 000			5	6000
Ruohonleikkurit	10 000			5	2000
SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT					
A-rakennus vaihdinpaketti	50 000			10	5000
Ruokalan ruokalinjasto	50 000			10	5000
Opetuskeittiö	10 000	100 000		5	22000
Savunpoistoluukut	35 000			10	3500
Oppilastietokoneet, dokumenttikamerat	50 000	50 000	50 000	3	16666
Touhuvakan ja Vakkarin piha-alueet	70 000			3	16666
LIIKUNTAPAIKAT					
Paikkalanvuoren urheilukentän perusparantaminen	20 000	400 000	200 000		
Latutamppari	10 000			5	2000
HALLINTOPALVELUT					
Dynasty ja Facta	18 500			5	3700
Maanhankinta	100 000				
Muraali paloaseman seinään		30 000			
Brutto	**1 278 500**	**1 090 000**	**780 000**		**140 196**

7. TULOSLASKELMAOSA

KUNNAN TULOSLASKELMA (ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	1 366 930	1 430 821	1 378 774	1 460 800	1 488 600
Maksutuotot	40 519	39 500	37 500	37 500	37 500
Tuet ja avustukset	131 229	84 930	270 092	100 000	100 000
Muut toimintatuotot	309 646	299 800	228 300	228 300	228 300
Toimintatuotot yht.	**1 848 324**	**1 855 051**	**1 914 666**	**1 826 600**	**1 854 400**
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-5 015 233	-5 408 603	-5 547 785	-5 631 918	-5 688 237
Palvelujen ostot	-2 431 244	-2 370 393	-2 400 671	-2 423 184	-2 471 648
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-843 871	-932 850	-930 990	-949 609	-968 601
Avustukset	-452 119	-530 500	-531 500	-531 500	-531 500
Muut toimintakulut	-258 125	-222 610	-236 010	-236 010	-236 010
Toimintakulut yht.	**-9 000 592**	**-9 464 956**	**-9 646 956**	**-9 772 221**	**-9 895 996**
Toimintakate	**-7 152 268**	**-7 609 905**	**-7 732 290**	**-7 945 621**	**-8 041 596**
Verotulot	5 638 764	5 892 000	6 306 000	6 406 000	6 506 000
Valtionosuudet	2 700 426	2 731 397	2 342 768	2 442 768	2 442 768
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	37 277	0	0	0	0
Muut rahoitustuotot	43 413	25 300	57 800	57 800	57 800
Korkokulut	-154 620	-190 000	-100 000	-120 000	-120 000
Muut rahoituskulut	-1 636	-6 800	-3 500	-3 500	-3 500
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-75 566	-171 500	-45 700	-65 700	-65 700
Vuosikate	**1 111 356**	**841 992**	**870 778**	**837 447**	**841 472**
Poistot ja arvonalentumiset	-770 619	-817 832	-847 101	-819 233	-850 000
Satunnaiset erät					
Satunnaiset erät yht.	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	**340 737**	**24 160**	**23 677**	**18 214**	**-8 528**
Poistoeron muutos	21 444	21 444	21 444	21 444	21 444
Tilikauden yli-/alijäämä	**362 181**	**45 604**	**45 121**	**39 658**	**12 916**

KUNNAN TULOSLASKELMA (SISÄISET JA ULKOISET ERÄT)

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	2 638 237	2 614 919	2 656 862	2 738 888	2 766 688
Maksutuotot	40 519	39 500	37 500	37 500	37 500
Tuet ja avustukset	131 229	84 930	270 092	100 000	100 000
Muut toimintatuotot	1 436 967	1 475 071	1 284 219	1 284 219	1 284 219
Toimintatuotot yht.	**4 246 952**	**4 214 420**	**4 248 673**	**4 160 607**	**4 188 407**
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-5 015 233	-5 408 603	-5 547 785	-5 631 918	-5 688 237
Palvelujen ostot	-3 695 718	-3 547 951	-3 669 759	-3 692 272	-3 740 736
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-850 704	-939 390	-939 990	-958 609	-977 601
Avustukset	-452 119	-530 500	-531 500	-531 500	-531 500
Muut toimintakulut	-1 385 447	-1 397 881	-1 291 929	-1 291 929	-1 291 929
Toimintakulut yht.	**-11 399 220**	**-11 824 325**	**-11 980 963**	**-12 106 228**	**-12 230 003**
Toimintakate	**-7 152 268**	**-7 609 905**	**-7 732 290**	**-7 945 621**	**-8 041 596**
Verotulot	5 638 764	5 892 000	6 306 000	6 406 000	6 506 000
Valtionosuudet	2 700 426	2 731 397	2 342 768	2 442 768	2 442 768
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	37 277	0	0	0	0
Muut rahoitustuotot	43 413	25 300	57 800	57 800	57 800
Korkokulut	-154 620	-190 000	-100 000	-120 000	-120 000
Muut rahoituskulut	-1 636	-6 800	-3 500	-3 500	-3 500
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-75 566	-171 500	-45 700	-65 700	-65 700
Vuosikate	**1 111 356**	**841 992**	**870 778**	**837 447**	**841 472**
Poistot ja arvonalentumiset	-770 619	-817 832	-847 101	-819 233	-850 000
Satunnaiset erät					
Satunnaiset erät yht.	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	**340 737**	**24 160**	**23 677**	**18 214**	**-8 528**
Poistoeron muutos	21 444	21 444	21 444	21 444	21 444
Tilikauden yli-/alijäämä	**362 181**	**45 604**	**45 121**	**39 658**	**12 916**

8. KÄYTTÖSUUNNITELMAT

HALLINTOPALVELUT - KÄYTTÖSUUNNITELMA

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Tuloarviot ja määrärahat			
Ulkoiset			
Ulkoiset toimintatuotot	3 259	880	15 500
Ulkoiset toimintakulut	-1 347 016	-1 405 217	-1 428 949
Ulkoinen toimintakate	**-1 343 757**	**-1 404 337**	**-1 413 449**
Sisäiset			
Sisäiset toimintatuotot	327 999	242 250	311 451
Sisäiset toimintakulut	-67 583	-96 761	-90 366
Toimintakate yht.	**-1 083 341**	**-1 258 848**	**-1 192 364**
Suunnitelmapoistot	-49 036	-53 336	-52 526
Tehtävän kokonaiskustannukset	**-1 132 431**	**-1 312 184**	**-1 244 890**

SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA - KÄYTTÖSUUNNITELMA

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Tuloarviot ja määrärahat			
Ulkoiset			
Ulkoiset toimintatuotot	720 482	625 071	834 274
Ulkoiset toimintakulut	-5 199 653	-5 618 705	-5 790 116
Ulkoinen toimintakate	**-4 479 171**	**-4 993 634**	**-4 955 842**
Sisäiset			
Sisäiset toimintakulut	-1 685 034	-1 584 869	-1 568 874
Toimintakate yht.	**-6 164 205**	**-6 578 503**	**-6 524 716**
Suunnitelmapoistot	-46 313	-45 525	-36 144
Tehtävän kokonaiskustannukset	**-6 210 518**	**-6 624 028**	**-6 560 860**

KUNTAYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA - KÄYTTÖSUUNNITELMA

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Tuloarviot ja määrärahat			
Ulkoiset			
Ulkoiset toimintatuotot	1 121 981	1 229 100	1 060 392
Ulkoiset toimintakulut	-2 386 269	-2 359 123	-2 354 686
Ulkoinen toimintakate	**-1 264 288**	**-1 130 023**	**-1 294 294**
Sisäiset			
Sisäiset toimintatuotot	2 070 629	2 117 119	2 022 556
Sisäiset toimintakulut	-645 097	-677 739	-673 625
Toimintakate yht.	**161 245**	**309 357**	**54 637**
Suunnitelmapoistot	-674 457	-718 157	-757 956
Tehtävän kokonaiskustannukset	**-513 357**	**-408 800**	**-703 319**

9. RAHOITUSOSA

KUNNAN RAHOITUSLASKELMA

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	1 111 356	841 992	870 778	837 447	841 472
Tulorahoituksen korjauserät	-12 816	0	0	0	0
Toiminnan rahavirta yhteensä	**1 098 540**	**841 992**	**870 778**	**837 447**	**841 472**
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-755 455	-1 398 500	-1 278 500	-1 090 000	-780 000
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	14 876	0	0	0	0
Investointien rahavirta yhteensä	**-740 579**	**-1 398 500**	**-1 278 500**	**-1 090 000**	**-780 000**
Toiminnan ja investointien rahavirta yht.	**357 961**	**-556 508**	**-407 722**	**-252 553**	**61 472**
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainauksen muutokset yhteensä	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	800 000	800 000	600 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-792 119	-792 120	-792 120	-872 120	-872 120
Lainakannan muutokset yhteensä	-792 119	0	0	0	0
Toimeksiant. varojen ja pääomien muut.	23 956	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	39 309	0	0	0	0
Saamisten muutos	-15 730	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	-22 001	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	25 533	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta yhteensä	**-766 586**	**7 880**	**7 880**	**-272 120**	**-872 120**
Vaikutus maksuvalmiuteen	**-408 626**	**-548 628**	**-399 842**	**-542 673**	**-810 648**

Valtuusto vahvistaa investointeja varten lainanottovaltuudet 800 000 € vuodelle 2027. Varsinaisen lainanottovaltuuden lisäksi valtuusto myöntää valtuuden enintään 4 milj. €:n tilapäisrahoituksen ottamiseen kuntatodistuksien muodossa. Sitä on valtuus käyttää täysimääräisesti vain, jos kuntatodistusten korot ovat miinuskorkoisia.

Henkilöstösuunnitelma	TA 2027	TS 2028	TS 2029
HALLINTOPALVELUT			
Kunnanjohtaja	1	1	1
Talous- ja hallintosuunnittelija	1	1	1
ICT-suunnittelija	1	1	1
Työllisyys- ja elinkeinokoordinaattori	1	1	1
Henkilöstösihteeri	0,4	0,4	0,4
Viestintä- ja markkinointisuunnittelija	1	1	1
Hallinto- ja henkilöstöjohtaja	1	1	1
SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT			
Rehtori-sivistysjohtaja	0,95	0,95	0,95
Koulusihteeri	0,8	0,8	0,8
Virka-apulaisrehtori	1	1	1
Hyvinvointisuunnittelija	1	1	1
Aineenopettaja	13	11	11
Luokanopettaja	11/10	10	10
Erityisopettaja	1	1	1
Erityisluokanopettaja	4,5/4	4	4
Esiopetuksen opettaja	1	1	1
Koulunkäynninohjaaja/-avustaja	15/13	13	13
NEPSY-kasvatusohjaaja	1	1	1
Päiväkodin johtaja	1	1	1
Varhaiskasvatuksen opettaja	6	6	6
Varhaiskasvatuksen sosionomi	1	1	1
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	1	1	1
Lastenhoitaja	16	16	16
Varhaiskasvatuksen avustaja	1	1	1
Kirjastonjohtaja	0,05	0,05	0,05
Kirjastonhoitaja	1	1	1
Koulusihteeri	0,2	0,2	0,2
Nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelija	1	1	1
Nuorisotyöntekijä	1	1	1
Nuorisotilan valvoja	0,25	0,25	0,25
Etsivä nuorisotyöntekijä **)(Joutsan kunnalta)	0,1	0,1	0,1
Neljän kunnan hankekoordinaattori	1	1	
KUNTAYMPÄRISTÖPALVELUT			
Kuntaympäristöjohtaja	1	1	1
Rakennustarkastaja (ostopalveluna Joutsasta)	0	0	0
Ympäristötarkastaja	1	1	1
Palvelusuunnittelija	1	1	1
Kiinteistönhoitajat	3,6	3,6	3,6
Liikuntapaikkojen hoitaja	0,4	0,4	0,4
Vesihuoltolaitoksen hoitaja	2	2	2
Ruoka- ja siivouspäällikkö	1	1	1
Ravitsemistyöntekijä	4	4	4
Laitoshuoltaja (siivooja)	6	6	6

10. VUOSIKELLO

